

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yıl:2 Sayı:16 Kasım 2003

1.500.000 TL

→ YÖK-YEK-PAZAR
Şeytan Üçgeninde Eğitimin Soru(n)ları
TEMEL DEMİNER

→ UYUŞTURUCU -II-

→ YENİ BİR NEPAL DOĞUYOR!

→ Demokratik Gençlik Hareketi'nden:
"Gençlik İçinde Emperyalizm..."

→ KÜÇÜK BURJUVA DEVRİMCİLİĞİ ÜZERİNE

→ MARKSİZM ÖNCESİ RUS
DEVRİMCİ HAREKETİ

Yeni İnsan ve özgür dünyayı yaratmaya olan imkânımız ve kararlılığımızla tüm okur-yazarlarımıza merhaba...

Var olduğu günden bu yana dünya kalklaşımına sömürsü, baskı, talan, yoksulluk... dışında bir şey getirmeyen ABD'nin Irak'ı işgali devam ediyor. Fakat herkesin bildiği gibi ABD Irak'tan istediği gibi çıkamayacaktır. Irak halkının her gün biraz daha yükselen direnişiyse ABD daha da köseye sıkışacaktır.

Emperyalistlerin saldırganlıklarına, katliamlarına, sömürünün her türüne, dünya halklarıyla omuz omuza verip karşı koymak, üzerimize düşen görevleri yapmak zorundayız. Özgür Düşün okuyan her birey entelektüel bir birikim kazanırken, bu birikimi aynı zamanda yeni insan ve özgür dünyanın yaratımına katkıya dönüştürmelidir.

Bu sayımızda sizleri yeni bir köşemizle buluşturuyoruz. Özgür Düşün'ün ortaya çıkışında esas rol oynayan, halk gençliğinin önemli bir mevzisi ve politik hitle örgütü olan Demokratik Gençlik Hareketi'nin politik değerlendirme ve perspektifi- ni DGH'dan köşesiyle sizlere taşıyacağız.

Son zamanlarda gündemde olan YÖK-YEK tartışmalarını bizim pencereden doğru bir şekilde ele alan Temel Demirel'in, YÖK-YEK-PAZAR köşesinde Eğitimin Sorunları yazısına yer verdik.

Çok yönlü bir araştırma-inceleme yazısı olan "Yeni Bir Nepal Doğuyor" yazısını keyifle okuyacağınızı düşünüyoruz. Yayıncı dizgi-yazısını zenginleştiren "Sokağın Sesi" köşemiz, bunun dışında diğer köşelerimiz de her zamanki gibi sizlerle. Ayrıca Giden'e (anlatı), bir bizden biri de okur-yazarlarımızdan olmak üzere iki eleştiri yazısına da yer verdik.

Bize yazı, eleştiri ve öneri ulaştıran tüm dostlarımızı dergiyi sahiplendikleri için teşekkür ediyoruz. Yayıncı yazamadığımız yazılara ileriki sayılarda yer vereceğiz.

Bir sonraki sayıda buluşmak üzere...

Emperyalizm, Uşakları Ve YÖK...	
YÖK-YEK-PAZAR Şeytan Uçgeninde...	1
-TEMEL DEMİREL-	3
Demokratik Gençlik Hareketi'nden	11
Uyusturucu -II-	14
Sokağın Sesi	19
Yeni Bir NEPAL Doğuyor	23
Giden'e (Anlatı)	32
Fabrika Avlusundaki Ağaç (Şiir)	34
Felsefeyle Düşünmek	35
Düşündürücü İm Değiştiren İm	36
Eleştiri Öneri ve Yazmak Üzerine	38
Sıradan İnsanın Şarkısı (Şiir)	42
Küçük Burjuva Devrimciliği Üzerine	43
Özgür Düşün Kolektifi'nden	44
Mücadele Tarihi'nden	45

ABONE OLALIM - ABONE BULALIM OKUYALIM - OKUTALIM

Yurtiçi Abonelik

6 Aylık: 9.000.000 TL

12 Aylık: 18.000.000 TL

Yurtdışı Abonelik

6 Aylık: 35 Euro

12 Aylık: 70 Euro

Özgür Düşün

E-mail: ozgur.dusun@hobmail.com

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM

GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Erdal GÜLER

Yönetim Yeri: Millet Cad. Nevbahar Mah.Fındıkzade

Sarıy Apt. No: 57 Kat: 5 Daire: 11 FİNDIKZADE/İST

Tel: (0212) 584 18 05-520 54 39

Faks: (0212) 584 18 04

Dağıtım: Kardelen Yayıncılık Baskı: Kayhan

BÜROLAR

ADANA: Kuruköprü Mah. Maloğuzmez Caddesi 10 Sok. No:21 Tel-Fax: (0322) 352 67 20

ANKARA: Konur Sok. 14/26 Kızılay/Ankara Tel-Fax: (0312) 425 79 59

İZMİR: 853. Sok. Bilen İşhanı No: 27 Kat 6/810 Karaköy/İzmir Tel-Fax: (0232) 445 86 22

KARTAL: Atatürk Bulvarı Dr. Sadık Ahmet sk. Karaköy İşhanı No:2/25 Tel-Fax: (0216) 369 56 07

MERSİN: Kırimehane Mah. 4406 Sok. Mücahidiye Bulvarı Hacı Han No: 9 Kat: 4 Daire: 29 Tel-Fax: (0324) 237 32 79

ATINA: Kalidromiou 30 Ekserhia 106 80 Atina/Yunanistan Tel-Fax: (0030) 10 381 45 38

YD TEMSİLCİLİĞİ: KYOTO STR. 19 50670 Köln/DEUTSCHLAND

Tel/Fax: (00 49) 221 130 13 68 e-mail Adresi: devrimci@demokrasiyurtdisi@hotmail.com

Özgür Düşün Hesap Numarası: Ücret Sıfır

Yapı Kredi İstanbul Şehzadebaşı Şb. No: 0026582-7 İş Bankası İt/Aksaray Şb. No: 10021159324

EMPERYALİZM, UŞAKLAR VE YÖK'ÜN SONU TARİHİN ÇÖPLÜĞÜ OLACAK

1 Mart'ta tezkerenin geri çevrilmesiyle ABD nezdinde güven bunalımına neden olan AKP, bu sefer işi sıkı tutarak ikna görüşmeleri de dahil her yola başvurdu. AKP fire vermeden tezkerayı geçirse de ABD'nin süreci durdurması, en azından Türk askerinin gerekliliğinin tartışılması AKP'nin uşaklıkta vardığı boyutu gösterir niteliktedir. Uşaklığı en iyi ifade eden cümle ise yine kendi ağzlarından döküldü: "Biz üzerimize düşeni yaptık, gerisi ABD'ye kalmış." Bu ifade iplerin ABD'nin elinde olduğunun en basit kanıtıdır. ABD'nin tek bir işaretiyle emrine amade bir şekilde Irak'a kiralık katil olarak gitmeye tereddüt etmeyecek bir iktidar, görüşmelerde kendini ağırdan satıyormuş gibi göstererek ancak kitlelerin gözünü boyayabildi. Recep Tayyip Erdoğan'ın son ifadesi de göstermiştir ki iktidarın ABD karşısında çok fazla manevra şansı yoktur. "Pazarlıklarda" yaşanan pürüzlerin 8,5 milyar dolarlık kredi anlaşmasıyla bir anda silinmesi para karşılığında yapılabilecek işgal ortaklığının bir göstergesidir. Her ne kadar AKP yetkilileri kredi anlaşmasıyla asker göndermenin farklı konular olduğunu ve birbiriyle karıştırılmaması gerektiğini söyleseler de buna kendilerini bile inandıramamışlardır.

Tüm bu gelişmeler yaşanırken AKP birinci kongresini gerçekleştirdi ve daha önce yaşadığı kimi sorunların tekrarlanmaması için parti içerisinde kalan "milli görüşçüler" mevkilerini Erdoğan'a sorun çıkarmayacak olan yeni partililere bırakmak zorunda kaldılar. Böylelikle, kilit meselelerde alınacak kararlar için yükselilecek çatlak sesler baştan bastırılmış olacaktır. Bununla da amaçlanan gerek ABD için gerekse de ülkemizdeki hakim sınıflar için güvenilir bir iktidar tablosu çizmektir. Aynı oyunlar CHP'nin 30. kurultayında da gerçekleşmiştir. Kurultayın büyük bir kısmında Deniz Baykal'ın "kendi ekibini" oluşturan blok listeye, tek tek adayların seçilebildiği çarşaf liste arasında tartışma yaşanmıştır.

Tekrar konumuza dönecek olursak, tüm bu tartışmalı ortamda AKP asker göndermenin esas sorumlusuymuş gibi gösterilirken MGK'nın köşesinde olayları izler gibi durması, kurnazcadır. MGK'nın amacı, toplumda asker göndermeye karşı oluşan tepkinin kendine yönelmesini engellemektir. Burjuva anlamda dahi demokrasiden bahsedilemeyecek bizimki gibi ülkelerde asker, iktidarın önemli bir yapı taşıdır. Asker gönderme kararı MGK toplantıla-

rında alınmıştır. AKP'nin yaptığı ise bunu mecliste onaylamaktır. Ordu, sorumluluğun sahibini AKP gibi göstererek tepki toplamamaya çalışırken diğer yandan ise AKP'nin dizginlerini elinden bırakmamaktadır. Buna rağmen 26 Ekim'deki "Rektörler Yürütüşü"nde "Ordu Göreve" pankartını açan Atatürkçü Düşünce Kulüpleri Federasyonu (ADKF)'nin tavrına anonlarla; "Ordu zaten görevinin başında" diye karşılık verilmesi bu paradoksu ortadan kaldırmaktadır.

Tüm bu gerçeklerden dolayı gerçekleştirilen eylemlerde AKP olduğu kadar MGK da teşhir edilmeli, izlenen uşaklık politikasının baş mimarı olduğu kitlelere anlatılmalıdır. Bunu yapmak için koşullar mevcuttur. En geri kitleler içinde dahi asker gönderme meselesi gündem olmuştur. Bulduğumuz her alanda asker göndermeye olan dağınık ve örgütsüz tepkinin birleşik ve örgütlü bir tepkiye dönüşmesi için çaba sarf etmeliyiz. Geline aşamada, Irak yanı başımızda işgal altındayken ve sömürge durumundaki bu ülkeye kiralık katil misali asker gönderilmesi tartışılmasına rağmen mevcut örgütlü tepki çok cılızdır. Bu handikap aşıldığı oranda hakim sınıflar üzerinde baskı

oluşturulacaktır. Aksi halde gündemi hakim sınıfların peşinden takip etmek zorunda kalacağız.

Hatırlanacağı gibi daha ABD'nin Irak'a saldırısı başlamadan önce "Irak'ta Savaşa Hayır" diye başlayan eylemler, bugün "Irak'ta İşgale Hayır" diyerek sürmektedir. Elbetteki dünya ölçeğinde gelişen muhalefet son 30 yılın en üst seviyesine ulaşsa da ABD'nin manevra alanını kısıtlayamamıştır. Yarın ABD'nin atacağı adıma göre kitle hareketinin şekilleneceği doğrudur. Ama olması gereken kitle hareketinin yarattığı baskının ABD ve uşaklarının hareket alanını kısıtlamasıdır.

Pentagon'dan Yeni Silah:

ABD askerine yönelik artan saldırılar karşısında Pentagon yeni silahlar hazırlamaya başladı. Irak ulusal direnişinin büyümesi ve doğallığında saldırıların yoğunlaşması ABD'yi köşeye sıkıştırdı. Çıkış yolunu ise lazer silahları üretmek için arıyor. Ama unutmamaları ki savaşta belirleyici olan teknik değil insanın bilinçli dinamik rolüdür. Halkın gelişen haklı tepkisinin karşısında hiçbir silahın hükmü yoktur. Vietnam'da Vietkong gerillalarına karşı geliştirdiği M-16'nın nasıl hiçbir hükmü olmadıysa, bugün hazırlamaya kalktığı silahlarında Irak ulusal direnişi karşısında hiçbir hükmü olmayacaktır.

Ve Filistin:

ABD'nin Irak işgali gündeme ağırlığını koyarken, İsrail'in Filistin üzerine yağdırdığı bombalar her geçen gün artıyor. BM, İsrail'in ördüğü güvenlik duvarının yıkılmasını isterken, İsrail karara uymayacağını açıkladı ve karara karşı olan ABD'nin yanında olduklarından dolayı gurur duyduklarını söyledi. İsrail'in, bölgedeki askeri gücü artan ABD'den güç aldığı açık. Ancak ABD'nin varlığı Ortadoğu'da istikrarı değil istikrarsızlığı getirdiği de açıktır. Önümüzdeki günlerde Ortadoğu'da yaşanacak çalkantılı

günler ABD'yi zor durumda bırakacaktır. Bu zor durumdan BM desteği ve kendine bağımlı devletlerden alacağı askeri destek ile çıkmayı hedeflese de şimdilik mümkün gözüküyor.

6 Kasım'a Girenken:

Hükümetle YÖK arasındaki tartışmada gelinen noktada bir anlaşma sağlanmış gibi görülsede aralarındaki koltuk kavgası içten içe devam ediyor. Bu tartışmanın esas muhatabları öğrenciler ise 6 Kasım YÖK'ün kuruluş yıldönümünde protesto eylemlerine hazırlanıyorlar.

YÖK Yasa Tasarısı'nın gündeme geldiği günden bu yana, üniversite gençliğinin taleplerini vetepkilerini birleştirip örgütlü bir biçime büründüremeyen öğrenci hareketi, yeni bir 6 Kasım'a daha kronikleşmiş zaafıyla birlikte yürüyor. YÖK karşıtı mücadelede kitleleri dışlayan dar grupçu sol-subjektif anlayışın (ki bu anlayış siyasetlere hakim durumdadır) bu tarzıyla sonuç alamayacağı çok açık.

AKP-YÖK dalaşının gelinen aşamada YÖK lehine bir 'uzlaşma' ile sonuçlanması üniversiteler açısından esasata ciddi handikaplar oluştururken aynı zamanda bazı fırsatlar da doğuracaktır:

-AKP ve YÖK arasındaki anlaşmazlıkların ertelenmesi, YÖK Yasa Tasarısı'nın özünü oluşturan (AKP ve YÖK'ün başından beri hemfikir oldukları) "üniversitelerin piyasalaştırılması" saldırısının çok daha etkili bir şekilde yürütüleceği anlamına geliyor.

-Laiklik-antilaiklik biçiminde kamuoyuna yansıtılan tartışmalar boyunca Üniversiteler Arası Kurul (ÜAK) ve rektörler sürekli "sürecin antidemokratik bir zemine yürütüldüğü, kendilerinin, öğretim üyelerinin, öğrencilerin fikirlerinin dikkate alınmadığı" biçiminde bir propaganda ile mağdur rollerine soyundular. Çözüm olarak da tasarının üniversitelerde ve kamuoyunda etraflıca tartışılması ve tasarının üniversite-

telerce hazırlanması önerisini gündemleştirdiler. Tasarının çerçevesini oluşturma görevi ÜAK'ye verilince, YÖK ve rektörler artık demokrasiden, tasarının üniversitelerde tartışılmasından söz etmez oldular. Şu anda medyada propaganda edilen ise en doğru çözümün bulunduğu, tasarının en demokratik şekilde üniversitelerde hazırlanacak oluşu.

Bu handikapların içerisinde barındırdığı en önemli avantaj ise YÖK-AKP arasındaki, tasarının özünü gizleyen tartışmanın sonuçlanmamasıyla üniversitelerdeki muhalif seslerin kamuoyu yaratma ve tartışma zeminine daha fazla sahip olmasıdır. AKP'ye karşı demokrasi savunucusu kesilen ve herkesin fikrinin alınması gerektiğini söyleyen ÜAK, öğrenciler ve öğretim üyelerinin yaratacağı olası baskılanma durumunda kendini savunmakta zorlanacaktır. Bu da bizlere hem tasarının özünü teşhir etme hem de anti-demokratik YÖK yasasında bazı olumlu değişiklikler sağlama olanağı yaratacaktır.

Tabii ki bu fırsatları değerlendirmek, sürece uygun doğru politikaları doğru bir tarzda yaşama geçirebilmemize bağlıdır. Bunun için de, ufkü 6 Kasım'la ve 6 Kasım'da açılacak pankart veya kameralara gösterebilmek için her yolun deneneceği dövizle sınırlı siyaset anlayışından mümkün olduğunca uzak durmak, aramıza net bir çizgi çekmek atılacak ilk adım olacaktır.

Uzun zamana yayılmamış, 6 Kasım'la sınırlandırılan YÖK karşıtlığının sonuç getirmeyeceği ne kadar doğrusa, öğrenci hareketinin iç bütünlüğünü sağlama, ortak hareket edebilme yeteneğini geliştirmeden ve grup çıkarlarından çok genel öğrenci kitlesine verecekleri güvenin çubasını harcamadan, bırakalım yeni mevziler kazanmayı, öğrenci hareketinin elindekileri de kaybetmesi kaçınılmazdır. □

YÖK-YEK-PAZAR ŞEYTAN ÜÇGENİNDE EĞİTİMİN SORU(N)LARI -I-

TEMEL DEMİNER

"Bütün şeylerin ölçüsü insandır. Var olanların var olduğu, var olmayanların var olmadığı için..."¹

Kapitalizmin çevrelediği Türkiye'deki üniversite-eğitim-YÖK tartışmalarının² görünürde (öne çıkan) iki; gerçekte üç tarafı vardır... Bunlardan görünürde (öne çıkan) iki seçenekten biri, TSK destekli 12 Eylül ürünü otoriter YÖK'tür... İkincisi ise, "ABD'ci Osmanlı-İslam Sentezi"ne denk düşen yeni-muhafazakâr/tüccar AKP'nin YEK'i (ya da "Acil Eylem Planı")...

Öne çıkan (görünürdeki) bu iki seçenekten başka, pusuya yatmış, sonuna kadar küreselleşmeci, fütursuz neo-liberal "pazarcıların üniversitesi" vardır...

I. AYRIM: KAPİTALİZMİN SEÇENEK(SİZLİKLER)İ HAKKINDA

"Hayatta herkes yanlışlık yapar, ne var ki almaklar yanlışlıklarında ısrar eder!"³

Kapitalizmin çevrelediği (ve seyirlik medyasıyla bilinçleri paketlenen) üniversite-eğitim-YÖK tartışmaları, "başka köktenci bir alternatif mümkün değilmiş" gibi, bu üçlü arasında yürütülmektedir...

Öncelikle ve kesinlikle şunun ifade edilmesi gerek: Bu üç taraf

da "bizim" değildir; "bizim için" olamaz; "ehven-i şer" ilan edilemez...

Kapitalizmin bu üç seçeneği karşısında, Vauvenarques'in, "İnsanlar herkes tarafından, özellikle kendileri tarafından kandırılmak için dünyaya gelmişlerdir." saptaması doğrulanmak istenmiyorsa kapitalizm patentli tüm seçenek(sizlik)lere "Hayır" denilmelidir...

I.1-) BİR 12 EYLÜL YAPITI: YÖK

"Kendi kurtuluşları için özgürlükten cayınlar, ne kurtuluşu ne de özgürlüğü hak etmemişlerdir."⁴

Öğretim Üyeleri Demeği üyesi Prof. Dr. Zafer Üskül'ün, "Otoriter sisteme bir son vermek lazım."⁵ diye betimlediği YÖK, bir askeri darbenin ürünüdür. Ona karşı ısrarla (ve en olumsuz koşullarda bile) baş eğmeden karşı çıkıp,⁶ savaşımların bilgisi dahilindeki bu gerçeğin, inkâr edilecek ya da tartışılacak bir yanı yok!

Üniversiteleri "askeri kışla"ya dönüştüren "YÖK, 1970'lerin üniversite anarşisine karşı kuruldu!"⁷ "Türkiye'de üniversitelerin ve gençlerin 'devlet' tarafından ne kadar 'tehlikeli' görüldüğü profesör İhsan Doğramacı'nın Milliyet gazetesinde yaptığı açıklamalardan⁸ rahatlıkla anlaşılıyor..."⁹

"YÖK ile, üniversiteler, 'merkeziyetçi' ve 'tek tip' bir yapıya büründü-

rülmüştür. Bütünü örgütlenme ve denetleme işlevi de, olağanüstü yetkilerle donatılmış tek bir merkeze, YÖK'e bırakılmıştır; YÖK'ün sadece bir plan ve koordinasyon organı olduğu söylene de doğru değildir. Ortaya konan sistem, koyu merkezizetçi, alabildiğine otoriter, müdahaleci ve denetleyici'dir..."¹⁰

Askeri mantık(sızlık)la dizayn edilmiş otoriter "YÖK, rektörlere çok geniş idari, mali ve akademik yetki ve yetkiler tanıtar. Söz konusu yetkiyi olumlu ya da olumsuz yönde kullanmaksa bütünüyle rektörün inisiyatifi-ne kalmış bir iştir."¹¹ "Yasa ve yönetmeliklerdeki belirsizlikler, çoğu zaman yöneticilere gereksiz ve haksuz yetkiler verir. Hukuki denetime önemli ölçüde kapalı oluşu YÖK'ün en büyük açığıdır."¹²

Bu özellikleriyle "YÖK, yarı-siyasal merkez organ"ı¹³ gibi işler; ve de MGK ile TSK'yla da bütünlenir..."¹⁴

"YÖK sisteminin anti-demokratik ve hiyerarşik bir yapılanma olduğunda şüphe yoktur. Bu yapının amacı üniversiter anlamda bilimsel bilgi üretimini bağımsız ve güvenceli bir faaliyet haline getirmek olmayıp, tersine üniversiteleri 'devlet'in tedip ve terbiye amacı veya 'ideolojik aygıtı' olarak görmek ve onlara bu anlayışla

kumanda etmektedir.

Yürürlükteki sistemin arkasındaki zihniyet üniversiteleri resmi ideolojinin şablonuna uygun insan tipi 'yetiştirme yurtları' olarak görmektedir. YÖK'ün halihazırdaki başkanı Gürüz'ün tipik bir temsilcisi olduğu hüküm anlayış ve uygulamada üniversiteler özgür araştırmanın değil, 'devlet'in ve onun ideolojisinin kurtarılmış bölgeleridir. Bu sistemde öncelik 'evrensellik', 'bilim', 'akademik özgürlük' gibi değerlerde değil; devlet, rejim, resmi ideoloji ve güvenliktedir. Nitekim Gürüz de kendisini özerk üniversite düşüncesinin temsilcisi ve sözcüsü olarak değil de devletin üniversite komiseri olarak görüyor..."¹⁵

TSK patentli kemalist bürokrasinin "üniversite komiserleri" ünvanına layık olan YÖK; yaşanan tarihsel pratiğin kanıtlandığı üzere; yolsuzluk, plagiarizm (aşırımacılık) ve kliyantelizm (kayırmacılık) üzerine inşa edilmiştir... İşte birkaç örnek...

"İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal Alemdaroğlu'nun 'Laparoskopik Cerrahi' isimli kitabının, 1992 California Saint Joseph Tıp Merkezi Cebhâri Bölüm Başkanı Jean Philippe Quilic'in 'New Development In Laparoscopy' isimli kitabından aynen çevirisi olduğu iddiası üzerine başlatılan soruşturma iki yıldır devam ediyor. Öğretim Üyeleri Derneği'nin, YÖK ve Türk Tabipler Birliği'ne yaptığı suç duyurusu ile YÖK haliyle ilgilenmeyince, birliğin görevlendirilmesiyle iş, İstanbul Tıp Odası'na kaldı. Ontar da üç bilirkişi görevlendirdi. Bilgi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Jale Parla, İTÜ'den Prof. Dr. Ayşe Erzen ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Prof. Dr. Ali Mentşe'ten oluşan bilirkişi kurulu, her iki kitabı da incelemeye aldı. Parla ve Erzen kitabın kesinlikle 'intihal' olduğunu rapor ederken, Prof. Erzen, 'Baştan sona, resim altları dahil inceledim. Tıpa tıpa, satır satır aynı. Çok az yerde parantez veya dipnotlar atılmış,' diyor. Prof. Parla da 'Kesinlikle söyleyebilirim ki, eser kelimesi kelimesine çeviri yoluyla çalıntı,' görüşünde..."¹⁶

"YÖK kurucusu Prof. İhsan Doğramacı'yı, Prof. Hasan Yazıcı, "Dr. Spock'ın Anne ve Çocuk kitabından aşırma yapmak'la suçlamıştı..."¹⁷

"Üniversitelerdeki yolsuzlukları

araştıran Meclis Komisyonu, İhsan Doğramacı başkanlığındaki YÖK bütçe ödenekleriyle yapılan binaların, evrakta sahtekârlıkla Bilkent Üniversitesi'ne bırakıldığını ve Doğramacı'nın yargılanması gerektiğini belirtti..."¹⁸

"YÖK, yurtdışına burslu gönderdiği öğretim üyesi adaylarından yarısını 'bağansız' buldu. Yurtdışına gönderilen 3 bin 631 öğretim üyesi adayından yalnız 1.667'si doktora derecesi alarak yurda döndü. Zarar 49 milyon 100 bin dolar tutarında..."¹⁹

1980 askeri darbesi ardından, hemen "bütün hükümetlerin programlarında değiştirileceği"nden²⁰ söz edildiği halde YÖK, hacir yatmaz gibi yerli yerinde kalabilmiştir!

Konuya ilişkin olarak "Yıllar önce deneyimli bir profesör şöyle diyor: 'Yıllar geçer 12 Eylül idaresinden eser kalmaz, ancak bu yasa devam eder...'"²¹

"YÖK'ün 20 yıldır yarattığı ağır tahribat üniversiteleri misyonundan uzaklaştırdı ve bugün üniversiteler toplumun gerisine düştü."²² "YÖK üniversiteleri yok etti."²³ "YÖK, yası ve yasası ile miadını doldurdu."²⁴

"YÖK'ün demokratik bir üniversite isteyen insanlar açısından savunulması mümkün değil. Zaten yıllarca bu düşüncedeki insanlar, YÖK'ün değiştirilmesi gerektiğini, üniversitelerin özerkleştirilmesi gerektiğini savundular..."²⁵

Bunun böyle olmasına karşın, "Parti programında YÖK'ün kaldırılmasını hedefleyen CHP, son tartışmada YÖK'ün yanında yer aldı. Çünkü CHP'liler, 'AKP'nin laik-demokratik cumhuriyete karşı olduğunu düşünüyor...'";²⁶ ya da Ali Sirmen, "YÖK çağımız gerçeklerine aykırı, baskıcı bir sistemdir. Onun kaldırılması doğrudur. Ama onu yaparken üniversiteler üzerinde şeriatçi baskısını arttıracak, ŞÖK'ü (Şeriatçi Öğretim Kurumu) getirmek isteyenlere karşı çıkmaz da. YÖK'ü ŞÖK ile değiştirmeye kalkar veya buna alkış tutarsanız, kendinize ne dersiniz deyin, siz liberal değil, liboş olursunuz..."²⁷ diyebilmektedirler...

"Tartışmanın yabancısı değiliz. Ülkenin iktidarı, eli yıllık 'sabika kaydı'nı temizleyemediği için, kimileri

YÖK'ün yirmi yıllık 'sabika'sını tercih edip görmeye başladı. Böylece 'sabıklardan ('musabık' mı demeliydiniz?) birini tercih etmek gibi bir durumla karşı karşıya kaldı. YÖK'ün 'sabika'sını tercih edenlerin bir kısmı, bugüne kadar YÖK karşıtı görüşleriyle; hükümetin 'sabika'sını tercih edenlerin bir kısmı ise lâiklik konusunda hassasiyetleri ile tanıdıklarından sapla saman iyice birbirine karıştı. Ortalık şimdilik toz duman..."²⁸

Bunlara karşın, YÖK tartışması kısırlıktan kurtulmalıdır."²⁹ "Aşında 1982 yılından beri tartışılan YÖK sisteminin bugün esasen değiştirilmesi tartışmalarında saflar netleşiyor ve olay özünden sapıtılarak ideolojik kamplaşmaların çıkış noktası yapılmak isteniliyor. YÖK sistemi bugün daha önce eleştirenleri tarafından bile savunulacak kutsal kaleye dönüştürülmeye çalışılıyor. (...) Unutulmamalıdır ki bağımsız düşünmenin, çağdaş yapılanmanın, bilimsel sığmanın rahmi özgürlük, tetikleyicisi ise aykırı düşüncedir. Bu nedenle de özgürlük taraftarları kuruluşundan itibaren YÖK'e karşı çıkmışlar ve YÖK sisteminin değişmesini istemişlerdir..."³⁰

Ve nihayet denilebilir ki: "YÖK bu haliyle, bitmiştir. Ülkemizin önünde engeldir, bir moloz yığındır. Yıllardır bilimsel, demokratik ve özgür bir yapı için ter dökenler, şimdi Gürüz'ün öcüleriyle korkacak değillerdir..."³¹

AKP'nin, ne olduğu "sır" olmayan YÖK üzerinden "demokratik ahkâmı" kesmesinin de bir anlamı yoktur. Çünkü İzzettin Önder'in açık seçik ifade ettiği üzere: "Üniversitelerin temel sorununun YÖK olmadığı açıktır. Aşında YÖK, kurum olarak sistemik işlevini de tamamlamıştır. Tüm üniversiteler YÖK leşmiştir..."³²

1.2-)YENİ-MUHAFAZAKÂR/ TÜCCAR AKP NE DİYOR, İSTİYOR, YAPIYOR?

"Gençleri demokrasi adına 18 yaşına dek bağboş bırakamazsınız. Beni yatılı okulda öğretmenler astarlı su hortumuyla dövdü..."³³

"Recep Tayyip Erdoğan, YÖK Yasası'nı çıkarmakta kararlı olduklarını belirterek, 'Bu ülkede herkes ye-

rini bilecek, bilim adamı da. Bu ülke, bilime ideolojinin deli gömleğini giy-direnlerden çok çekti' dedi. Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik de, 'paslanmış çivilerin, devrim niteliğindeki yeniliklere karşı çıktığını, ancak aklın gereğini yapacaklarını' söyledi.³⁴

Kemal Kocabaş'ın belirttiği üzere, "AKP üniversitelerle ilgili düzenlemede içten ve inandırıcı değil.³⁵ Geçmişleri ve on aylık iktidar süresindeki söylem ve davranışları güven vermiyor. Uygulamalarında kurumları kuşatma ve kadrolaşma anlayışı egemen..."³⁶

İşte birkaç örnek: "AKP hükümeti, imam-hatip liselerine avantaj sağlayacak gerekçesiyle eleştirilen tasarımı Meclis'e gönderdi. Tasarı ile YÖK'ün yetkilerine kısıtlama getiriliyor..."³⁷

"İnönü Üniversitesi'nde irticai faaliyetlerde bulunduğu için YÖK'ün 'kara listesine' giren öğretim üyesi Prof. Mustafa Paç'ı Sağlık Bakanı Recep Akdağ kadrosuna aldı..."³⁸

Ve "YEK taslağında en önemli eksik: Bilim'dir..."³⁹ "Yasada bilimin tanımı yoktur... Sahi, bilim tanımları nedir?"⁴⁰

"1986 yılında Barcelona'da Avrupa üniversitelerinin temel ilkesi olarak ilan edilen 'aklın üstünlüğü ve hür düşünceye dayalı üniversite' fikri"yle⁴¹ çelişik olduğunun altı defalarca çizilen AKP'nin muhafazakâr/tüccar seçeneksizliği hakkında "Maltepe Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. İsa Eşme, 'YÖK yerine YEK getiriliyor. Ancak kurulun oluşum şekline bakılırsa YEK, YÖK'ü aratacak,' der'"ken,⁴² Ahmet Çelikkol da ekliyor: "AKP'nin yeni üniversite yasası şimdiki YÖK'den daha da geri adımları içermekte..."⁴³

YEK girişimiyle "Yayıp Erdoğan, bilimi, üniversiteleri, eğitimi AKP'ye bağlama hazırlığı içinde. Yükseköğretim yasa taslağının üniversiteleri siyasete, hükümete bağımlı kılmaya yönelik maddelerinin anlamı ortaya çıktı: Erdoğan, YÖK'ün yasal kadro isteğine verdiği yanıtta, atılacak öğretim elemanlarının bilgilerin eklenmesini istedi. (...) AKP, üniversiteleri kendisine bağlamak istiyor. Lami cimi yok. YÖK yasa taslağı, hükümet-siyaset ağırlıklı bir yapı öngörüyor..."⁴⁴

Ancak "okullara fotoğrafını astıran"⁴⁵ Erkan Mumcu'nun ağzından, "Üniversitelerin duyurulduğu TSK'nın ki ile aynı olamaz. Böyle bir ayırtışma bağına götürebilir",⁴⁶ ya da "Meclis'in ve özellikle siyasetin üniversiteler üzerindeki egemenliğini kaldırıp tüm egemenliğin üniversite konseyine ve üniversitelerarası kurula bırakılacağı bir düzen oluşturmada kararlıyız,"⁴⁷ demiş olsa da AKP'nin muhafazakâr eksenli üniversite "Amacı; politik popülizm uğruna üniversiteleri siyasallaştırmak ve ticarileştirmektir..."⁴⁸

Örneğin, eski "Milli Eğitim Bakanı Erkan Mumcu, üniversitelerde 'patronlara özel' konseyler oluşturma kararı aldı"ğın⁴⁹ daha açıklayabilmizi...

Oysa; "Bir ülkenin eğitim konusu en temel beceri altyapı meselesidir. Üretimde teknolojiyi yakalamak ve verimliliği yükselterek kalkınmayı sağlamanın en etkili yolu nitelikli insan gücü stokunu artırmaktır. Bunun anlamı nüfus artışı olmayıp, nüfusun niteliksel boyutunun yükseltilmesidir. Hal böyle iken, yükseköğretim konusu, YÖK tasarısı ile, tam bir siyasal inatlaşma ve kadrolaşma alanı haline dönüştürülmektedir. Hükümet ile YÖK ve rektörler arasında tam bir inat yarışına dönmüş olan bu meşum tasarısı ile, semayenin tercihleri doğrultusunda, üniversiteler birer ticarethane haline getirilmektedir..."⁵⁰

Özetin özeti şu: Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mustafa Erdoğan, "Mevcut düzenlemeyi taklit eden AKP tasarısı yasallaşırsa, yükseköğretimde patronlar değişse bile sorun aynı kalır. Çözüm için emir-komutaya dayalı misyoner üniversite anlayışı terk edilmeli,"⁵¹ diyor!

Bu bağlamda Gündüz Aktan'ın, "AKP'nin (...) YÖK'ü ele geçirmeye çalışması"ndan⁵² söz etmesi oldukça anlamlıdır...

1.2.1-) TARTIŞIYOR "MUŞ" GİBİ YAPAN KISIR DÖNGÜ...

"Yapılan iş ne kadar parlak olursa olsun, yüksek bir amaç sonuca değilse, büyük sayılmamalıdır."⁵³

"Bakan Çelik'in, 'Yapılması gereken neyse, onu yapacağız. Gürültüye

pabuç bırakmaya niyetimiz yok,' diye"⁵⁴ yeniden devreye soktuğu AKP'nin muhafazakâr/tüccar taslağına gelen ilk tepkiler, aşağı yukarı şöyleydi...

"Tüm Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı Tahir Hatipoğlu: 'Değişikliklerinde. Yenilikler, yıllardır savunduğumuz ilkeler: Rektörler ve YÖK üyeleri karşı çıkabilir ama öğretim üyeleri çıkmaz'..."

Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı Kadir Erdin: 'Üniversite kamuoyu bu değişikliğe karşı çıkmaz. Daha iyiye gidişin işaretlerini görüyoruz'..."

Dicle Üniversitesi Rektörü Prof. Fikri Canoruç: 'Bakan Mumcu'yu takdir ediyoruz. Yıllardır bu yenilikleri istiyorduk'..."

YÖK Başkanı Prof. Kemal Gürüz: 'Bunun demokratiklikle ilgisi yok. Baştan beri söylüyorum, niyet başka, amaç başka'..."

Üniversitelerarası Kurul Başkanı Prof. Tanç Ercm: 'YEK, üniversitede kadrolaşmaya yol açar. Dekanın seçimi gelmesi anarşi doğurur. Amaç, YÖK'ü baypas etmek. Bu, üniversiteyi yıkım taslağıdır'..."

ODTÜ Rektörü Prof. Ural Akbulut: 'Üniversitelerin yönetim kurullarında sanayi ve ticaret odaları ve sendikaların temsilci bulunması tehlikeli...'...⁵⁵

"YÖK yasa taslağı tartışmalarına 1980 darbesinde sonra YÖK'ü kuran Prof. İhsan Doğramacı, üniversitelerde rektörlük için seçim yapılmasına külliyen karşı olduğunu belirtirken, 'Bütün dünya doğruyu bilmiyor da, Türkiye mi biliyor. Seçim, akademiye böler. En güzeli benim YÖK'ümdü. Yanlış yapıyorlar. Rektör dediğin seçilmez, atanır,' dedi..."⁵⁶

Tepkiler; daha doğrusu "tavır deklarasyonları" dışında; sorunun tartışılması "miş" gibi yapmaktan öteye bir değer taşımıyor...

"YÖK'ün değişmesi vesilesiyle eğitim ve öğretimden ne anladığımızı ve ne beklediğimizi konuşabiliyor muyuz? Hayır. Belli ki böyle bir ihtiyaç yok. (...) Şimdi en önemli konu profesörlerimizin 'Kubilay' mı, yoksa 'edepsiz' mi olduğu"dur!⁵⁷

"Üniversite ve eğitim sorunu ülkenin geleceğini belirler. Bir tarafın

Meclis gücüne güvenmesini, diğerinin bazı korkulara dayanmasını, 'or-du'dan destek aramasını haklı bulmak mümkün değil. (...)

Durmadan, okumayan gençlikten söz ediyoruz; araştırmaya yapmayan, aktarmalarla yetinen, hatta çalıntılar-la idare eden öğretim üyelerini konu-şuyoruz; ezbere dayalı eğitimse zaten yıllardır 'ezberimizde'.

Peki, üniversite reformu denilince bunları mı tartışıyoruz?58 Böyle bakınca, bunun yalnızca bir üniversite reformu olamayacağı da son derece aşikâr: nerede eğitim reformu?

Birçok kişinin ağzına, 'Sayın bakanlar, sayın rektörler, sayın YÖK yöneticileri, iktidarın, kurulların yet-kisini nasıl paylaşacağınızı bir yana bırakın da, geleceği yakalamak adına bu topluma ve bu gençlerin na-sıl bir eğitime ihtiyacı olduğu konu-sunu bir tartışsanız' demek geliyor-sa, haklılar mı? Bunun hiç kolay olmadığını ve ancak gerçekten katilimi ve uzun süreli bir arayışın sonucunda ortaya çıkacağını hepimiz biliyoruz. Bir de bu arayışları önle-yen korkularımızı, toplumca önem-sediğimiz bazı değer yargılarını ma-saya yatırmamız gerekeceği ortada ki, işin daha da zor bölümü orası...

Dolayısıyla üniversite eğitimi ve genel olarak eğitim, bizim toplum ve gelecek beklentilerimizle ilgili ve an-cak böyle geniş bir çerçevede tartış-ilabilir. Oysa bu toplumu ve geleceği-ni konuşmak o kadar kolay değil; ör-neğin önümüze konulan korkular var.

Yakın zamana kadar tabu olan, şimdi konuşulsa bile çözümsüzlük içinde yüzen korkular. Bu nedenle, si-yasal iktidar, toplumdaki, üniversite-lerden, gençlikten korkar; özgür dü-şünceden, farklı ideolojilerden, aykırı davranıştan korkar; bu korkunun ne-lere yol açtığını da yakın tarihimizde defalarca yaşadık.

Öte yandan üniversiteler de, üni-versite yönetimleri de kendi toplum-larından, yani öğretim üyeleri ve gençlikten korkuyorlar. Örneğin üni-versitelerin kendi yönetimlerini ken-dilerinin belirlemesi hâlâ sakıncalıdır; birileri onlar adına daha iyisini yapar. Toplumun korkuları da az de-ğil; bu korkuların kaynağının tarih-sel/toplumsal mı olduğu, yoksa siya-sal iktidarların mı besleyip büyüttüğü ayrı bir konu; ancak toplumun da bu

korkularla yaşadığı bir gerçek...59

Bilmeyen yok; ya da kimse "gar-gara"ya getirmeye kalkarsın: "Üni-versitelerin özgürleşmesi ve demok-ratikleştirilmesi için, YÖK'ün ortadan kalkması ya da hükümetlerin etkinli-ğinin azalması yetmeyecektir. Belki son dönemlerin en klasik sözü ola-cak, ama köklü bir zihni dönüşümün gerçekleşmesi gerekiyor..."60

Altını özenle çizerek belirtelim: "Bu iktidar kavgasının faydasının dokunacağı en son şey, üniversitelerdir, bilimdir. Üniversiteyi sermayenin ku-cağına bıraktığımızda ne özeklik kalır, ne demokrasi, ne de bilim..."61

"Tartışmalara bakıldığında AKP'nin de YÖK'ün de yapmak iste-diklerinin aynı olduğu görülüyor. Hiçbiri şu anda üniversitelerde yaşa-nan sorunların çözümünü bulmak istemiyor. İstedikleri bu sorunların üzerini örtmek... Onlar üniversitelerin baskısı, anti-demokratik ve sermaye-nin hizmetinde kurumlar olmaları için çalışıyorlar. İki taraf da kendi argümanlarını kullanıyor. Bir laik hu-kuk devleti savunuculuğunu kullanır-ken, diğeri de demokratikleşmeyi gündeme getiriyor..."62

"Üniversite AKP ile YÖK'ün gündeminde bir çatışmaya dönüşün-ce kirlenmiş burjuva siyasetinin argümanlarından biri haline geliyor. Oysa özgür düşünce ve bilim üreti-miyle toplum için her dönem önemli olan üniversiteler bu gibi iktidar kavgalarıyla hem kendine hem de topluma yabancılaşmaktadır. Sermaye-nin iktidarının tesisinde AKP ve YÖK arasındaki ben daha iyi yapar-ım kavgası süredursun, üniversite-lerin demokratik ve özgür bir ortama kavuşması sermayenin tahakküm düzeninin tümden yokoluşuyla mümkündür..."63

1.2.2-) SAVUNMACI KEMALİST REFLEKS...

"Vasatlık (médiocrité), kendinden daha yüce bir şey tanımaz..."64

12 Eylül patentli YÖK'ün (ve destekçilerinin) savunmacı kemalist refleksin popüler "gerekçesi": "Dev-letçi Laiklik"le "Tevhid-i Tedrisat (öğretim birliği)"yken; onlar bu ko-

nuda şunu demektedirler: "AKP ik-tidarı eğitimle pek tehlikeli bir oyun oynadığı izlenimini vermektedir. Görünen amaç, din temelli eğitimi tekrar genel kamu eğitimi haline getirmektir. Bu yolu, Tevhid-i Tedrisat Kanunu kapatmıştır. Tevhid-i Tedri-sat Kanunu'nun ortadan kaldırdığı kurumlar din temelli eğitim yapan medreselerdir..."65

Bu "gerekçeler"e sarılarak: "YÖK Yasa Taslağı konusunda, To-taliter rejimlerde, Hitler döneminde' bile görülmemiş uygulamalardan şikayetçi olan İ.Ü. Rektörü Kemal Alemdaroğlu"66 "zinde güçler"in "Kublay retoriği"yle sırtını TSK'ya dayarken; "Sakarya Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada, 'Türkiye'de molla rejiminin olması isteyenler, Türkiye Cumhuriyeti'ni çağdaş çiz-giden saptırmak isteyenler, entari-siyle dolaşıp Vahabi bataklığı öze-lminde olanlar vardır,' dedi..."67

"YÖK Başkanı Kemal Gürüz de, AKP'nin irticacı kadroları üniversite-lere ve devlete yerleştirmek istediğini belirterek 'İran devrimine iyi bakın' uyarısında bulundu..."68

Ve yine "Gürüz, 'Acil Eylem Pla-nı'na tepkinin arkasında artan kararıtlıkla durduklarını"69 söyledi...70 Bu yolda "Gürüz ve bazı rektörlerin, Kara Kuvvetleri komutanı Aytac Yalman'ı ziyareti, sivil kesimler ara-sındaki cuntacılık ve askercilik oynama heveslisi zihniyetlerin bir kez daha ortaya çıkmasından başka bir şey değildir..."71

"Kara Kuvvetleri Komutanı Orge-nel Aytac Yalman'ın, YÖK Başkanı ve sekiz üniversite rektörüyle Genel-kurmay Başkanlığı'nın bilgisi dahilinde görüştüğü belirtildi. Genelkur-may Başkanlığı Genel Sekreteri-liğinin açıklamasında, Türkiye için hayatı öneme haiz milli eğitime iliş-kin gelişmelerin Türk Silahlı Kuvvet-leri tarafından da dikkatle ve yakinen izlenmesi doğaldır," denildi...72

1.3-) VE PAZARCILAR...

"Bir ülkede akıl ve sanattan çok servete değer verilirse, bilimelidir ki, orada keseler şişmiş, kafalar bo-şalmıştır..."73

Üniversiteyi, holding gibi "pazar

kuralları"na göre kurgulayanlar; adım adım paralı eğitime geçilmesinin adınımları atarlarken; üniversiteye sermaye yönetiminin "tartışmasız" kurallarını ikame etmeye çalışıyorlar...

Bunun önemli göstergesi, bir süredir dillerden düşürülmeyen, "Üniversite-Sanayi İşbirliği"dir!

Gerçekten de neo-liberal eğitim politikaları, kaçınılmaz ve doğrudan piyasa kurallarına bağlanmalıyken; "Şirket Üniversite"leri de bu yapısallığın kaçınılmadığı bir sonucu oluyordu...

Piyasa için, kapitalizmin ekonomi-politiği, "eğitimi de esneterek" özelleştirmekte; "eğitime sponsor aramak"ta; "eğitimin maliyeti ve finansmanı" tartışmalarını körükleyerek kamusal bir hakkı meta fetişizmine kurban etmekte; "üniversitelerde en önemli şey mali özerkliktir teraneleriyle, nasıl olursa olsun "kaynak peşinde" koşmakta; "eğitime yatır, kazan!" haykırışlarıyla eğitimi, "Üniversite Sanayi İşbirliği"nin bir işletmesine dönüştürmektedir...

Özetle; "Üniversitelerin toplumsal varoluş güvencesi birer piyasa ajanı olmaları ile tanımlanıyor."⁷⁴ İşte bunun kimi verileri...

"ODTÜ Vakfı'nın Teknokenti, savunma sanayii ve teknolojiye Ankara'yı cazibe merkezi haline getiriyor..."⁷⁵

"Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin vakıf üniversitesi kurmak için yaptığı başvurunun YÖK tarafından kabul edildi..."⁷⁶

Mete Tapan, "Üniversiteler endüstriyle işbirliği içinde olmalıdır,"⁷⁷ derken; AKP'nin "Yeni Yükseköğretim Yasası" üzerinde çalışmalar yapan komisyonunda üye olan Prof. Dr. Coşkun Can Aktan da eklemektedir: "Türkiye'de üniversiteler ve aynı zamanda öğretim elemanları arasında rekabetçi ortam yok. Rekabet, gücün tek elde toplanmasını önleyerek demokratik katılımı ve çoğulculuğu artırır. Rekabet yüksek performansa ulaşmanın yoludur. İktisadi anlamda rekabetin sonucu, yüksek kalite, düşük maliyet, etkinlik, verimlilik, yenilik ve yaratıcılıktır. Eğer amaç, rekabette beklenen yararları sağlamak ise bu üniversiteler için de temel hedeflerden birisi olmalıdır..."⁷⁸

Ve tüm bunların "gerekçe"sini A.Ü. Rektörü Prof. Dr. Nusret Aras

şöyle özeltiyor: "YÖK yasasında mutlaka ve mutlaka bazı değişikliklere gidilmeli. Bunu yaparken ilk önce üniversitelerin mali sisteminin özzerleştirilmesi gerekiyor..."⁷⁹

Her şeyin ötesinde ve her şeyi solayan "mali özerklik"; pazarcıların "sihirli" sözcüğüdür...⁸⁰

Bu bağlamda da küreselleşmenin doğrudan ihtiyaçları doğrultusunda bunları yerine getirebilmek için, nihai tahlilde, ne otoriter YÖK ne de muhafazakâr/tüccar AKP'nin YEKİ yeterli değildir... Ancak YÖK ile YEK arasındaki çatışma; her iki tarafa da bir uzlaşma zemini olarak "pazarcıların seçenek(sizliği)"ni dayatmaktadır...

Bakın bu konuda, Haluk Şahin açık açık ve yüksek sesle ne diyor: "On yıllardır soruyoruz: Nasıl bir üniversite? Özgürlükten, özerklikten, eşitlikten, üretkenlikten söz ediyoruz. Benzer kelimeler kullanıyor, ama bir türlü anlamıyoruz. (...) Üniversitelerin eşitliği vülger halkçılık kavramlarıyla tartışılmaz. 'Kraliçe antarı'nı nerede eğitileceği 'bilgi çağı' toplumlarının en önde gelen eğitim sorunu. Türk kapitalizminin kendi üniversitelerini açması bu olgunun toplumun bazı kesimlerinde görüldüğünün işareti..."⁸¹

Aynı konuda ya Serhan Ada'nın açık sözlü fütursuzluğuna ne demeli? "Üniversite, tüm dünyada, yerini ve kendi kendini sorguluyor. Yeni eğitim, bilgiye erişim yöntemleri üzerine kafa yoruluyor. Yeni değerlendirme ölçütleri geliştiriliyor. Üniversite bir sınav ve diploma fabrikası olmaktan çıktı. Fildişi kule bir hayalet oldu. Üniversite küresel piyasanın ve rekabetin içinde..."⁸²

Ya ötesi mi? "Eğitim bir mal gibi götürülüp pazara düşürülmüşse, pazara düşen her mal gibi onun da iyisi de olabilir, kötüsü de,"⁸³ diyen Turgay Fişekçi ironisiyle; sınırlarınız ve sabrınız elverişirse; Sabancı Üniversitesi'nden eski Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Üstün Ergüder'in dediklerine (ve ötekilere) bir göz atın...⁸⁴

14-JÜÇ "SEÇENEK(SİZLİĞE) DE HAYIR!

"Moda, dayanılmaz bir girkinlik-

tir. Her altı ayda bir değiştirmek zorunda kalışımızdan belli değil mi?"⁸⁵

Üç "seçenek(sizlik)" ekseninde, "YÖK'ün kalkması meselesi, eğitimin özelleştirilmesi ve üniversitelerin şirketleştirilmesinden bağımsız olarak ele alınamaz. Başlıca işlev üniversiteyi neo-liberal saldırılara açık hale getirmek ve bu saldırılara karşı gelişen muhalefeti ezme olan YÖK kalkıyor, ama neo-liberal saldırı artarak devam ediyorsa, bunun anlamı açıktır: YÖK gitse bile üniversitelerde, öğrenciler ve üniversite çalışanlarının üzerindeki baskının biçimi ve yöntemleri değişse bile kendisi baki kalacaktır..."⁸⁶

Bu noktada "Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaaddin Dinçer, 'Gerçek anlamda özgürlük ve özerklik için üniversitelerin acilen 'dinden', 'devletten' ve 'sermayeden' uzaklaştırılması gerektiğini belirtip; YÖK ve AKP arasındaki tartışmanın gerçek olmadığını altını çizerek, 'Kendilerini taraf olarak ilan edenler, karşı tarafta değil, aynı tarafta durmaktadırlar. Onlar, mutlak ve sürekli iktidar için birbirlerine ihtiyaç duyan düşman kardeşlerdir,' derken,"⁸⁷ gerçekten de çok haklıdır...

Şunu görmeyen bilmeyen yok: "YÖK hariç herkes üniversite hayatında köklü değişiklikler istiyor. AKP-YÖK gerginliği, ikisinin aynı safta olmasına engel değil: Üniversitenin sorunları değil, kimin iktidarda olacağı tartışılıyor"ken;⁸⁸ "Öğrenciler tarafından yıllarca protesto edilen YÖK'ü yeniden düzenleme girişiminde ve tartışmalarında öğrencilerin adını anan yok..."⁸⁹

Tıpkı ona karşı başından beri ertutarlı mücadeleyi sürdüren radikal-sosyalistlerin mücadelesiyle;⁹⁰ üniversitenin ne olduğunun ve "Özgürlük yoksa, üniversite de yoktur,"⁹¹ gerçeğinin "es" geçilmesi gibi...

Evet, evet; "YÖK konusundaki çatışma üniversitelerin suskunluğunu ben daha iyi sağlarım" çatışmasıdır...⁹²

Oysa; "Üniversite bir toplumun beynidir. Beynin yaratıcı olabilmesi için dogmalardan arınmış olması gerekir. (...) Tarafsız olduğu iddia edilir bilim ya da bilimsel faaliyetler o kadar tarafsız değildir. O kadar ki, çoğu-

alanlarda bilimsel alan içine alınan ve/veya bu alandan çıkarılan konular toplumsal güç dengelerinin hâkimiyeti altında gerçekleşmektedir. (...)

Üniversite yansız değildir; tam tersine, yanlıdır. Üniversite insandan, insan mutluluğu ve özgürlüğünden yararlanır. Bilim denen olgu da, insan hayatını kolaylaştırdığı, onu özgürleştirdiği ve ona mutluluk yolunu açtığı sürece gerçek anlamda bilimdir. Aksine, eğer bilim olarak insanlığa sunulmuş insanları işsiz bırakıyor, onları piyasa kölesi haline getiriyor ve insanlığın mutluluk yollarını tıkıyorsa, bu bilim değil, zalimlerin eline verilmiş birer hançerdir.

Bilimin böyle bir gerçek öz kazanabilmesi için onun özgür ortamda üretilmesi gerekmektedir. Bilimsel ortamın özgür olması, mali kaynaklarının kamusal, yönetimin de özerk olması gerektirir. Yönetimsel özerklik: rektör ve dekan hâkimiyetinden arınmış, kararların ilgili alt bölümlerde tam bir özerklik ortamında alınabildiği atomize yönetim ünitelerini gerektirir. Bütçe, kadro, vakıf yönetimi, dekan ve bağlı enstitü başkanlarının atanması gibi hemen tüm yetkilerin rektörde toplandığı bir kurum üniversite olmaz. (...)

Üniversitelerin özerkliği tüm toplumun garantisidir. Bu nedenle, üniversite konusuna yaklaşım salt üniversiteleri değil, tüm toplumu ilgilendirir...⁹³

Bunun bilinci ve sorumluluğundaki 'Profesör, doçent, yardımcı doçent, araştırma görevlisi ve öğretim görevlilerinden oluşan 98 kişi, YÖK ile üniversitelerin durumunu irdeleyen bildiri hazırladı. Bildiride, 12 Eylül darbesiyle başlatılan ve AKP hükümeti tarafından 'yeni bir metin' haline getirilen düzenlemelerin üniversiteleri değişik görüntü ve kalıplar aracılığıyla sermayeye kullandırma girişimi olduğu vurgulandı.

Bildiriyi imza atan 20 üniversitenin öğretim üyeleri kendilerini 'Bizler bilmek için emek vermiş, bildiklerinin ve bilmenin sorumluluğunu, toplumla paylaşma ve topluma ileriye götürme olarak gören, toplumsal yaşamındaki eşitsizlikler, sömürü, haksızlıklar ve baskılar karşısında taraf olun, erkin istediğini değil gerçeği söyleyen, yazan ve paylaşan öğretim üyeleriyiz' sözleriyle ifade etti.

'Susmak Sorumluluk Doğurur' isimli bildiride şu değerlendirmelere yer verildi:

* 12 Eylül askeri darbesiyle başlatılan, 57 hükümet döneminde darbe kurumu YÖK'ün de katkılarıyla hazırlanmış yasa taslağıyla geliştirilmek istenen, bugün de AKP hükümeti tarafından 'yeni' bir metinle son şekli verilmeye çalışılan, aslında üniversitelerimizi değişik görüntü ve kalıplar aracılığıyla sermayeye kullandırma girişimidir.

* Üniversiteleri değişik görüntü ve kalıplar aracılığıyla sermayeye kullandırma girişimleri, üniversiteyi üniversite yapan bütün unsurlarıyla (öğretim elemanları, öğrenciler ve diğer emekçileri) birlikte durdurulmalıdır.

* Eğitim bütün unsurları ile kamusal bir alandır. Metalaştırılmaz, piyasa koşullarına terk edilemez. Eğitim-öğretim bireysel faydayı değil, toplumsal yararlılık doğrultusunda, gençlerin eşitlik, özgürlük, dayanışma bilincini ve yaratıcılığını geliştirmelidir.

* Bilimsel bilgi özel çıkar alanlarının dışında olmalıdır. Bilim kâr etmenin, para kazanmanın aracı olmamalıdır. Üniversiteler genel bütçeden finanse edilmeli, mali kaynak arama, yaratmakla ilgili olmamalıdır.

* Üniversiteler mali, idari ve bilimsel özerkliğe sahip olmalıdır. Mali, idari ve bilimsel özerklik fakülte ve enstitüler düzeyinde olmalıdır. Bu düzeydeki yönetim birimleri seçime belirlenmelidir. Seçime ve yönetime fakülte ve enstitülerin bütün unsurları katılabilir.

* Öğrenciler hiçbir katkı payı, harç, sınav ücreti ödemeden eğitim-öğretimden parasız yararlanmalıdır. Üniversitelerin araştırma projeleri kendi bütçelerinden finanse edilmelidir.

* Üniversiteler yalnızca fakülte ve enstitüleri kapsamalıdır. Yüksekokullar, meslek yüksekokulları ve açık öğretim üniversitelerinin dışında ve meslek eğitimi ile sınırlandırılmış kuruluşlar olmalıdır.

* Rektörlükler, üniversitenin birimleri arasında koordinasyon ve işbirliği ile görevli olmalı ve üniversitenin bütün unsurlarının katılımı ile seçilmelidir. Öğretim elemanları tam gün çalışmalı, bilgiye ulaşmak, üret-

mek ve paylaşmak için ek iş yapmak gereksizini duymadan maddi koşullara (kütüphane, laboratuvar, kongre katılımı) sahip olmalıdırlar.

* Araştırma görevliliği kurumu yeniden yapılandırılmalıdır. Sözleşmeli personel statüsü kaldırılmalıdır...⁹⁴

* "Hedef üniversiteleri tek kalıba indirmek yerine, onların yerel, yapısal vb. özelliklerine göre farklılaşmalarını sağlayacak bir sistem olmalı. Ademi merkezîyetçilik esas tutulmalı..."⁹⁵

* Özetle "YÖK ve YÖK'çü anlayış kırılmalıdır. Bunun yerine toplumuna, insanlığa ve doğaya karşı sorumlu, yönetimde demokratik ve özerk, bilimsel ve sanatsal özgürlüğün etkin üretimde var olacak yeni bir üniversite anlayışının hep birlikte hayata geçirmenin yollarını aramalıdır..."⁹⁶

-DEVAM EDECEK-

DİPNOTLAR:

1 Demokrisis.

- 2 Bkr: Çiçek Cavdar, "Yeni Üniversite Tartışılıyor", Sol Dergisi, No:197, Mart 2003, s.56-59; Bahadır Bayraktar, "Üniversite Yasası: Ne Nasıl Yapılmalı?", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:840, 26 Nisan 2003, s.12; Cemil Yıldızcan, "Üniversiteler Tartışması Kızgıncı: Düzeni Anay Bana", Sol Dergisi, No:196, Şubat 2003, s.32-35; "Üniversite Yasa Tasarısı Gelecekte Yeni mi?", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:859, 6 Eylül 2003, s.12; Baki Konoğlu, "Üniversite Özerkliği ve Yeni Üniversite Reformu Üzerine", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:859, 6 Eylül 2003, s.13; İzzettin Önder, "Üniversiteler Sonunu, AKP-YÖK Çatışması Üzerine Eğitim Bir Bütün Olarak Ele Alınmalı", Sol Dergisi, No:196, Şubat 2003, s.36; Tuncay Saylan, "Asıl Der YÖK'ün Büyük", Radikal, 18 Temmuz 2003, s.9; Önder Kayhan, "Nasıl Bir Üniversite Yasası", Radikal, 16 Ağustos 2003, s.9; Esra Çiğci Dindar, "YÖK mi Güçlü Hükümet mi?", Haksöz Dergisi, No:142, Ocak 2003, s.34-35; "YÖK Tartışmaları Yeniden İnanıyor", Yeniden Özgür Gündem, 14 Nisan 2003, s.9; Mehmet Ali Tesbi, "YÖK mi, YEK mi?-1", Cumhuriyet, 28 Ağustos 2003, s.2; Turhan Eadem, "Üniversitede Siyaset", Radikal, 25 Eylül 2003, s.9; Murat Yetkin, "İhtikar Gerilimi", Radikal, 25 Eylül 2003, s.6; Mehmet Ali Tesbi, "YÖK mi, YEK mi?-2", Cumhuriyet, 29 Ağustos 2003, s.2; Orhan Bursalı, "Üniversitelere Yaak", Cumhuriyet, 6 Temmuz 2003, s.6; Mehmet Yıldız, "Bu Ne Perhiz, Bu Ne YÖK Kamusu?", Milliyet, 8 Ekim 2003, s.2; Burhan Şenatalar, "Retorm Gerekli ve Olmalı", Radikal, 10 Ekim 2003, s.9.

3 Cicero.

4 B. Franklin.

5 "Hedef Kaliteli Bir Eğitim Olmalı", Radikal, 18 Ocak 2003, s.5.

6 YÖK karşıtlığı için bkz: "Sözün YÖK Demokrisiye Engel", Cumhuriyet, 19 Temmuz 2000, s.1-11; Alpaslan Işık, "Üniversite Ne İçin, YÖK Nereye?", Evrensel, 8 Ağustos 2003.

- 2; Şefik Duran, "YÖK Yasası 12 Eylül Ürünü", *Ummun Dergisi*, No:102, Şubat 2003, s.45-49; Ahmet Ağrakça, "28 Şubat Sürecinde Üniversitelerin Durumu", *Hukuk Dergisi*, No:143, Şubat 2003, s.36-37; Recep Göker, "YÖK Profesörleri Savaş Karşılığı ve Öğrenci Örgütlenmesi", *Kaldıraç Dergisi*, No:35, Ocak 2003, s.24-27; "YÖK Kuruluşu Kahtıca", *Özgür Gençlik*, No:2002-18, 21 Ekim 2002, s.9-13; Arif Nartınoğlu, "YÖK ve Süt Tuzu", *Evrensel Kültür Dergisi*, No:134, Şubat 2003, s.19-21; Murat Kılıç, "Eğitim ve YÖK Geceği", *Ummun Dergisi*, No:109, Eylül 2003, s.16-19; "Yok mu YÖK'ü Durduracak?", *Yeni Deneyim*, 7 Şubat 2003, s.9; "YÖK Üzerine-Yapılan Tattematika Neyi Hedefliyor?", *Halkın Bilgiği*, Yıl:1, No:3, Ocak-Şubat 2003, s.16; "YÖK'e Tepkiye Palla Sahibi", *Evrensel*, 17 Ocak 2003, s.2; İsmail Hakkı Duru, "YÖK ve Bilimsel Olgular", *Cumhuriyet*, 23 Eylül 2003, s.2; Murat Belge, "YÖK ve Geceyi", *Radikal*, 20 Eylül 2003, s.9; Tami Bora, "Nüfuz, Akal ve Nefis", *Radikal*, 28 Eylül 2003, s.1; Murat Belge, "YÖK ve Özerklik", *Radikal*, 21 Eylül 2003, s.9.
- 7 Gündüz Aktan, "Meclis YÖK'e Kritik Gönderiyor", *Radikal*, 29 Eylül 2003, s.8; Oral Çiğlar, "Barhan Şenintir ile YÖK Üzerine", *Cumhuriyet*, 5 Ekim 2003, s.4.
- 8 İhsan Doğançer, *Milliyet*, 17 Eylül 2003.
- 9 H. Bülent Karaman, "YÖK Fırması ve Hangi Devlet?", *Radikal*, 19 Eylül 2003, s.9.
- 10 Servet Tamilli, "Bir Anı ve Üniversite Reformu", *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 2003, s.6.
- 11 Nadir Pakızo, "Hacelik Yok, Hastı Var!", *Radikal*, 14 Şubat 2003, s.9.
- 12 Ahmet Çelikkol, "Demetimsiz Bir Güç YÖK", *Radikal*, 6 Şubat 2003, s.9.
- 13 Mustafa Sevil, "Bilin, Sıkıyol ve İnan", *Cumhuriyet*, 22 Ağustos 2003, s.2.
- 14 YÖK'ü İhli ve İsrarla destekleyenler için bkz: Kemal Akınoğlu, "YÖK: Çığır Düşürücü Teras", *Cumhuriyet*, 14 Ocak 2003, s.6; Ahmet Yusufoğlu, "YÖK, Hükümet ve Geneliler", *Evrensel*, 16 Eylül 2003, s.7; Aydın Ayhan, "YÖK Neden Ne Ölmüştür?", *Cumhuriyet*, 17 Mart 2003, s.2; Abbas Güçlü, "YÖK ve Halkın İhtiyacı", *Milliyet*, 25 Ocak 2003, s.22.
- 15 Mustafa Erdoğan, "Üniversite, Bilim ve YÖK", *Radikal*, 22 Ocak 2003, s.9.
- 16 Murat Çelikkol, "Akademik Soruşturması", *Radikal*, 6 Mart 2003, s.4.
- 17 Prof. Yazıcı'ya Destek Artıyor", *Cumhuriyet*, 6 Temmuz 2003, s.5.
- 18 "Doğançer'i Yargıtay", *Yeni Binyıl*, 19 Mayıs 2000, s.15.
- 19 "YÖK, 49 Milyon Dolan Çöpe Anı", *Yeni Şafak*, 20 Mart 2003, s.20.
- 20 Bu konuda geniş ve kapsamlı bir doküman için bkz: Selami Serhatlıoğlu, "Bütün İhtimallerin Programlarında YÖK'e İlgili Değişiklik Tarihçesi Var", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:831, 22 Şubat 2003, s.12-13.
- 21 Hasan Yazıcı, "Yüksek Öğretim Yasasıyla İlgili Görüşler", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:833, 8 Mart 2003, s.13.
- 22 Oktay Gökükendir, "Üniversiteyi Yeniden Düşünmek", *Radikal*, 20 Temmuz 2003, s.3.
- 23 Türkân Saylan, "YÖK Zamanını Doldurdu", *Cumhuriyet*, 10 Nisan 2003, s.6.
- 24 Kadri Erdin, "YÖK Ömrünü Doldurdu", *Cumhuriyet*, 14 Ocak 2003, s.6.
- 25 Oral Çiğlar, "YÖK Ne Olmalı Ne Olmamalı", *Cumhuriyet*, 12 Temmuz 2003, s.4.
- 26 Tuncer Özyavuz, "CHP Niye YÖK'ten Yana?", *Radikal*, 21 Şubat 2003, s.9.
- 27 Ali Sirtan, "YÖK'e de YÖK'e de Ha-

yan...", *Cumhuriyet*, 5 Temmuz 2003, s.4.

28 Kasım Aktan, "Siyasallaşmışlıklarımızdan mısinimiz?", *Radikal*, 5 Ekim 2003, s.6.

29 YÖK'eki "son gelişmeler" hakkında bkz: Abbas Güçlü, "YÖK'e Yangınık Bitti mi?", *Milliyet*, 29 Ağustos 2003, s.22; Lanit Murk, "YÖK-Karın Koymak Kolay Değil", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:840, 26 Nisan 2003, s.13; Hilal Köylü, "YÖK Yönetimi Tedbir", *Radikal*, 3 Şubat 2003, s.6; Celal Eminioğlu, "YÖK Yok Oluyor mu?", *Evrensel*, 18 Eylül 2003, s.8; "YÖK Yasası Gerginli Yarattı", *Evrensel*, 10 Temmuz 2003, s.4; Özgür Müftoğlu, "YÖK Yasası Tasarı", *Evrensel*, 11 Temmuz 2003, s.9; "Öğretim Üyeleri YÖK Oylarında Alay Etmişlerdir", *Cumhuriyet*, 10 Temmuz 2000, s.3; Hilal Köylü, "Rektör Seçimine YÖK Malgajı", *Radikal*, 8 Temmuz 2000, s.8; "YÖK'ten Muncu'ya Cevap", *Evrensel*, 20 Şubat 2003, s.3; Kazım Türker, "Akademik İdare ve Siyaset", *Radikal*, 26 Haziran 2003, s.9; "YÖK İsmi Oldu", *Radikal*, 31 Temmuz 2003, s.2; A. Hamit Serbest, "YÖK'ü Ne Yapsınlar?", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:830, 15 Şubat 2003, s.12-13; Kayhan Kantarlı, "YÖK ve Tarihçe Geçekler", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:832, 1 Mart 2003, s.12; Türkân Sarhan, "YÖK'ün 10 Yılda Yok Etili", *Radikal*, 28 Ocak 2003, s.9; Yakup Kepenek, "YÖK'ü Yok Etmek (II)", *Cumhuriyet*, 6 Ocak 2003, s.13; "YÖK'ten Çelikle Bat", *Cumhuriyet*, 11 Nisan 2003, s.4; Mine G. Kırıkkant, "YÖK, Tit. SÖK", *Radikal*, 8 Ocak 2003, s.7; Taha Akayol, "Yine YÖK", *Milliyet*, 7 Ocak 2003, s.17; İsmail Saymaz, "YÖK Karucuları da Pisim", *Radikal*, 17 Ocak 2003, s.2; Abbas Güçlü, "YÖK'ün Neçkileri Azaltılsın!", *Milliyet*, 22 Ocak 2003, s.19; Hilal Köylü, "YÖK Girişim Uyum", *Radikal*, 25 Ocak 2003, s.7; Abbas Güçlü, "YÖK Yasası Değişim Ama...", *Milliyet*, 22 Şubat 2003, s.18; Abbas Güçlü, "YÖK'e Dağ Pare Doğunda (I)", *Milliyet*, 21 Şubat 2003, s.19; Abbas Güçlü, "YÖK Güdük mi, Kalesi mi?", *Milliyet*, 23 Nisan 2003, s.19; Abbas Güçlü, "YÖK Yalın Söylüyor", *Milliyet*, 9 Nisan 2003, s.18; Abbas Güçlü, "Yine YÖK Yine Neçkiler", *Milliyet*, 18 Mayıs 2003, s.2; Hilal Köylü, "YÖK'in Adı Yok, İçinde Yok", *Radikal*, 18 Nisan 2003, s.6; Feriit Cevreoglu, "2. YÖK Vakarı", *Milliyet*, 27 Eylül 2003, s.17.

30 Muhammed Akhu, "Kültür Değil Sistem Önemli", *Radikal*, 20 Ağustos 2003, s.9.

31 Orhan Bursalı, "Korku ve İncef", *Cumhuriyet*, 20 Şubat 2003, s.6.

32 İzzetin Önder, "Üniversite Acelleye Getirilmeli", *Evrensel*, 22 Ocak 2003, s.2.

33 59uncu Hükümetin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, Hilal Köylü, "Bakan'dan Eğitim", *Radikal*, 9 Nisan 2003, s.3.

34 "YÖK'te Son Perde: Deli Gönlüklü Bilim", *Radikal*, 7 Temmuz 2003, s.7.

35 Kameca İhtikar olarak bkz: Tufan Türeç, "Acil Eylem Planı'nın Hedefi Üniversitelerin Fetretmek", *Hürriyet*, 10 Şubat 2003, s.13; Mine Kırıkkant, "Erkan Mumcu'ya Sorular", *Radikal*, 25 Ocak 2003, s.7; Erkan Mumcu (Milli Eğitim Bakanı), "Reform İçin Çağrı", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:828, 2 Şubat 2003, s.10; Besim Şenol, "YÖK + YEK = İki Yanlıtan Bir Doğru Çıkıncak", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:837, 5 Nisan 2003, s.13; Rifa Çekçel, "AKP'nin Eğitimdeki Bu Acelesi Ne?", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:833, 8 Mart 2003, s.12; "YÖK ile AKP Arasındaki Kayırcı Dövüşü Gerici Reformlarla Barajına Eğitim Aklarıncı", *Maya Dergisi*, Yıl:2, No:11, Şubat 2003, s.11; Emin Akas (9 Eylül Üniversitesi Rektörü), "YEK, YÖK'ün Dermanı", *Evrensel*, 3 Eylül 2003, s.3; Figen Atalay-İsmail Açıkgöz, "AKP'nin Kaçkulu Planı", *Cumhuriyet*,

15 Ocak 2003, s.6; "...YEK'i Sevmeyenler", *Milliyet*, 20 Şubat 2003, s.17; Abbas Güçlü, "YÖK Yasası Tasarı Her Gün Değişiyor", *Milliyet*, 28 Şubat 2003, s.21; Abbas Güçlü, "YÖK Yasası Bu Haliyle TBMM'den Geçer mi? (3)", *Milliyet*, 23 Şubat 2003, s.19; Abbas Güçlü, "YÖK Yasası Rafı mı Kaldırıldı?", *Milliyet*, 15 Nisan 2003, s.17; Hilal Köylü, "YEK Şimdiki Rafı", *Radikal*, 1 Nisan 2003, s.10; Sefa Kaplan, "YEK'e İlgili Çalışmalar Aynı Derin Devam Edecek", *Hürriyet*, 24 Mart 2003, s.7; "Çelik, YÖK'ü Tehdit Etti", *Cumhuriyet*, 9 Nisan 2003, s.5; "Çelik: YÖK Yasası Değişmeli", *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 2003, s.6; Onur Diber, "Bakan Çelik YÖK'te İlk Kez Besleyici", *Evrensel*, 9 Nisan 2003, s.3; Toktamış Ates, "AKP'nin Hiznikçilik ve Üniversite Vakıfları", *Cumhuriyet*, 5 Ağustos 2003, s.3; Halim Çınar, "AKP Neyi Anıçıyor?", *Radikal*, 20 Temmuz 2003, s.3; "AKP Üniversite Sorununda", *Radikal*, 5 Temmuz 2003, s.6; "YÖK Ödül...", *Yığın YEK*", *Milliyet*, 19 Şubat 2003, s.19; Bahar Atalan, "Üniversitede Muncu'ya Kaldı", *Milliyet*, 22 Şubat 2003, s.19; Hüsnü Güneş, "Üniversite Reformu (2)", *Milliyet*, 10 Ocak 2003, s.9; Abbas Güçlü, "Başbakan Rektörleri Mahkemeye Verdikmi", *Milliyet*, 27 Eylül 2003, s.19.

36 Kemal Kocabaş, "YÖK, AKP ve Üniversiteler", *Radikal*, 20 Temmuz 2003, s.4.

37 "İnanm Hırp Hırp", *Radikal*, 8 Ekim 2003, s.7. Ayrıca bkz: "İnanm Hırp Hırp Kayırdı", *Cumhuriyet*, 8 Ekim 2003, s.1-8.

38 "İnceci Profesör AKP Ödülü", *Cumhuriyet*, 1 Nisan 2003, s.4.

39 A.M. Celal Şengör, "Muncu'nun Yası Tasarısında Güden Kaçın Detay...", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, No:838, 22 Mart 2003, s.5.

40 Orhan Bursalı, "Acelesi Ne?", *Cumhuriyet*, 25 Şubat 2003, s.8.

41 Orhan Bursalı, "YÖK, TÜBA ve AKP", *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 2003, s.6.

42 İsmail Açıkgöz, "Eğitime Siyaset Girmemeli", *Cumhuriyet*, 20 Şubat 2003, s.4.

43 Ahmet Çelikkol, "YÖK'ü Destekleyen Kimse Yok", *Radikal*, 10 Temmuz 2003, s.9.

44 Orhan Bursalı, "Üniversite ve Tarihi Sorumluluk", *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 2003, s.6.

45 "Kadrotağına hareketle tepki çeken Milli Eğitim Bakanı Erkan Mumcu, bu okulları fotoğrafının astınsını istedi (Barış Dosyası, "Muncu'dan Şaşkın Genelge", *Cumhuriyet*, 5 Şubat 2003, s.5) Ayrıca bkz: Abbas Güçlü, "Muncu Atadık mı ki Fotoğrafı Astınsın?", *Milliyet*, 8 Şubat 2003, s.21; "800 Milyar Lira Çöpe Gitti Erkan Mumcu'dan Geride Fotoğraf Masrafa Kaldı", *Cumhuriyet*, 16 Mart 2003, s.5; Metin Tamer, "Okulların Tek Eksik, Muncu Fotoğrafıydı!", *Milliyet*, 9 Şubat 2003, s.6; "Fotoğrafını Peşini Bırakmıyor", *Cumhuriyet*, 25 Mart 2003, s.4.

46 Erkan Mumcu, *Yeni Binyıl*, 5 Ekim 2000, s.18.

47 "Muncu: Özgür Üniversite Hedefliyorduk", *Cumhuriyet*, 4 Mart 2003, s.6.

48 İzzetin Önder, "Üniversite Sorununa Yaklaşım-1", *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 2003, s.12.

49 "Üniversiteye Patron Konseyi", *Evrensel*, 4 Mart 2003, s.3.

50 İzzetin Önder, "Eğitim Sorunu İmla Çözülmeye", *Cumhuriyet*, 5 Ağustos 2003, s.12.

51 Mustafa Erdoğan, "Bu Kavga Çözüm Getirmez", *Radikal*, 7 Ekim 2003, s.9.

52 Gündüz Aktan, "Uludağ ve Lükür", *Radikal*, 6 Ekim 2003, s.8.

53 La Rochefoucauld.

54 "Gürüzle Çelik Yine Ağır", Radikal, 21 Haziran 2003, s.3.

55 Hilal Köylü, "Öğrenciler Yönetim", Radikal, 20 Şubat 2003, s.5.

56 "Doğrular: Benimkisi En Güzelydi", Radikal, 5 Temmuz 2003, s.6.

57 Murat Belge, "...Çağdaş Üniversite", Radikal, 30 Eylül 2003, s.9.

58 Bkz: Tahir Balci, "YEK Taslağına Destek Veren Demokratlar Saf ya da Romanik mi?", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:837, 5 Nisan 2003, s.12; Toktamış Ateş, "YEK (YÖK) Taslağı...", Cumhuriyet, 15 Mart 2003, s.3; "Üniversite Reformunda Eksikler", Radikal, 1 Mart 2003, s.9; Bülent Akgün, "Reformun Eksik Yarıları", Radikal, 25 Şubat 2003, s.9; Coşkun Can Aktan, "Yapıcı Eleştiri Sonuç Alır", Radikal, 4 Mart 2003, s.9; İzzettin Önder, "Üniversite Reformu Çıtırır", Cumhuriyet, 11 Şubat 2003, s.12; Çiğdem Kaçmazbaşı, "Sekiz Yıllık Eğitim Bozruk", Radikal, 5 Mart 2003, s.9; Mahmut Güner, "Dünyada Bükte Model Yok", Cumhuriyet, 25 Şubat 2003, s.6; "Taslağın Çetinköylü ve Anadoktratik", Cumhuriyet, 4 Mart 2003, s.6; Hüseyin A. Şahin, "Eğitim Planı Tartışılmalı", Radikal, 20 Şubat 2003, s.9; Gençay Gürsey, "Bütanik Suda YÖK Karşın", Radikal İki, 26 Ocak 2003, s.5; Hilal Köylü, "YÖK Geliyor, Eğitimin Geliyor", Radikal, 19 Şubat 2003, s.6; Toktamış Ateş, "Ankara Üniversitesini ve Önerileri...", Cumhuriyet, 28 Ocak 2003, s.3; "Mamurcuyla YÖK Arayışını", Radikal, 4 Mart 2003, s.5; Abbas Güçlü, "YÖK de, Hükümet de Badiğini Okuyor", Milliyet, 14 Ocak 2003, s.21; Abbas Güçlü, "Kabahatli Kim?", Milliyet, 15 Mart 2003, s.22; İhami Kıyıcıoğlu, "Yükseköğretim Kurumlarında...", Cumhuriyet, 10 Temmuz 2003, s.2; Orhan Bursalı, "Üçüncü Taslak Gerek", Cumhuriyet, 13 Temmuz 2003, s.6; İbrahim Ortay, "Yeni YÖK Yasası...", Cumhuriyet, 15 Temmuz 2003, s.2; Mete Tapan, "Yeni Üniversite Yasa Tasarısı Önerileri Üzerine", Cumhuriyet, 9 Eylül 2003, s.17; Orhan İnci, "Üniversiteler Açılacak...", Cumhuriyet, 29 Eylül 2003, s.2; Tarhan Erdem, "Yükseköğretime, Halkın İsteğini Katarsınız", Radikal İki, 27 Temmuz 2003, s.6; İbrahim Ortay, "Bilan Adamıya İhtiyaç Var", Radikal, 1 Eylül 2003, s.9; "Akademik Yeniliklik Koşulu", Radikal, 29 Ağustos 2003, s.9; Mustafa Gök, "Siyasi Erkinliği Boşluk", Radikal, 21 Ağustos 2003, s.9; Kuvvet Londoğlu, "Herkesin Görüşü Alınmalı", Radikal, 25 Ağustos 2003, s.9; Murat Belge, "Hangi Formun 'Re-Form'u?", Radikal, 28 Eylül 2003, s.9; Gülsen Alpay, "Merkeziyetçi Yasa Yanlış", Radikal, 9 Ekim 2003, s.9.

59 Meryem Kony, "Temel Sorun Politika-sızlık", Radikal, 25 Eylül 2003, s.9.

60 Yıldray Oğur, "Özgürlükler Unutulmasın", Radikal, 4 Ağustos 2003, s.9.

61 "...AK YÖK, Kara YÖK Belli Olsun!", Evrensel, 13 Ocak 2003, s.11.

62 "YÖK'ün YEK'e Üniversiteler", Odak Dergisi, No:2003-03 (SN:17), 8 Mart 2003, s.21.

63 "Devlet Aynı Davul, Kavga Tokmak Kav-gası (AKP ile YÖK Arasındaki Tartışma Üzeri-ne)", Devrimci Gençlik, No:13, Ocak 2003, s.11.

64 Sir Arthur Conan Doyle.

65 Erdoğan S. Şahabi-M. Celal Şengör, "YÖK'e Hükümetin Eğitim Tartışması...", Cumhuriyet, 28 Haziran 2003, s.2.

66 "Hitler Döneminden Betler", Cumhuriyet, 5 Temmuz 2003, s.4.

67 Önyay Yılmaz, "...Gazali Kazandı Osmanlı Kaybetti", Milliyet, 2 Şubat 2003, s.21.

68 Hilal Köylü, "Acil Eylemde İyi Niyet Yok", Radikal, 14 Ocak 2003, s.7.

69 Bkz: Murat Belge, "TSK Üniversiteyi İzliyor", Radikal, 16 Eylül 2003, s.9; Figen Atalay-Esra Açıkçığdı, "İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Akdemiranoğlu 'Acil Eylem Planını' eleştirdi. Amaç Gözicileri Desteklemek", Cumhuriyet, 14 Ocak 2003, s.6; "YÖK Başkanı Gürüz'den 'Sıngırlı Gelişim' Açıklamaları", Evrensel, 14 Ocak 2003, s.3; Cengiz Kuday, "Biz Kam Cüppeli-Statükonu(!) Üniversiteler...", Cumhuriyet, 1 Temmuz 2003, s.2; Semih Kony, "Üniversitemiz, Bilim ve Türkiye", Bilim ve Düşünce, No:112, Ekim 2003, s.2-3; I. Güray Kafkas, "Tevhid-i Tedrisat (Eğitimde Birlik) Yasası Yı-nırdılmamalıdır", Cumhuriyet, 30 Ağustos 2003, s.17; "Rektörlerden YÖK Uyarısı", Radikal, 20 Ağustos 2003, s.5; Mahmut Güner, "Üniversite Tartışması: MKK'de", Cumhuriyet, 27 Nisan 2003, s.8; "Tasarıya Tepki Yağdı: Amaçları, Cumhuriyeti Yok Etmek", Cumhuriyet, 24 Şubat 2003, s.6; Fatih Hilmioglu (İbni) Üniversitesi Rektörü, "Cumhuriyet Düşman Kadrolarına Oluyor", Cumhuriyet, 17 Mart 2003, s.6; İbrahim Türkay, "Şarklı Kafa ile Sokrates Mesik Etmek", Cumhuriyet, 16 Mart 2003, s.2; Nur Seren (İ. Ü. Rektör Yardımcısı), "Şeriatçının Övül Açılacak", Cumhuriyet, 26 Ocak 2003, s.12; Abbas Güçlü, "Gürüz Ne Yapmak İstiyor?", Milliyet, 26 Ocak 2003, s.21; "Denktaş Destek Rektörleri KKK'de", Cumhuriyet, 20 Şubat 2003, s.10; Mahmut Güner, "Rektörler: Akıldızlık", Cumhuriyet, 9 Ekim 2003, s.9.

70 "AKP Yükseköğretim Reformunda Artı Niyetli", Cumhuriyet, 14 Ocak 2003, s.6.

71 "Üniversiteler: YÖK de Orduyu İzliyor...", Gelecek Dergisi, No:13, Ekim 2003, s.3.

72 "YÖK'e Teşkin Normatifi", Radikal, 15 Eylül 2003, s.7.

73 Büyük Frederik.

74 Mânervar Çelik-Sinem Özer, "Küresel Demokrat Üniversitelerde", Radikal İki, 9 Şubat 2003, s.9.

75 Murat Yetkin, "Geleceğe Yatırım Yapmak ve ODTÜ", Radikal, 27 Temmuz 2003, s.6.

76 Mahmut Güner, "Bilimin Tarafsızlığı Yarı Alır", Cumhuriyet, 6 Nisan 2003, s.6.

77 Mete Tapan, "Nasıl Bir Üniversite İstiyoruz?", Cumhuriyet, 7 Şubat 2003, s.17.

78 Coşkun Can Aktan, "Güç Yok Ede Toplanmasını", Radikal, 11 Mart 2003, s.9.

79 Nusret Aras, "Bilimsel Öretim İçin Kaynak Gerek", Cumhuriyet, 16 Ocak 2003, s.6.

80 Bkz: Erhan Can, "Üniversite Değil Holding İstiyorlar", Evrensel, 7 Mart 2003, s.16; Hilmi Korkusuz, "Adım Adım Faralı Eğitime Geçiliyor", Fırat, Yaşam, Yıl:5, No:187, 31 Mart 2003, s.6; "Üniversiteler Faralı Eğitime Kargı", Sol Dergisi, No:203, Ekim 2003, s.18-19; "YEK Tasarısı Açıklandı: Üniversiteye Sermaye Yönetimi", Anlam Gazetesi, Yıl:1, No:2003 09 (23), 1 Mart 2003, s.5; Siran Cesur, "Yeni YÖK Tasarısı ve Eğitim-Ser", Sosyalist Demokrasi, No:3, 21 Mart 2003, s.10; A. Hamik Serbest, "Üniversite-Sanayi İşbirliği: Bir Öneri", Bilim Teknik, No:672, 5 Şubat 2000, s.15; "Neo-Liberal Eğitim Politikaları ve Üniversiteleri: Şirket Üniversite", Teori de Doğru Dergisi, No:11, Mart-Nisan 2003, s.44-56; "Yeni Üniversite Tasarısı ve Gelecek Savışımı", Devrimci Proleterya Dergisi, No:5, Nisan 2003, s.45-50; Erhan Nalçacı, "Sonunda Eğitimi de Esnettiler...", Sol Dergisi, No:202, Eylül 2003, s.22; "Küreselleşmenin (Neo)liberal Eğitim Politikaları ve Eğitim Programlarının Türkiye'de Eğitimin Yeni-De Yapılması ve Uygulanmaları Etkisi", Devrimci Hareket Dergisi, No:10, Ağustos-Ekim 2003, s.21-23; Soner Eskidir, "Eğitim Değil Ticaret Yapılıyor", Evrensel, 19 Mayıs 2003, s.5; M. Hanifi Aşkın, "Türkiye'de Yükseköğretim Fi-

ransmanının Ekonomi Politığı", Liberal Düşünce Dergisi, Yıl:7, No:29, Kış 2003, s.189-220; Hilal Köylü, "Eğitime Sponsor Arıyor", Radikal, 19 Mart 2003, s.3; Sabih Tansal (Boğaziçi Üniversitesi Rektörü), "Mali Özerklik Sağlanmalı", Cumhuriyet, 14 Ocak 2003, s.6; "Sabancı Üniversitesi: Reform Fırsatı Kaçmasın", Radikal, 10 Şubat 2003, s.9; Toktamış Ateş, "Eğitimin Maliyeti", Cumhuriyet, 4 Şubat 2003, s.3; Hilal Köylü, "Üniversite Kaynak Peşinde", Radikal, 13 Ocak 2003, s.5; Hilal Köylü, "Eğitimin Dördü Para", Radikal, 27 Şubat 2003, s.9; Hilal Köylü, "Eğitime Yatır, Kazan!", Radikal, 25 Mart 2003, s.11; Abbas Güçlü, "Okullara İşletmeciler Müdür Atanım mı?", Milliyet, 14 Şubat 2003, s.18; Abbas Güçlü, "Üniversite Sanayi İşbirliği", Milliyet, 1 Mart 2003, s.19.

81 Haluc Şahin, "Nasıl Bir Üniversite?", Radikal, 12 Temmuz 2003, s.6.

82 Serhan Ada, "Üniversitemin Hayat Bağları", Radikal, 12 Temmuz 2003, s.21.

83 Turgay Fisekci, "Eğitim", Cumhuriyet, 20 Ağustos 2003, s.14.

84 Bkz: Üstün Ergülde, "Yeni Bir Vizyona İhtiyaç Var", Radikal, 27 Ağustos 2003, s.9.

85 Oscar Wilde.

86 Selim Karla, "YÖK'ün Formunu", İygi Mücadelesi, No:6, Mart-Nisan 2003, s.52.

87 "Düğer: YÖK ve AKP Dıştan Kredyiler", Cumhuriyet, 16 Ocak 2003, s.6.

88 Alaaddin Düğer, "Salim Özyazın Bir Kavga", Radikal, 16 Ocak 2003, s.9.

89 Azer Kılıç, "YÖK ve Öğrenciler", Radikal İki, 5 Ekim 2003, s.9.

90 Bkz: "Ne AKP Ne YÖK: Tasarıya Geçiş Yok", Özgür Gençlik, No:2003-09 (22), 26 Temmuz 2003, s.2-3; "Ne YÖK Ne Erkin Mamurcu", Siyasi Gazete, Yıl:1, No:2, Şubat 2003, s.29; "YÖK=YEK Olacak", Fırat Yaşam, Yıl:5, No:182, 24 Şubat 2003, s.6; "Ne AKP, Ne YÖK", Özgür Gençlik, No:2003-01(14), 11 Ocak 2003, s.10-11; Siran Cesur, "Yeni YÖK Tasarısı ve Eğitim-Ser": Sosyalist Demokrasi, No:3, 21 Mart 2003, s.10; "Öğretim Üyeleri de YEK'e Kargı", Evrensel, 24 Şubat 2003, s.15; "YÖK Ödül Yaşamı Yeni YÖK...", Evrensel Gençlik Eki, 24 Şubat 2003, s.11; "YÖK'e de YEK'e de Protesto", Cumhuriyet, 6 Mart 2003, s.5; "Öğretim Üyeleri Derneğinden 'Ahenatsiz YÖK Yasa Tasarısı...', Yeniden Özgür Gündem, 22 Şubat 2003, s.9; Ahmet Çiğdem, "Mesete Sadace YÖK Değil", Radikal, 15 Temmuz 2003, s.9.

91 İsmet Berkan, "Üniversitede Özgürlüğün Anlamı", Radikal, 9 Şubat 2003, s.3... Bu konuda ayrıca bkz: Mehmet Yaprak, "Akademik Özgürlük Üzerine", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:825, 11 Ocak 2003, 12-13; Korhan Güntaş, "Üniversiteler Savunulmalı", Radikal, 27 Ocak 2003, s.9; Tarhan Erdem, "Yükseköğretimde Bir-yinin Korunması", Radikal, 6 Şubat 2003, s.9; Abbas Güçlü, "Monvefli Sistem Başarılı Olur mu?", Milliyet, 15 Şubat 2003, s.17; Kadri Yamaç, "Akademik Özgürlüğe Yönelik Tehditler", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:826, 18 Ocak 2003, s.11.

92 Rayhan Kantarlı, "Her İki Taraf da Suskun Üniversiteden Yana", Cumhuriyet Bilim Teknik, No:858, 30 Ağustos 2003, s.11.

93 İzzettin Önder, "Üniversite Sorunu-II", Cumhuriyet, 22 Temmuz 2003, s.12.

94 Mustafa Çakır, "Susmak Sorunluhuk Doğurur", Cumhuriyet, 12 Temmuz 2003, s.8.

95 "Merkeziyetsizlik Açılmalı", Radikal, 28 Ağustos 2003, s.9.

96 "Alternatif Üniversite Modeli", Cumhuriyet, 7 Ekim 2003, s.8.

GENÇLİK İÇİNDE EMPERYALİZM KARŞITI CEPHEYİ YARATALIM VE GELİŞTİRELİM!

Demokratik Gençlik Hareketi (DGH), orta dönemli temel hedef olarak, emperyalizm karşıtı cephenin gençlik içerisindeki ayaklarının örülmesini ve emperyalizm karşıtlığının gerçek anlamıyla geniş kitlelerin bilincinde yerini bulmasını sağlanmasını belirledi. Bu dönem boyunca diğer akademik, demokratik ve ekonomik gündemler-sorunlar emperyalizm ile ilişkisi çerçevesinde ve kimi zaman da ikinci planda ele alınacaktır.

Bu yazıda önce sürecin genel bir analizini yaparak emperyalizm karşıtlığının neden birincil gündem olduğunu ortaya koyacağız; daha sonra mücadeleye ilişkin bazı notlar düşeceğiz.

Emperyalizme Karşı Mücadelede Gelişmeler

Dünyada baş çelişkinin kapitalizmin emperyalizme evrilisinden beri emperyalistler ile ezilen halklar-uluslar arasındaki çelişki olduğunu biliyoruz. Bu çelişkinin yüz yıla yaklaşan tarihini incelemek bir başka çalışmanın konusu olabilir; biz bu yazıda emperyalizm karşıtı mücadelenin bugünkü sorun ve olanaklarına genel bir bakışla yetineceğiz.

Mücadelenin birbiriyle doğrudan ilişkili temel iki sorunu ezilen yığınların bir (sosyalizm veya halk demokrasisinin egemen olduğu) devletinin olmayışı ve uluslararası alanda yaşanan genel moral ve motivasyon eksikliğidir. Antik Yunanlı

bir şairin (Euripides) söylediği gibi "Dünyada vatanını kaybetmekten daha üzücü bir şey yoktur." Bugün ezilenler uzun süreli mücadeleler-devrimler sonucunda kazandıkları vatanlarını kaybetmiş olmanın olumsuz etkilerini yaşamaktadır. Emperyalistlerin ideologlarının, sanatçıların ve ezilenlerin "düşüncelerini değiştirmiş" bazı eski "hızlı" dostlarının etkisiyle sosyalizmden geri dönüşler, bir ideoloji ve sistem olarak sosyalizmin sonu gibi kitlelere kavratıldı.

Emperyalistlerin baskısı kimilerince bir sorun olarak görülebilir ancak birincisi bu olağan ve beklenen bir durumdur; ikincisi baskı ne

lerde ilerleyen halk savaşları hem kitlelerin umutsuzluğunun kırıldığına bir kanıttır; hem de giderek daha fazla insanın mücadeleye katılacağına bir belirtisidir. 11 Eylül saldırısı ile belirlenen yeni "savunma" (aslında saldırı) politikası çerçevesinde ABD'nin pratiği kitlelerde büyük tepki yaratmıştır. Irak'ın işgaline karşı tepkileri anımsayalım; İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesinde bile bu denli kitlesel eylemler gerçekleşmemişti. Bu durum yalnızca o zamandan bugüne artan nüfusla açıklanamaz. Emperyalistlerin dünya çapındaki kurumlarının toplantılarına karşı yapılan eylemler, anti-kapitalist

Emperyalizm yalnızca savaşlara yol açtığı veya sığ ve ajitatif bazı yazılarda konuşmalarda kötülendiği için kötü değildir. Emperyalizmin askeri, politik ve ekonomik ayakları iyi kavranmalıdır.

denli yoğun ve acımasız olursa o kadar güçlü bir tepkiyi kitlelerde yaratacaktır. Bugün sorun baskı değil umutsuzluktur, örgütsüzlüktür, bilinç ve kavrayış eksikliğidir.

İşte tam bu noktada özellikle son beş yılda uluslararası anlamda yaşanan gelişmelere bakmamız gerekiyor. Çünkü sözünü ettiğimiz sorunları aşmaya başladığımızı ve yeni olanakların oluştuğunu görüyoruz. Kapitalist ülkelerde gelişen kitle hareketleri, yüz binleri bulan eylemlilikler ve yarı-sömürge ülke

hareketin gelişimi... Tüm bunlar bir önderlik sorununun açık olmasına karşın umut vericidir. İsrail Siyonizmi'ne karşı Filistin halkının direnişi kararlılıkla sürmektedir ve halk savaşları cephesinden baktığımızda özellikle Nepal'deki durum mücadelenin belli bir alanda değil; hem emperyalist merkezlerde, hem de yarı sömürgelerde geliştiği bir evreye girdiğimizi göstermektedir.

Mücadelenin dünya çapındaki seyri "sosyalizm öldü, tarih bitti, kapitalizm ka-

zandı" lafazanlığını ezip geçecek bir döneme ilerlemektedir. Bunlar ajitatif yorumlar değil, nesnel tespitlerdir. Ülkemize baktığımızda da insanların günlük sorunlarıyla emperyalizm arasındaki ilişkiyi daha net kurmaya başladığımızı, emperyalizm sözcüğünün tüm ezilenleri tiksindirdiğini ve savaşla eşanlamlı sayıldığını görüyoruz. ABD karşıtlığı güçlenirken, AB'ye ilişkin yanılsamaların sürmesi bir olumsuzluk olsa da emperyalizm karşıtı cepheyi geliştirmenin olanaklarının genişlediği kesindir.

Özetlersek emperyalizm ve politikaları, özellikle de askeri yönelimleri hem emperyalistlerin kendi aralarında, hem de dünyanın tüm ezilenleri için, dolayısıyla da ülkemiz halkı ve gençliği için birincil gündemdir. Ayrıca emperyalizmin yarattığı ekonomik, kültürel-ahlaki yıkım ve çevre tahribatı insanlığın geleceğini tehdit eder boyuta gelmiştir. Bunlar gösterildiğinde emperyalizm karşıtlığının DGH açısından da temel gündem olması doğaldır.

Emperyalizm Karşıtı Mücadeleye İlişkin Notlar

1-Emperyalizme karşı mücadelede nesnel durumdaki iyileşmelere karşın bazı öznel olumsuzluklar sürmektedir. Devrimci-lerdeki ideolojik-politik donanımsızlık tüm olumsuzlukların kaynağıdır. Öncelikle dünya görüşünüz ikinci olarak da birikiminiz çerçevesinde politika geliştirir ve mücadele edersiniz. Önümüzdeki süreç bizim açımızdan cephenin örülmesine paralel olarak donanımımızı arttıracığımız bir süreç olmalıdır. Emperyalizm yalnızca savaşlara yol açtığı veya sığ ve ajitatif bazı yazılarda-konuşmalarda kötülendiği için kötü değildir. Emperyalizmin askeri, politik ve ekonomik ayakları iyi kavranmalıdır. Politik-ekonomik alan temeldir. Sermayenin yoğunlaşması, tekelleşme, mali-serma-

ye, yarı sömürgelerden emperyalist metropollere kaynak transferi, dünyanın emperyalistler arasında paylaşılması, sermaye ihracı gibi başlıklar anlaşılardan emperyalizm anlaşılabilir ve karşıtlığı da başkalarına anlatılabilir. Bu ve benzeri başlıklar somut, muhatap olduğumuz kişilerin yaşamlarından örneklerle ve basit bir dille kitlelere anlatılmalıdır. Örneğin bir memura IMF politikaları nedeniyle maaşına az zam yapıyor dememiz yetmez; IMF'nin tarihini ve işleyişini anlatmamız ise gereksizdir. IMF ve DB'nin kamu harcamalarının kısıtmasına yönelik baskısını anlatmalı; batık bankaların ödemelerini neden patronları yerine devletin yaptığını ya da karlı kamu kuruluşlarının neden kamu gelirlerinin bir kaynağı olarak kullanılmak yerine özelleştirilerek uluslararası tekelere ve yerli uşaklarına peşkeş çekildiğini sorgulatmalıyız.

"Emperyalizmi ezeceğiz!" sloganları atan ama emperyalizmin ne olduğunu kavrayamamış olanlarla aramızda bir set çekmemiz gerekir. Önümüzdeki süreçte ideolojik-politik araştırmalarımızın yönelmesi gereken alan budur. DGH araştırma grupları konuyla ilgili ürünlerini yakında tüm aktivistlere ve demokrat insanlara sunacaktır. Emperyalizm konusunda ideolojik yetkinliğimizi ve politik hatımızın netliğini-doğruluğunu; özetlersek genel olarak farkımızı kitlelere göstermek bizim için önemlidir.

2- Emperyalizm karşıtı cephenin kurumları (platform, birlik vd.) ve araçları (afiş, bildiri, eylemler, paneller ve forumlar...) yerele göre değişecektir. Bunun bir reçetesi olmaz; yaratıcılık gereklidir. Yine de söylenebilecek birkaç şey var. Emperyalizm karşıtlığında "birleşilebilecek tüm kişi ve kurumlarla birleşmek" olmazsa olmazdır. Ancak bu "birleşme" soyut tartışmalar çerçeve-

sinde gerçekleşmeyecektir, esas olan bir ilkelere ve eylem birliğine ulaşmaktır. Demokrat insanlarla ve savaş karşıtlarıyla anti-emperyalist temelde birleşmek, en az diğer politik gruplarla ittifak kadar önemlidir. Bu insanları DGH çatısında toplamak hepsinden önemlidir. Bir diğer kritik nokta ittifakların, platformların vb.lerinin oluşumuna kadar geçecek zamanda ve sonrasında DGH'nin kendi çalışmasını yapmasının gerekliliğidir. Tek bir aktivist bile çevresindeki insanlara emperyalizm karşıtlığının bilincini taşıyabilir. Çalışma yapmak için platformların, ittifakların oluşmasını beklemeye gerek yoktur.

3-Önümüzdeki süreçte emperyalizm karşıtlığının devrimcilik, demokrasi ve enternasyonalizm yerine kaba bir Türk milliyetçiliği kanalıyla aktarılmaya çalışılmasına daha çok tanık olacağız. Kızıl Elma Koalisyonu, etkisi şu an cılız olsa da bu kanallardan biridir. Diğer devrimci gruplar, ADKF ofayında olduğu gibi sığ ve arkasında duramayacakları politikalar geliştirebilir, yani "Faşizme geçit yok!" gürültüsüyle, üniversiteler özelinde konuşursak "Çalışma yaptırmayacağız!" heyecanına kapılabilirler. DGH tıpkı ADKF somutunda görüldüğü gibi kimsenin kuyruğuna takılmayacak, doğru politikaları ortaya koymayı sürdürecektir. Temel sorun faşizme geçit vermek sorunu, çalışma yaptırmama-yaptırmama sorunu değil; emperyalizm ve savaş karşıtlığını milliyetçi veya faşist değil, enternasyonalist temelde yürütme sorunudur. Kızıl Elma ve diğerleri emperyalizm karşıtlığını milliyetçi ve faşist politikalarla sindirmek için ortaya sürülmüştür. Bunu hem politik gruplara hem de demokrat insanlara kavratmak gereklidir.

4-Kürt gençlerinin Irak'ta işgal karşıtı net bir tutuma çekil-

**Yarı-sömürgele-
rin kaynaklarının
sömürülmesi, buralarda ve kapitalist
ülkelerde emekçile-
rin uzun mücadele-
ler sonucu elde et-
tikleri hakların gasp
edilmesi gibi ekono-
mik sorunlar; kül-
türel-ahlaki yozlaş-
ma ve çevre tahri-
batı emperyalizmle
net bir şekilde ilişki-
lendirilmelidir.**

mesi önümüzde duran bir görev-
dir. Asker gönderilmesinin gün-
demde oluşu bu anlamda işimizi
kolaylaştıran bir araçtır. Ancak
kavrayışlarını Irak veya ulusal
sorunla sınırlandırılmış olmaktan
çıkartıp, genel olarak emperyalizm
karşıtlığına ilerletmek
önemlidir. Bu karşıtlığı ulusal so-
runu, nihai çözümünü ve o çözü-
me kadar gerçekleştirilebilecek
Kürt ulusunun en doğal talepleri
olan demokratik açılımları kavra-
yarak, bunlarla ilişkisi için de or-
taya koymamız gereklidir.

5-Devletin emperyalizm ile
ilişkisi üzerinde durulmalıdır. Bu
ilişkiyi anlatırken slogan ve ajitas-
yondan öte somut örnekler ve ve-
riler kullanmamız gereklidir. Dev-
letin "emperyalizm karşısında as-
lında direnmek isteyen ancak eli
kolu borçlarla ve uluslararası poli-
tik dengelerle bağlı olan" bir ku-
rum konumuna yükseltilmesine
izin verilmemelidir. Hükümet için
konuşursak, AKP'nin MGK ve

bir yere kadar TUSİAD ile olan
çatışmasında ABD'ye dayanmak
zorunda olan, işbirlikçi değil uşak
bir hükümet olduğunun altı çizil-
melidir. Emperyalizme ancak halk
iktidarı gerçek anlamda karşı kö-
yabilir. Nepal'deki mücadeleyi in-
sanlara anlatmak, sosyalizmin ye-
niden kitleler için umut olmasının
bir aracı olduğu kadar, emperya-
lizme direnmeyi somutlamak açı-
sından da önemlidir.

6-Irak'a asker gönderilmesi
yetkisini hükümete veren tezkere-
nin mecliste onaylanması mücade-
lede yeni olanaklar ve görevler or-
taya koymuştur. Irak işgalinde
ABD emperyalizminin taşeronu
olmayı halkımız kabul etmeyecek-
tir ancak tepkinin netleşmesi ve
alanlara dökülmesi gereklidir. İş-
gale ortak olmak komşu ülkenin
halkıyla aramızda kolay kapanma-
yacak uçurumlar yaratacaktır.
Arap, Kürt ve Türk halklarının
karşı karşıya getirilmesine izin ve-
rilmemelidir. Gençlik de bu an-
lamda üzerine düşeni yapmalıdır.
Irak'a asker göndermenin yarata-
cağı tepki üzerinden politika yap-
mak halk iktidarı için mücadele
verenler açısından ahlaki değildir.
DGH'nin amacı geçen tezkerenin
politik rantını yemek değil; tezke-
renin alanlarda yırtulmasını sağla-
maktır. En geri bireyler dahi bu
tepkije ortak edilmeli, enternas-
yonalizme evrilmeleri için çaba
gösterilmelidir.

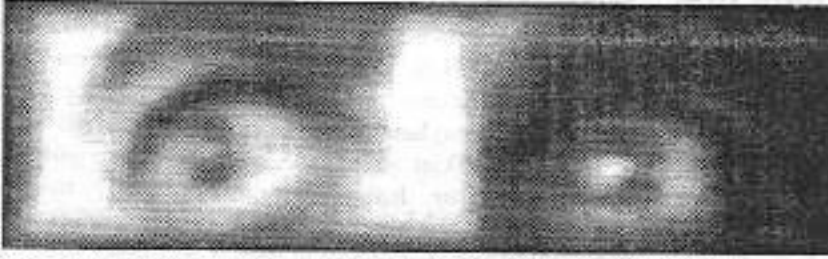
7-Emperyalizm karşıtlığının
son dönemde savaşla doğrudan
ilişkilendirilmesi, gelişmelerin
doğal bir sonucu olsa da çok ek-
siktir. Yarı sömürgelelerin kaynak-
larının sömürülmesi, buralarda
ve kapitalist ülkelerde emekçile-
rin uzun mücadeleler sonucu el-
de ettikleri hakların gasp edilme-
si gibi ekonomik sorunlar; kül-
türel-ahlaki yozlaşma ve çevre tah-
ribatı emperyalizmle net bir şe-
kilde ilişkilendirilmelidir. Örne-
ğin bir çevreci veya daha somut

konuşursak bir TEMA ya da ÇE-
KÜL üyesi bugün emperyalizme
karşı olmak zorundadır; yoksa
çevreci olduğunu iddia edemez.
Planlanmamış, denetlenmeyen
ve tahribatını azaltmak için her-
hangi bir önlem alınmamış sana-
yi, emperyalizmin ürünüdür.
Ulaşımında ağırlığın karayolunda
olması ve bunun yarattığı hava
kirliliği rastlantı değil emperya-
lizmin politikalarının sonucudur.
Çevreci dostlarımıza bunlar gib-
i onlarca örnek verebiliriz. Her bi-
reye "emperyalizm savaş demektir,
sömürü demektir" diye tek
reçeteyle gidilmez. Emperyalizm
öyle kapsamlı bir kavramdır ki
kişi kendini nasıl tanımlarsa ta-
nımlasın -feminist, çevreci, eş-
cinsel, özgürlükçü, Müslüman
vb.- emperyalizmle mutlaka bir
sorunu vardır, "Kişinin bu gerçe-
ği kabullenmemesi" E.
Fromm'un belirttiği gibi: "bazen
bir akıl sorunu olmaktan çok ka-
rakter sorunudur". Ona bu gücü
cesareti ve desteği vermek; em-
peryalizmin onun kimliğine, ki-
şiliğine, yaşamına yönelik saldı-
rısını daha net görmesini sağla-
mak bizim görevimizdir.

Önümüzdeki süreç pek çok
olanak sunan ancak bu olanaklar
değerlendirmek için daha fazla
kafa ve kol emeği vermemizin ge-
rekeceği bir süreçtir. Kitleler açı-
sından konuşursak, insanları pra-
tiğe çekmek kadar teorik donanım
sağlamak da önemlidir. Bir eyle-
min heyecanı birkaç saat ya da ol-
sa olsa birkaç gün sürer. Ama
pratik, teorik donanımla beslendi-
ğinde gerçek sonuç alınabilir.
Kendi açımızdan bakarsak dünya
görüşümüzü daha iyi kavrama-
mız, birikimimizi artırmamız ve
daha derinlikli analiz yaparak nes-
nellığe daha uygun düşen-sonuç
alan politikaları yerellerde üret-
memiz gereklidir.

Engels'in söylediği gibi em-
peryalizmin tarihin çöplüğünde
yerini alması ve yeni bir dünyayı
kurulması umuduyla...☐

UYUŞTURUCU II

Uyuşturucu maddelerin tarihi, yazılı insanlık tarihi kadar eskidir, ancak bir farkla: Eski zamanlarda bu maddeler esasen ilaç olarak kullanıldı. Sümer uygarlığına ait en eski kabartmalarda bile haşhaş figürlerine rastlanmasından, afyonun buradan Mısır ve Pers ülkelerine, oradan da ilk Yunanlar olmak üzere tüm Avrupa'ya yayıldığını anlarız. Eski Mısır uygarlığına ait hekim papirüslerinde, afyondan, "ağrı kesici ve uyuşturucu bir ilaç" olarak bahsedilir. Antik çağın bilinen en büyük hekimi Hippokrates, afyon üstüne bir kitap yazmış ve bu bitkinin histeri hallerinde (bir çeşit sinir krizi) ve ishallerde kullanılmasının faydalı olduğundan, ağrı kesici ve sakinleştirici etkisinden bahsetmiş; ancak doz aşımında bilinç kaybı ve ölüme yol açtığını da fark etmiştir. Yunan rüya tanrısı Morpheus'un sembolü afyondur ("morfin" adı bu kelimedenden gelir) ve bu bitkiye verilen tanrısal önem, o dönemde afyon kullanımının alışılmadık bir şey olmadığını düşündürür. Ancak keyif verici, uyutucu ve tıbbi amaçlı kullanımı olan bu bitkileri yüksek kazançlı bir mala dönüş-

türmek için kapitalizm gerekiyordu. Hindistan'da yüzyıllardır yetiştirilen afyonu; Britanya Doğu Hindistan Şirketi Çin'e 130 yıl boyunca sattı ve kitle bağımlılığı yarattı. Milyonlarca vatandaşı afyon bağımlısı olan Çin, ekonomisi sarsılınca 1796 yılında afyon ithalini yasakladı. Karlı ticaretleri bu şekilde önlenen İngilizler, bu kez yasak yollardan afyon kaçakçılığı yapmaya başladı. Çin hükümetinin kaçakçılığa engel olmak için 1839'da yaklaşık 20 bin sandık kaçak afyonu imha edince; Britanya haşhaş ithal etmelerini sağlamak için Çin'le iki savaş yaptı. Savaş sonucu Çin bazı limanlarını afyon ticaretine açmak zorunda kaldı ve Hong Kong savaş kazanımı olarak Britanya'ya devredildi. Britanya emperyalizminin kurumları haşhaş ticaretini bile bile yaygınlaştırmışlardır. Eroin ve morfin gibi uyuşturucular haşhaştan elde edilir ve Hong Kong bu uyuşturucular için hala işleme ve dağıtım merkezi olma özelliğini sürdürmekte.

Dünyanın hemen her bölgesinde kolayca yetişen kenevir bitkisinden elde edilen ve dolayısıyla en yaygın uyuşturucu maddeler-

den biri olan esrarın tarihçesi de oldukça eskilere dayanır. Bu maddenin ilk Asurlar tarafından kullanıldığı biliniyor. Antik çağın ünlü tarihçisi Herodotus, insanların Antik Yunan, Mısır ve Çin'de bu maddenin dumanını soluyarak sarhoş olduklarını ve üzüntü-sıkıntılarından kurtulduklarını ifade eder. Esrarın doğum sancısını azalttığı, bazı nefes darlıklarına ve mide bulantılarına iyi geldiği de bir sır değildi. Antik Yunanlar'ın afyona yakıştırdığı tanrısalılığı, Hindular da esrara yakıştırdılar; esrar tanrı Şiva'nın bulunduğu söylenir. Aslında esrar, doğu toplumlarında batıda alkolün üstlendiği sosyal rolü üstleniyordu. Esrarın ilginç bir kullanımı daha vardı; Hindistan ve İran'da dini merasimlerde kullanılıyordu. Hindistan'da dini ayinler bakire kızlara esrar içirilmesi ile başlardı, esrar etkisini gösterince kızların bilinçleri bulanıyordu ve aşırı davranışlarda bulunuyorlardı; sonra içlerine kötü ruhların girdiği söylenerek rahipler tarafından tapınaklara götürülen kızlar esrarın etkisi geçince sakinleşiyordu. Halkın gözleri önünde gerçekleşen bu olay uygun el çabuklukları ve kutsal söz-

lerin yardımı ile kumaz rahipler tarafından mükemmel bir şeytan çıkarma ayinine dönüşüyordu. Daha sonraları esrarı, Süfîler ayinlerinde vecd etmek için kullandılar. Ortadoğu'da Sabbahîler denilen grup afyon ve esrarı yoğun biçimde kullanıyordu. Devrin devlet adamlarına yapukları süikastlerle ünlü olan bu gruba verilen ve hashish (haşhaş) kelimesinden gelen "Hashishin" adı, haçlılar vasıtasıyla

batı dillerine
"as-

sassin"
yani sü-
ikastçi olarak geçti.

Amerika halkları da eş zamanlı olarak kendi keyif verici ilaçlarını keşfetmişlerdir. Tütün bile Amerikan yerlileri tarafından ilaç olarak kullanılıyordu ve Avrupa'ya ilk geldiğinde bu yönüyle değerlendirilmişti. İnkaların Peru'da koka adı verilen bitkiyi yetiştirip yapraklarını yarıyapırdıkları, bu yaprakları çiğneyerek yorgunluklarını giderdikleri bilinmektedir. Bu yapraklardaki etken maddeler, açlık sancılarını giderir, yorulmadan uzun süre çalışmayı mümkün kılar. Çok sonraları, 19. yüzyılda Alman bir kimyager kokaini keşfedince, kullanılması, taşınması ve gizlenmesi kolay olduğundan süratle diğer ülkelere yayılmıştır.

Uyuşturucu kullanımı AIDS

ve benzer hastalıklar açısından risk taşır. Uyuşturucu kullanıcıları, eğer maddeyi damar yoluyla kullanıyorsa, iğneyle kan damarlarına girdikleri sırada enjektöre bir miktar kan bulaşır. Bilindiği gibi AIDS kan ve cinsel ilişki yoluyla bulaşır. Steril olmayan iğnelerin kullanılması (iğnelerin paylaşılması ve ortalıkta bırakılması) AIDS'ten başka, Hepatit B ve C, mikrobik nedenlere bağlı damar tıkanmaları, akciğer embolileri ve kangren gibi hastalıklara da neden olabilir. Bu hastalıklar, hayat boyu kalıcı olan etkilere ve hayati tehlikelere sahiptir. Uyuşturucu bağımlıları, zaten kötü koşullarda yaşadıkları için steril enjeksiyon ve korunmalı seks gibi faktörlere önem vermezler; ya da uyuşturucunun etkisi altındayken bunu fark etmezler. Üstelik, herhangi bir uyuşturucunun damar yolu ile alımı, en çabuk şekilde etkisini göstermesine neden olur; bu yüzden muhtelif yöntemler içinde en tehlikelidir. Aşırı doz gibi durumlarda tıbbi müdahale şansını da azaltır, çünkü zehir çoktan kana geçmiştir ve aradan geçen kısa zaman bile zehrin beyne taşınması için yeterlidir.

"Uzun süreli kullanıcılar bir uçuş yaşamaz... Yükselmek kellesini kullanmazlar, eroini sadece hayatta kalmak için alırlar." -eski bir eroin kullanıcısı(8)

Uyuşturucu sorunu, emperyalizm çağında günümüzdeki haline gelmiştir. Uyuşturucunun özellikle gençleri hedeflediği doğrudur; hem bunların dış etkilere daha açık olmalarından, hem de emperyalizmin sömürdüğü ülkelerde fazla düşünen insanlara ihtiyacı olmamasından kaynaklanır bu. Ancak son zamanda en çok bağımlılığın, 16-30 ve 31-45 yaş grupları içerisinde çıktığı biliniyor. Yine eskiden büyük şehirlerde yoğunlaşan madde bağımlılığı, artık küçük şehirleri de kuşatmaya başladı. Bunun nedeninin işsizlik

ve umutsuzluk olduğunu görmek zor değil. Artık uyuşturucu zenginlerin kullandığı bir keyif maddesi olmaktan çıktı ve işçi mahallelerine kadar girdi. Kapitalizmin, işsizliğin ve yoksulluğun yüksek olduğu yerlerde yarattığı 'acı denizleri'nde ve artık hayattan beklemediği bir şey olmayan binlerce insanın uyuşturucu kullanımını rahatlamanın ve iyi hissetmenin bir aracı olarak görmesi daha olası. Türkiye'de insanların uyuşturucu kullanma sebeplerinin başında arkadaş etkisi geliyor, en az bunun kadar önemli bir neden de uyuşturucunun rahatlatıcı etkilerine duyulan merak; kullanıcıların çok azı ise (%3) eğlence mekanlarında uyuşturucu ile tanışıyorlar. Ve Türkiye'de aileleri olmayan ya da kötü çevrelerde yaşayan çocukların hemen hepsi sokaklarda yaşamaya başladığında, bir kısım sokak çetelerinin yahut diğer sokak çocuklarının etkisinde bulur ve tiner kokuyor. (Bu arada, madde bağımlılığının toplumun genelini etkilediği doğrudur elbette, ancak gelir seviyesi ne kadar düşerse bağımlılık o kadar çok ypratıcıdır. Para azlığı bağımlıları enjektör kullanmaya itebilir, acil bir zehirlenme durumunda doktor bulamayabilirler ve en önemlisi saf olmayan ucuz mallar sağlıklarını çok ciddi tehlikeye sokar. Zenginler ise enjeksiyondan daha sağlıklı metodlar kullanmak için gereken parayı karşılayabilirler, tıbbi yardıma kolay ulaşırlar, pahalı ve saf mallar daha güvenlidir.)⁽⁹⁾

Kapitalizm insan emeğini me talastırır ve onu her gün kendin satmaya zorlar. Kişi ne ürettiğinden, nasıl ve ne için ürettiğinden bihaber yaşar ve kendine yabancılaşmış bu insanlar her an hatırı sınırlı bir stres altında yaşarlar. Sistem, yaratıcı enerjiyi azaltan ve insan ilişkilerini çarpıtan şiddet rekabete, iç dönlüğe ve ezici bir sıkıntıya sebep olur. Benliklerini kaybetmiş işçiler ve işsiz amaçsız kalmış kişiler, bu ağır si-

kıntıların altında bunalmış ise, bir an olsun rahatlamak için uyuşturucunun yalancı dumanlarını içlerine çekmek isteyebilirler. Geçici mutluluk ve bir anlığına stresten uzaklaşma, uyuşturucu formunda satın alınabilse de, acı er geç geri döner. Çalışanlar bile çok fazla etkilenirken, çalışmayanlar çok daha fazla zarar görür. İnsanların hayatı satın alabilecek güçlü sağlayacak paraları ve işleri olmadıkça hayatları bir hiç haline gelir.

Sosyalizm savaşı, bir yönüyle de insanların hayatına yeniden anlam kazandırma savaşıdır. Ancak ne yazık ki, sosyalizm devrimcilerin elindeki sihirli değneklerle gelmez; bu yüzden sosyalist bir sistemde insanlar cennette' yaşar gibi kaygısız, mutsuzluk nedir bilmez bir biçimde yaşamayacaklar. Sosyalizm, her zaman nazik ve seçecek olan pamuk eli bir prenses değildir. Sosyalizmde de çelişkiler ve duygusal travmalar olacak, ama yabancılaşmanın yarattığı mutsuzluk ve kimliğin kaybolması hissi azalacaktır; bu yüzden insanlar psikolojik bozukluklarda ve depresif durumlarda yardımcı olması için sakinleştirici ilaçlara ihtiyaç duyacak, ama beyinlerini uyuşturucu kullanarak bir şursuzluk şerbetine batırma ihtiyacı duymayacaklardır.

Özet olarak maddelerin kötüye kullanımı, sıklıkla kişinin kafasını meşgul eden bir problem yüzündendir. Kullanıldığında uyuşturucu hakikaten de insanı rahatlatır. Ancak bu rahatlık kişiyi endişeye sürükleyen problemlerin çözümüne götürmez, aksine giderek insanı problemi çözme motivasyonundan uzaklaştırır. Bu sanal rahatlık, insanın yaşadığı dünyayla ilişkilerini kopardığı ölçüde onu somut kazanım ve mutluluklardan uzaklaştıracak bir yanılsamadır aslında. Sonra gerçekler tekrar algılanmaya başlandığında, ortaya çıkan yeni problemlerle kişinin tüm çevresi, ya da daha kötüsü kişi tek başına

uğraşmak zorunda kalır.

Devletler uyuşturucuya karşı (gibi görünür)

Vücut kimyasını etkileyerek ruh halinde değişikliğe neden olan uyuşturucular yasal ve yasadışı yollarla pazarlanabilir. Uyuşturucular özelliklerine göre sınıflandırılıyor gibi görülsede, sınıflandırılmaları özelliklerinden çok, tarih ve siyasetle ilişkilidir; çünkü eninde sonunda dünya çapında pazarlanan mallardır. Diğer mallar gibi, üretimleri karlılıklarıyla belirlenir. Bolivya ve Peru gibi ülkelerin ekonomileri kokain ihracından gelen kazançla bağımlı hale gelmiştir. Narkotik, milyar dolarlarla ifade edilen bir ticarettir. Dünyada, 147 milyonu esrar, 33 milyonu amfetamin türü uyarıcılar, 13 milyonu kokain ve 13 milyonu afyon kökenli uyuşturucu olmak üzere toplam 185 milyon uyuşturucu kullanıcısının bulunduğu tahmin ediliyor. Bu rakama yaklaşık 227 milyon adet yatıştırıcı-sakinleştirici dahil değildir. (1996 BM tahminleri) Bu yazıda konumuzun dışında bırakılan ve dünyada en çok kullanılan bağımlılık yapıcı madde olan tütün, tahmini 1 milyar 100 milyon kullanıcısı ile tüm uyuşturucu tüketimini gölgede bıraksa da, BM, yatıştırıcıları en yaygın kullanılan uyuşturucu olarak tanımlar. BM'nin 1997 Dünya Uyuşturucu Raporu'nda, uyuşturucu ticareti, tüm uluslararası ticaretin % 8'i ve 250 milyar £ olarak tahmin edil-

mektedir ve bu rakam son yirmi yılda sürekli biçimde artmıştır.⁽¹⁰⁾ İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün verilerine göre de İstanbul'da; 2002 yılı boyunca 970 kg eroin, 110 kg baz morfin, 10 kg afyon, 3000 lt asit, 382 kg esrar, 7 kilo kokain ve 6 milyon 850 bin adet hap yakalanmıştır.

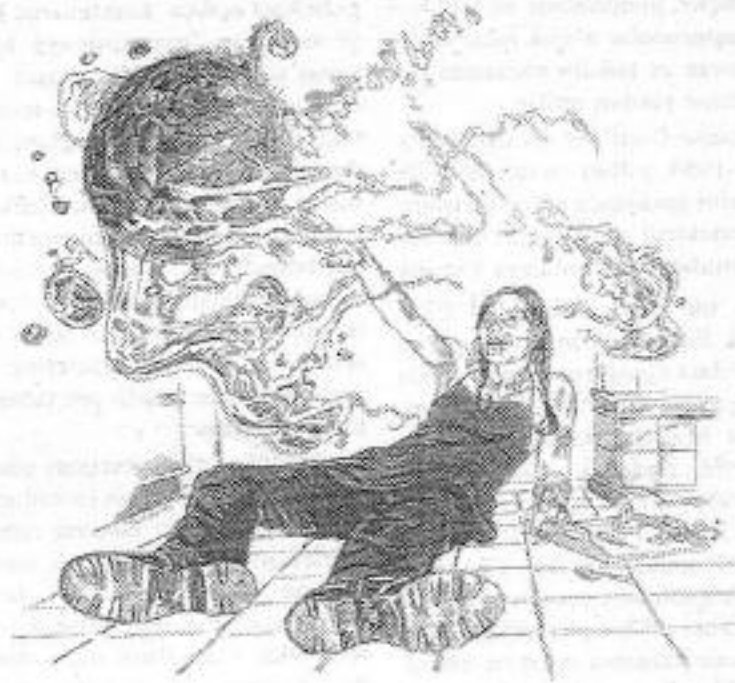
Bu gerçekten büyük bir rakam gibi görünüyor, ancak Türkiye üzerinden geçen pek çok uyuşturucu rotası düşünülünce (İngiltere'ye giden uyuşturucunun %90'ı Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'tan geçiyor), bunun buzdağının görünen kısmı olduğu anlaşılır.⁽¹¹⁾ Üstüne üstlük Türkiye'de (ve dünyada) uyuşturucu satıcılarına ara sıra açılan haç seferleri, genellikle küçük satıcılara yönlendirilir. Tutukluların çoğu genç kullanıcılar ve kuryelerdir. Bunlar, uyuşturucu ticaretinin beyinleriyle uzaktan yakından ilgili değildir ve yakalanmaları bu ticareti hemen hemen hiç baltalamaz. Uyuşturucu baron-

ları ise polis kontrol edebilir, hakimlere rüşvet verir ve uyuşturucu politikaları ile ilgili politik partileri satın alabilir. Tutuklansalar bile bir şekilde dışarı çıkma yolunu bulurlar; küçük piyonlar ise göz boyama amacıyla dramatik yargı süreçlerinden geçerler ve tutuklulukları bitince genellikle eski yaşamlarına dönmeye zorlanırlar. Kullanıcıların bir kısmı da sınıfsal durumları nedeniyle korunurlar, zengin suçlular, yakalandıklarında bile cezai kanunun tamamı işleme konmaz. Ayrıca, devlet mekanizmaları çoğu zaman bu kirli ticarettten haberdardır, ya da bizzat işin içindedir. Bizzat subayların kontrolünde işleyen komando kampları, o kamplarda eğitilerek MİT bünyesinde içeride ve dışarıda kullanılan tetikçiler, uyuşturucu ve kara para trafiğinde orduyla bağlantılı işleri yapan ülkücü taşeronlar solun belleğinden henüz silinmemiş-

tir. Devlet yetkilileri, her fırsatta uyuşturucuyu lanetler, polis yetkilileri, uyuşturucuya karşı yürüttükleri mücadelede ulaştıkları başarıları -arada bir medya konusunu ederse- sayar dökerler. Türkiye'den İngiltere'ye giden uyuşturucunun, bir elin parmaklarından daha az sayıda gümrükten girdiğini düşündüğümüzde ise, soruşturmaların ve uyuşturucuya karşı verilen "mücadelenin" boyutu insanı düşündürüyor. Bunlar, bir yandan kamuoyunun gözünü boyarken, bir yandan da uyuşturucu çetelerinin devrimci hareketin olduğu bölgelerde mal satmalarına göz yumurlar. İşte bu, devletin gerçek 'Uyuşturucu ile Savaş Politikası'dır. Bu bir sistem sorunu olduğu için, bu işlerin üstüne gitmeye çalışanların bireysel çabaları yeterli kalmaz ve bunlar etkisizleştirilir.

Uyuşturucuya karşı alınan önlemler de ibret vericidir Türkiye'de. Her okulun başına bir polis

dikmekten tutun, öğrencilerden idrar ve saç örnekleri alıp laboratuvar testlerine tabi tutmaya dek pek çok dahiyane fikir bulunur. Diyanet İşleri Başkanlığı, camilerde 'Alkol ve Uyuşturucuyla Mücadele' hutbeleri okutur ve bu hutbelerde "Anarşi afetinin kökünü kazımaya uğraşan toplumu- muz, yakasını bu defa bir başka yıkıcıya kaptırmaktan korunmalıdır." şeklinde yorumlar yapılır. Bir kadın milletvekili, o sıralar ülkedeki en büyük sorunlardan biri olarak ortaya koyduğu, kendi deyişiyle 'tinerci problemi'ne şöyle çözüm bulur: "Bırakalım halk bunları linç etsin!" Bu problemi gerçekten çözümlenmeye çalışan ve zaten sayıca az olan sivil toplum örgütleri ise kaynak bulamadıkları için kapanmak zorunda kalır. Son zamanlarda birçok şiddet olayına karışan 'tinerci çocuklar'ın rehabilitasyonu için devletin sahip olduğu yetiştirme yurtları

son derece yetersizdir. Özet olarak, devlet yansız veya koruyucu değildir; bir baskı aracıdır. Çocukları tuzağına düşüren vahşi uyuşturucu satıcıları hakkındaki abartılmış panik, polisin artan yetkisini haklı çıkarır. Ve polis, bu şişirmiş yetkiyle her madde bağımlısına potansiyel suç makinesi, her suçluya da potansiyel madde bağımlısı damgasını vurur. Madde bağımlılarını korumak veya rehberliğe etmek gibi bir anlayış yoktur, öncelik cezalandırmadır.

"Bu kötü alışkanlık her yıl yüz milyon frank vergi getiriyor. Aynı miktarda gelir getiren başka bir şey bulunduğu anda kesinlikle hemen yasaklayacağım." (1) —Napoleon Bonaparte, bütün ilgili konuşuyor

Emperyalistler uyuşturucu ticaretini hep karlı bir iş olarak görürler. (13)

Uyuşturucu ticaretinin tarihi gösteriyor ki eğer avantaj geti-

yorsa birçok Batı gücü uyuşturucu ticaretine karışmaya çoktan hazır. Bu güçler, günümüzde en tehlikeli uyuşturucular olarak tabir ettikleri eroin ve kokain pazarının gelişmesine yardım ettiler.

Fransa Gizli Servisi (SDECE), 1946-1954 yılları arasındaki ilk Vietnam savaşında afyon tacirlerini destekledi ve Saygon'u korumalarındaki yardımlarına karşılık yıllık bir ücret ödedi.⁽¹⁴⁾ CIA, Soğuk Savaş boyunca Avrupa ve Asya'daki uyuşturucu satıcılarıyla ittifak yaptı. 1950'li yıllarda Fransa'nın Marsilya kentinde komünistlerin önderlik ettiği liman grevlerini kırmak için CIA Marsilya'da Korsika Mafyası ile işbirliği yaptı. Korsika mafyası, CIA desteğiyle grevcileri yenilgiye uğrattı ve sonraki çeyrek yüzyılda Amerika eroin pazarına egemen olmak için Marsilya sahili üzerindeki kontrollerini kullandılar.⁽¹⁵⁾

CIA ayrıca Altın Hilal (İran, Afganistan, Pakistan) olarak bilinen Asya'nın dağlık şeridindeki ve Altın Üçgen'deki (Burma, Tayland ve Laos) afyon üretiminin genişlemesine yardım etmek için müdahale etti. Bu bölgelerin Amerika için stratejik önemi vardı çünkü Çin ve Rusya'nın genişlemesine karşı tampon görevi görüyorlardı. Amerika tarafından desteklenen Guomintang 1952-1953 yıllarında Burma'nın Shan eyaletindeki afyon ticaretinden silah ve finansman sağladı.⁽¹⁶⁾

CIA'in komşu ülkelerdeki komünist karşıtı hareketinden kokain pazarı da destek gördü. Başlıca kokain üretim bölgeleri Güney Amerika Andlarındaki Peru ve Boliviya'dır. Daha sonraki işlemlerin çoğu kuzeyde, Kolombiya'da yapılır. Orta Amerika ülkeleri ve ABD'nin güney eyaletleri geniş Amerika pazarının ticaret merkezleridir. CIA kokain ticaretine, 1979'da Nikaragua'da kurulan sol kanat Sandinist hükümeti yıkmaya çalışan suçlu gerillaları (Contra)

desteklemesiyle dahil oldu. 'Contra skandalı'ndan sonra Amerikan politikası açıkça 'komünizme karşı savaş'tan 'uyuşturucuya karşı savaş'a dönüştürüldü. Amaç, bu iki korkuyu bir sol narko-terörist tehdit uydurmasıyla bağlantılandırmaktı. Uyuşturucu satan komünistler hayali ve güçlü bir ideolojik tehditti. Afyon ve marihuana üretilen bölgelerdeki kurtuluş orduları ve sol gerillalar uyuşturucu ticareti yapmış olabildiler ama bu işe sağ rejimlere, hükümet güçlerine ve gizli servislere oranla çok daha az bulaşmışlardı.

Amerika, uyuşturucuları ulusal güvenlik tehdidi olarak tanımlaması sayesinde, diğer ülkelere müdahalelerini başka ülkelerin iç meselelerine burnunu sokmak olarak değil, kendini savunma olarak gösterilebildi. Baba Bush şöyle diyor: "Uyuşturucular bir ulus olarak gücümüzü azaltıyor. Birleşmiş, kızgın ve kararlı bir Amerika'nın dengi yok. Uyuşturuculara olan öfkemiz bizi birleştiriyor." Konuşması, oğul Bush'un bugünkü hezeyanlarına oldukça benziyor.

Son olarak

Bazen en güzel sözler daha önceden söylenmiş oluyor. Stanley Kubrick'in LSD ve uyuşturucular üzerine yorumu, onlarca uyuşturucu karşıtı kampanyada ifade edilemeyecek derinlikte.

"Uyuşturucunun sanatçıya faydası olmadığına inanıyorum. Evrenle bir olma hayali, çevredeki objelere anlamlar vermek, huzurun ve rahathğin hakim olduğu ortamlar bir sanatçı için ideal durumlar değildir. Uyuşturucu; mücadeleyi, muhalefeti ve fikir ayrılığını kuvvetlendiren yaratıcı kişilikleri durgunlaştırır. Sanatçı yaptığı işi aşmaya çalışmalı, kendisiyle bilinçaltı arasında herhangi bir şeyin etki etmesini engellemeli. Beni LSD karşıtı yapan şeylerden birisi de, LSD kullandığını bildiğim kişilerin hepsinin, gerçekten ügünç ve insani harekete geçiren şeylerle, uyuşturucunun sebep olduğu evrensel

mutluluk arasındaki farkı ayırt edemeyecek kadar aciz olmasıdır. Tamamen yeteneklerini kaybetmiş ve hayatın insanı en çok mutlu eden yanlarıyla bağlarını kesmiş gibi görünüyorlar. Belki de her şey güzel olduğunda, hiçbir şey güzel değildir."

KAYNAKÇA

- *Tıbbi Fizyoloji; Guyton-Hall
- *Emergency Medicine, Fifth Edition, Companion Handbook; Cline-Ma
- *Audrey Farrell, Kapitalizm ve Uyuşturucular (İngiltere Sosyalist İşçi Partisi (SWP)'nin 3 ayda bir yayınlanan INTERNATIONAL SOCIALISM dergisinin Aralık 1997 sayısından alınmıştır.)
- *<http://www.geocities.com/eflenti-us/kapanddrugs>
- *<http://www.alkolmadde.com/madde.htm>
- *<http://iem.gov.tr/narkotik>
- *<http://www.balkanti-mes.com/html2/turkish>
- *<http://www.milliyet.com.tr/2003/07/31/yasam/yas07.html>
- *<http://www.zaman.com.tr/2002/03/20/haberler/81.htm>
- *<http://www.kurtulus-online.com/eskisayilar/H-icin42/INGILTERE.HTML>

DİPNOTLAR

- 1- A Tyler, Street Drugs (Londra, 1995) sayfa 275-289
- 2- International Socialism, Aralık 1997, Audrey Farrell, Kapitalizm ve Uyuşturucular
- 3- <http://www.alkolmadde.com/madde.htm>
- 4- The Observer, 7 Nisan 1996
- 5- The Guardian, 18 Kasım 1995
- 6- J Braithwaite, Corporate Crime in the Pharmaceutical Industry, sayfa 209
- 7- aynı eser, sayfa 207
- 8- International Socialism, Aralık 1997, Audrey Farrell, Kapitalizm ve Uyuşturucular
- 9- aynı eser
- 10- The Guardian, 26.06.1997
- 11- <http://www.kurtulus-online.com/eskisayilar/H-icin42/INGILTERE.HTML>
- 12- J Goodman, Tobacco in History (Londra, 1994), sayfa 191
- 13- Bu bölüm olduğu gibi, "International Socialism, Aralık 1997, Audrey Farrell, Kapitalizm ve Uyuşturucular" makalesinden alınmıştır.
- 14- A McCoy, The Politics of Heroin (New York, 1991), sayfa 132
- 15- aynı eser, sayfa 18
- 16- aynı eser, sayfa 19

SOKAĞIN E S J

Istanbul'un saklı yüzü varoşlar. Bu varoşlardan sadece biri Alibeyköy. Çeteleşmenin beraberinde getirdiği uyuşturucunun, fuhuşun, hırsızlığın pençelerinden kurtulma mücadelesi veriyor bu semt. Bu yozlaşmaya karşı duran "Eyüp Yerel Platformu"yla tanıştık. Platform sözcüsü Sabahattin Halli'yle yaptığımız söyleşiyi sizlerle paylaştık, aynı konu çerçevesinde, sokaktaki insanın görüşlerini de sizlere aktarıyoruz.

Özgür Düşün: Bölgedeki gençliğin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz, gençlik ne tür sorunlar yaşıyor?

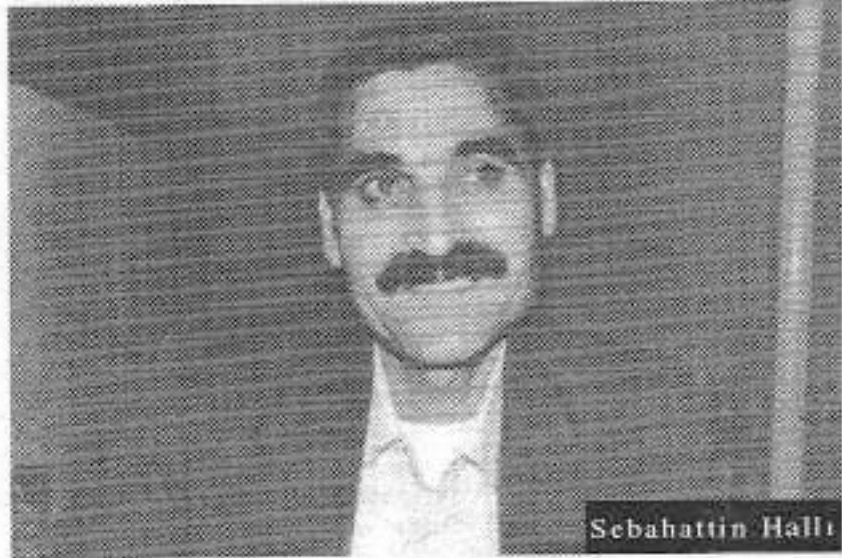
Sabahattin Halli: Bölgedeki gençliğin durumu, gerçekten, iyi değil. Sadece Alibeyköy yada Eyüp'le ilgili değil, genel bir sorun. Özellikle sisteme muhalif olan kesimin yoğun olduğu bölgelerde ya da varoş olarak nitelendirdiğimiz bölgelerde, sistemin bilinçli bir yönlendirmesi var. Özellikle gençliğe bir yönelim var. Bu yönelim de çürüme ve yozlaştırma yöntemiyle yapılıyor. Biz de bu sorunlara karşı bir platform oluşturduk. Bu platformun amacı da, uyuşturucu, çeteleşme ve benzeri madde bağımlılığıyla mücadeledir, hatta fuhuş da içersindedir. Tabii ki bu mücadele alanı bir nevi de sisteme karşıdır. Sistemin yönelttiği bu çürüme ve yozlaşma alanına müdahaledir. Kendi cephe-

mizde müdahaledir. Bu bölgedeki gençliği genelle olarak değerlendirirken de bölgemizde de gençliğin durumu iyi görünmüyor, ne yazık ki çürüme ve yozlaşma gittikçe geliyor. Biz de kendi cephemizden bir platform oluşturarak buna karşı mücadeleye girдик.

Ö.Düşün: Platformun çalışmalarından biraz bahsedebilir misiniz bize?

S.Halli: Temmuz 'da kurduğumuz platformun ilk 2-3 ayı, platformun sağlıklı bir yapı olması için tartışmalarla geçti. Daha sonra, bu tartışma aşaması bittikten sonra önce bir basın açıklamasıyla kamuoyuna kendisini deklare etti. İkinci basın açıklaması kitleseldi. Bu basın açıklamasının bir

amacı da aynı zaman da halkla bütünleşmek, platformu halkla birlikte yürütmek tir. Bu iki basın toplantısı da başarılı geçti bizce. Ardından daaafiş çalışmamız oldu. 'Uyuşturucu, fuhuş, çeteleşmeye hayır' afişlemesi yapıldı. Hemen hemen bütün mahallelerde bunun çalışması yürütüldü. Sonra 30 bin civarında bildiri bastık. Bu bildiri biraz da sistemi de irdeleyen, gençliğe yönelik çürümeyi, yozlaşmayı da dila getiren toplumun, halkın kategorilerine de hitap eden bir bildiri oldu. İyite, esnafa, ailelere, gençlere yönelik çağrılar oldu. Bir taslak program oluşturduk. Taslak programımızda temel çalışma yöntemimiz, çalışma alanımız kitle bilinçlendirmesidir. Bu çerçevede henüz hedeflediğimiz seviyeye ulaşamadık. Ama çalışmamız devam ediyor. Birkaç bölgede kahve ziyaretleri yaptık. Oralarda bir propaganda ve ajitasyon konuşması gerçekleşti. Platformun uyuşturucuya karşı neden mücadele etmesi gerektiğini anlattık insanlara, yine Karadolap mahallesinde bir yürüyüş gerçekleştirdik. Belki nicelik anlamında yetersizdi ama katılımcılar gençlerdi ve nitelikli bir yapı vardı. Sloganlarıyla, pankartıyla, dövizleriyle yürüyen heyecanlı bir etkinlik oldu. Bunların yanısıra, Platform Yürütme Kurulu olarak Eyüp Kaymakamlığıyla görüştük. Kaymakam değişti. Önceki kaymaka-

Sabahattin Halli

min tutumları hoşumuza gıme-
di.Çok fazla uyuşamadık.O bizi
Emniyet Müdürlüğüne yönlendir-
meye çalıştı.Biz de kabul etmedik .
Neredeyse, Emniyetle birlikte çalış-
şın gibi bir izlenim ortaya çıkara-
cakti ama müsaade etmedik.

Ö.Düşün: Peki bölge polisi-
nin tutumu nasıl?

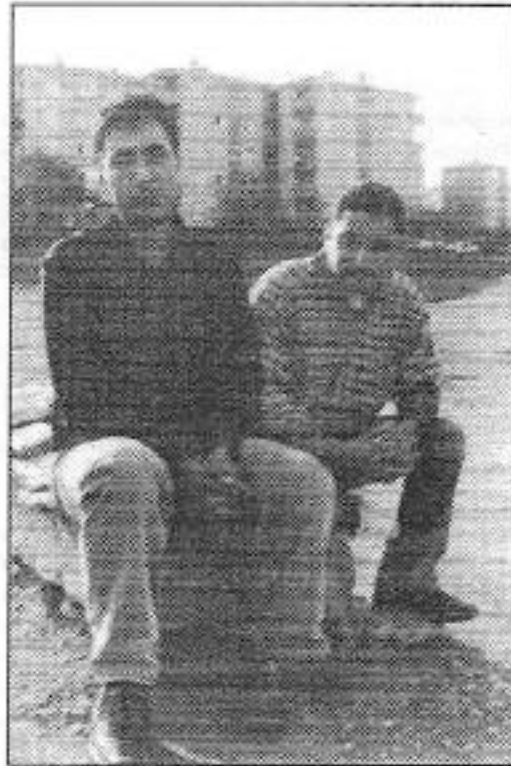
S.Hall: Emniyet Güçlerinin
ortak çalışma gibi beklentileri
var.Elde ettiğimiz bilgileri onla-
ra aktarmamızı bekliyorlardı
herhalde.Tabii zaman içerisinde
bunun böyle olmadığını gördü-
ler,takip ediyorlar yakından ama
şu ana kadar bir müdahaleleri ol-
madı.Örneğin, Veysel Karani'nin
yanında yapığımız bir kitlesel
basın açıklamasında, oraya mü-
hüş güç yığılmışlardı.Alana üç
koldan yürüyüş şeklinde gelince
tedirgin oldular,kuşandılar.Belki
müdahaleye de hazırldılar.Ben
platform sözcüsü olduğum için
gelip benimle görüştüler. 'Bizim
yasal, demokratik, meşru etkinli-
ğimize müdahale ederseniz
eğer, sizi basına ve kamuoyuna
karşı teşhir ederiz..çünkü müda-
haleniz,onların yaptığını onayla-
ma anlamına geliyor 'dedim.

İyi bir çalışmadır, iyi yapı-
yorstenüz, o anlamda değil. Yol
kapatılmasın...şu bu gibi neden-
ler öne sürdüler.Şimdiye kadar,
açık bir baskıları olmadı. Belki
de izliyorlar belki de kolluyor-
lar.Öyle söyleyeyim.

Ö.Düşün: Platform kurulma-
dan önceki durumla ve şuanki
durum arasında bir fark var mı?
Bir gelişme gözlemleye biliyor
musunuz ?

S. Hall: Bir olaya şahit ol-
dum. Bir arkadaşımın çay oca-
ğında oturuyorduk.Bizim hemen
yanı başımızdaki bir masada,
kendii aralarında konuşuyorlar.
Ya Cem ecinin altında bir tekel
büfesi satılağa çıkartılmış, çok
ucuz. Ne diyorsun, ben bunu al-

mayı düşünüyorum...falan...Ya-
nındaki arkadaşı da şey diyor.Ya
..dedi sen biliyor musun niye
adam satıyor. Burada platform
oluşturulmuş.Bunlar, uyuşturu-
cuya, alkolc...karşıdırlar, de-
di.Bu adam ondan satıyor.Alma,
boynunda kalır,dedi. Bunun gibi
benzeri şeyler oluyor.Özellikle
hırsızlık döneminin yoğun oldu-
ğu dönemde, pencere ve kapıla-
rın açık olduğu sıcak aylarda bir
ara platformun basın açıklama-

sından sonra azalmaya başladı
olaylar, deniliyor. Ve olumlu de-
ğerlendiriyoruz.

Ö. Düşün: daha çok gençli-
ğin hangi kesimi ve hangi bölge-
ler hedef alıyor?

S. Hall: Şöyle söyleyeyim,
belli bir yaş kategorisi var ve bu
14- 15 yaşına kadar inmiş.Bunu
net söyleyebiliriz. Özellikle işsiz
gençlik hedef almıyor ama çalış-
şan gençlik de etkilenmiyor de-
ğil.Karadolap'ta yaşanan bir ger-
ginlik vardı.Ondan sonra olayın
bir tarafı, içici, kullanıcı tarafı

bir toplantımıza katıldılar.Biz
sorduk onlara neden bu bağımlı-
lık, bunu terk etmek istemiyor
musunuz?Sizi tedavi etmek için
yardımcı olacağız platform ola-
rak,beklentileriniz varsa bize ile-
tin, ona göre değerlendirilm,
dedik.Hemen hemen hepsinin
ortak noktası, işte biz işsiziz, sı-
kıntıya girmişiz, bunalmı gır-
mişiz ondan dolayı kullanıyoruz
,idi. Peki parayı nerede buluyor-
sunuz, parasız kimse vermez si-
ze dedim.Bunlar hırsız-
lığın da içerisinde, hatta satıcı oldukları da
söyleniyor amanet değil
biz bu yönlü çalışmalar
yapacağız.

Ö.Düşün: Gençlere
ne söylemek istersiniz?

S.Hall: Gençler bu-
nu geçici bir haz olarak
görmemeli.Bu bir sis-
tem sorunudur. Sistemin
kendisini sorgulatma-
mak için gençliği ya da
toplumun sisteme hesap
sormaması için toplu-
ma yönelik bir çürütme,
dejenerasyon ve yozlaş-
tırma politikalarını bi-
linçli bir şekilde gelişt-
tirmesidir.Bu yeni değil,
biraz gerilere gidersek
80'lere dayandığını gö-
rürüz.12 Eylül faşist,

askeri diktatörlüğünün gelmesiyle
birliktedir.Süreç içerisinde,
özellikle 90'lardan sonra yayıl-
maya başladı.2000'li yıllarda da
açık bir politika haline geldi.Bu
sadece, alibeyköy' ün,
Eyüp'ün,İstanbul'un sorunu de-
ğil, bu genel bir sorundur.

Ö.Düşün: Teşekkür ederiz.

S.Hall: Ben teşekkür ederim.

SOKAKTAN:

►Bölgedeki gençliğin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

►Bölge gençliğinin uyuşturucu, fuhuş vs.ile yozlaştırılmaya çalışıldığını gözlemleye biliyor musunuz?

►Bu sorunlara karşı durmak için oluşturulan "Eyüp Yerel Platformu" ndan sizin haberiniz var mı, siz nasıl bir çözüm öneriyorsunuz?

Selma Güler(22)- Öğrenci

Ben de bu bölgede oturuyorum, gençliğin durumu iyi değil.Yozlaşma hat safhada.Gençlik bir boşluk içerisinde, çünkü alternatif yok. Gençlik de bu alternatifi göremeyince kaçıış uyuşturucudu buluyor. Sistem yozlaşmışlığıyla, çürümüşlüğüyle semtlere kadar giriyor. Gençlik geleceğimizdir, diyorlar fakat bu tür yozlaşmadan en çok etkilenen gençlik oluyor maalesef. Çünkü gençliğin içerisinde gerçekten bir dinamik var, bir canlılık var. Bu canlılığı yok istemek istiyor helki de devlet. Sistem bilinçli olarak emekçi semtlere yöneliyor ki devrimci mücadelenin önünü kese bilsin.

Evet, platformdan haberim var. Bu platformda çeşitli sivil toplum örgütleri, köy demekleri, sosyalist dergi çevreleri var. Bu çok yönlü saldırıya karşı örgütlü duruş sergilememiz gerekiyor. Aynı zamanda kültürel anlamda da bir şeylerin yapılması gerekiyor çünkü devlet en çok o alana saldırıyor.

Ö.Düşün: Genç bir kadın olarak siz nasıl etkileniyorsunuz bu olumsuzluklardan?

S.Güler:Bölge kadınları geç vakitte dışarı çıkamıyor. Kadınların bataklığa düşmesi daha kolay.

Çünkü dört duvar arasında kadın. O duvarların arasından dışarı çıktığı an böylesi bir bataklığa sürükleniyor. Çünkü yaşamı tanımıyor kadın. Uyuşturucu ve fuhuşa çok çabuk kapılabilir. Karşı tarafın da çok çeşitli oyunları vardır bu anlamda.

Ben kendim, Platformun içerisinde yer aldım. Platforma baktığımda, kadın sayısı çok çok az. Çoğunluğunu erkekler oluşturuyor. Kadının iyi bir duruş sergilemesi gerekirken kadın hep geri duruyor.

olan bir şey değil çünkü insanlar dediğim gibi öyle bir girdabın içine düşmüşler ki ya gidip orda o şartlar altında yaşayacaksınız

Ya da gidip kahvede oturacaksınız, kötü niyetli bir insan sizi götürüp ya uyuşturucunun ya da fuhuşun içine sokacak. Yani bu da ülkenin sorunu. Şartlar daha iyi geliştirilse o insan kahveye de gitmez. Fuhuş denen pisliğin içine de girmez.

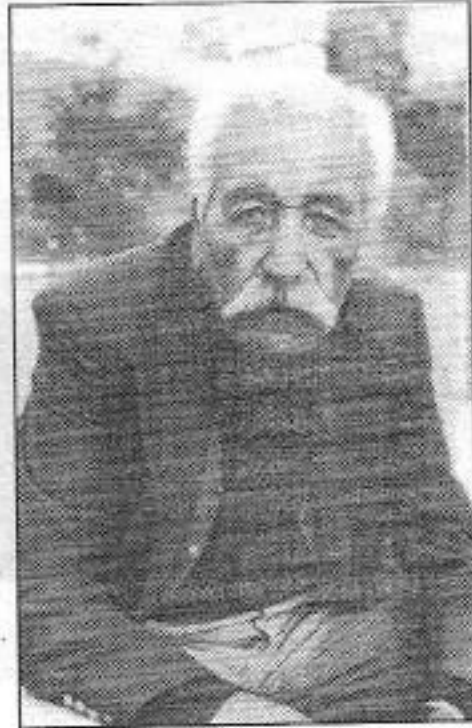
Ö.Düşün: Bu sorunlara karşı bir platform oluşturulmuş sizin bundan haberiniz var mı?

H.Karanfil: Hayır, duymadım. Önce değişim insanın kendisinde başlar. İnsanın bir araya gelip de böyle bir platform oluşturmaları çok yararlı bence.

Ö.Düşün: Çözüm noktasında platforma önerileriniz var mı?

H.Karanfil:Her şeyde önce oradaki insanların kültür düzeyleri yüksek olmalı. Bilgi sahibi olduktan sonra fikir sahibi olmalılar. Eğer bir sorun varsa kendileri gidip gözlemlemeliler. Öyle çözüm üretmeliler.

Teyfik Batur(62)- emekli imam

Hünker Karanfil(24)-işsiz

Ülkenin yaşam şartları hiç iyi değil. Asgari ücret denilen ağız içinde insanlar. Çalışma şartları kötü.

Ö.Düşün: Alibeyköy ve çevre semtlerde gençlik içerisinde uyuşturucu ve fuhuşun yaygın olduğu söyleniyor. Siz bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz, sizce sorunun kaynağı nedir?

H.Karanfil: İnsanların elinde

Bu bozukluk gittikçe devar ediyor. Bunun ahlaki yönden de zelmesi gerekir evvela. Bu ahlaki yön düzelmedikçe gençlik gittikçe sataklığa sürüklenir. Bir milleti dini ve mukaddesi ne ise ona kendini ayarlaması lazım. Mesal batı ülkelerinde Hristiyan Yahudiler, İncil ve Tevrat'a uygun olarak hareket ediyorlar ve ondan dolayı da gittikçe yükseliyorlar. Türkiye'de ise malefes gençlik gittikçe bataklığa saplanıyor. Yani, bir toplumun dini inancı ne ise ona kendini ayarlamaması lazım ve gençlerinin de öyle yetiştirilmesi lazımdır şimdi biz laiklik diyoruz

ama bu da tam olarak Avrupa'daki gibi uygulanmıyor, yarım yamalak yani. Madem demokrasi, tam demokrasi olsun. Toplum şimdi ne dini gayelerinden birşey anlıyor, ne de batı ülkelerindeki gerçek demokrasiyi uygulayabiliyor.

Ö.Düşün: Peki batıda gerçek demokrasinin olduğunu düşünüyor musunu?

T.Batur: Eğer batı da demokrasi yoksa daha dünya üzerinde nerede var demokrasi?

G. Sevinç(25)-esnaf:

Genel olarak bölgedeki gençliğin yozlaşmışlığı giderek had safhaya ulaşıyor, bu da ya bir önderin eksikliği ya da bölgedeki çalışmaların zayıf olmasından kaynaklanıyor. Ve buradaki örgütlerin arasındaki diyalog zayıflığı da bir eksiklik. Böyle olunca var olan gücünü de gösteremiyor. Sistem, istediği bir toplumu yaratmaya çalışıyor; duyar-sız, kendi sorunlarından tamamen uzaklaşmış bir toplum. Bunu özellikle sistemik olarak bazı bölgelerde yoğun olarak gerçekleştiriyor. Bir dayatma sözkonusu. Hırsızlık olaylarında polisle birlikte çalışıyor bu insanlar, bunun örneklerini de yaşadık. Bir ara dükkanımızda soygun oldu. Biz sabah saat dokuzda aramamıza rağmen polis akşam yedi-de geldi. Polisler şöyle dediler; "Bu işyeri açılmamış, burada herhangi bir soygun falan olmamış." Gerekeşi ise bizim ona rüçvet vermememiz.

Ö.Düşün: Eyüp Yerel Platformu'ndan haberinizi var mı?

G. Sevinç: Evet biliyorum. Hatta bir kez Platform'un toplantısına katıldım, ama bir gelişme görmedim. Burada insiyatifi de zayıf görüyorum. Şöyle en azından esnafı dolaşp, malaleliyle diyalog yakalanabilirdi.

Çözüm mü? Ben kendi görüşümce şöyle bir çözüm düşündüm; akşamları üç-beş kişiyle bir komite oluşturup devriyeye çıkmak, yakaladığımız insanları sorgulamak ve onların sorunlarına da kulak vermek. Bu insanları yönlendiren şahıslar var çünkü. Birilerinin çıkarı var. Ben akşam tesadüfen üç kişiye rastladım, eve geç gittim. Yine aynı şey; gördüğüm tanıdık insanlarda bu bölgenin çocukları, muhabbet etmeye çalıştım kaçtılar.

Sultan Akar(49)-Evkadını:

Ben burada hiç genç göremiyorum ki. Neredye genç var, hep kapak insanlar var burada. Kim köşeyi döndyse o unuttur... benim çocuğum da çevreye bakıyor ciğerim. Ben sonuçta bir anneyim. Hiç bir

anne ister mi kendi evladını o durumda olmasını? Biz ne şilelerle hüyüküp buralara getirdi?

Ö. Düşün: Peki gençlik neden uyuşturucuya yöneliyor?

Sultan Akar: Gençlik ne yap-sın? Gençlerimiz işsiz. Ve bu ülkede gençlerimiz nereye giderse "Nere-lisin?" sorusu soruluyor. Tunceli dedin mi... bırak gençliği ben de aynı sorunlarla karşı karşıyayım. Tunceli dedin mi duracaksın orda. Eskiden yoktu buralarda uyuşturucu. Bunun kökünü kurutmak gerekir. Bugün biri uyuşturucuyu bırakır, yarın başka biri başlar. Var olan sorunları ortadan kaldırmak lazım.

Tunceli'de polis kahveye giri-

yor, eroin dağıtıyormuş gençlere. Buradaki olay da böyle. Polislerle birlikte çalışıyor bu çeteler. Ben Gazi'de oturdum iki sene, bizim bir akraba düşmüştü Vatan'a, Karakola. Diyor ki abla yemin ederim, bir yandan bize işkence yapıyorlar bir yandan da ayak ayak üstüne oturmuşlar. "Ulan, karı, kız istiyorsanız Gazi'ye gideceksiniz." Yani bu tür yerlerde başlayan ki direnci kırın.

Ben gençlere diyorum ki ; birle-sin gelin.

Ali Sarı(40)-taksi şoförü

Gençlerimiz uyuşturucuya bir hayli bağlanmış vaziyette. Buna nasıl çözüm bulunur bilemiyorum. Sangöl'deki kaynağı yok etmek gerekir.

Ö.Düşün: Bir şoför olarak nasıl etkileniyorsunuz bölgedeki durumdan?

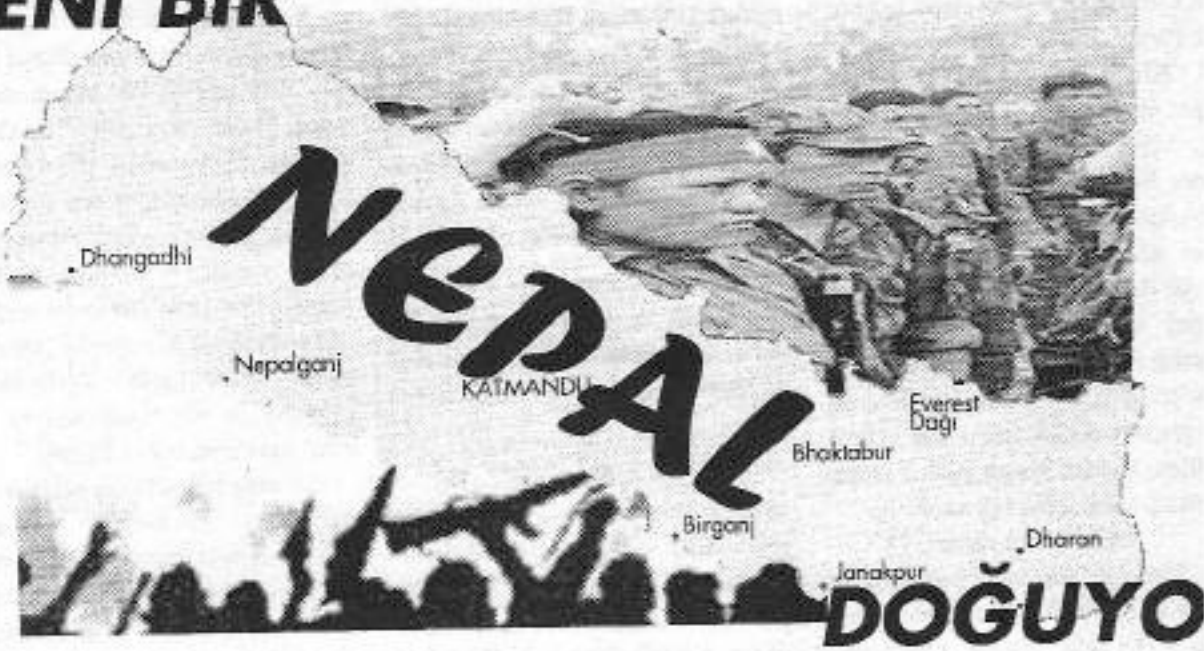
Onlar içtikleri zaman arabaya binip, ücret vermeden kaçıp gidiyorlar. Biz taksiciler çok rahatsızız bu durumdan. Bunlara üst düzey yetkililerinin el uzatması lazım. Bura da şoförler mağdur kalıyor. Can güvenliğimiz de yok. Bazen şoförleri gasp ediyorlar, silah çekiyorlar, para istiyorlar. Şoför de can güvenliği olmadığı için parayı veriyor. Mesala karakola gidiyorsun bir sürü şahit istiyorlar. Nereden bulacaksın şahidi.

Ö.Düşün: Siz ne düşünüyorsunuz çözüm noktasında?

A.Sarı: Bizim sorunumuz değil, devlet büyüklerinin sorunları. Onlar daha iyi çözerler.

Gençlik bundan nasıl mı kurtulur? Şöyle, devriye arabalarının düzgün çalışması gerekiyor. Bilmiyorum. Biz sadece "alo" deriz. Gerisi Emniyet sistemine kalmış. □

YENİ BİR

Nepal Güney Asya'da yaklaşık 200 yıl boyunca hanedanlıkla yönetilen ve ancak 1990'ların başında, monarşi ile birlikte parlamentonun da yer aldığı iki unsurlu bir yönetim şekline geçebilen. (İç dinamiklerine rağmen) dünyanın en yoksul ülkelerinden biri.

Çok küçük bir ülke olduğu yönündeki yaygın kanağe rağmen, 26.469.569 kişilik nüfusuyla nispeten "büyük" bir ülke. Nüfusunun çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu Nepal'de yıllık nüfus artış oranı %2,26'dır.

2001 yılına kadar 2400 kişinin AIDS nedeniyle yaşamını yitirdiği Nepal'de AIDS oranı %0,5 (2001 itibarıyla 58000 kişi AIDS virüsü taşıyor.)

Etnik yapısı oldukça karışık ve çok parçalı olan Nepal'de bir çok ulus ve milliyetten insanlar birarada yaşamakta. Bunların başlıcaları şunlar; Brahman, Chetri, Newar, Magar, Tamang, Rai, Limbu, Sherpa, Tharu vd.

Nepal'da resmi dil Nepalce dışında konuşulan onlarca dil ve yaklaşık 30 ayrı lehçe mevcuttur. Resmi dini Hinduizm olan tek ülke olan Nepal'de yaygın olan bir diğer din ise Budizm'dir. 15 yaş ve üstü genel olarak okuyup yazabiliyor. Toplam nüfusun %45,2'si, erkeklerin %67,2'si, kadınların ise %27,6'sı okur-yazar.

Başkenti Katmanda olan ülkenin resmi adı Nepal Krallığı'dır. Anayasal monarşi ve ona tabi olan parlamento ta-

rafından yönetilen Nepal, idari bakımdan 14 bölgeye ayrılır.

Yasama yapısı:

Çift meclisli parlamentoyu; 60 sandalyeli (35'i Temsilciler Meclisi'nde 10'u kral tarafından, 15'i Seçim Kurulu'na atanmış) Ulusal Konsey ve 20 sandalyeli (5 yılda bir genel seçimle oluşturulan) Temsilciler Meclisi oluşturmaktadır. Nepal Parlamentosu Mayıs 2002'de kral tarafından dağıtıldı.

Yargı yapısı:

Baş Yargıç, Anayasa Konseyi tavsiyesi "dikkate alınarak" kral tarafından atanır. Diğer yargıçlar, Yargıçlar Heyeti tavsiyesi ile kral tarafından atanır.

Yasal partiler ve liderleri:

Nepal Komünist Partisi/Birleşik

Marxist Leninist (Genel Sekreter: Madhav Kumar Nepal), Ulusal Demokrat Parti (Başkanı: Surya Bahadur THAPA), Ulusal Halk Cephesi (Başkanı: Chitra BAHADUR), Nepal İşçi Köylü Partisi (Başkanı: Narayan Man BIJUCKHHE), Nepal Kongre Partisi (Başkanı: Grijja Prasad KOIRALA).

Nepal'de devrimci savaşa önderlik eden Nepal Komünist Partisi (Maoist) (Başkanı: Pushpa Kamal DAHAR, bilinen adıyla Prachanda), NKP(M) ye bağlı Halk Kurtuluş Ordusu, yeni devrimci iktidar organı olarak; Birleşik Halkın Devrimci Konseyi dışında faaliyet gösteren sayısız sol eğilimli öğrenci grupları, demokratik-politik kitle örgütleri, monarşi karşıtı radikal gruplar baskı grupları içerisinde sayılabilir.

Ekonomik yapısı:

Ulusal gelirin %46.5'inin en zengin %10'un elinde olduğu Nepal'de halkın %71'i açlık sınırının altında yaşıyor. Toplam nüfusun %60'ından fazlası eğitimsiz, toplam nüfusun %80'i kırsal alanda yaşamakta. Nüfusun %10'u tamamen işsiz, %60'ından fazlası ise geçici işlerde çalışıyor. En önemli geçim kaynağı tarım. Fakat en önemli ulusal gelir kaynağı olan tahıl üretimi son 30 yıldır düşüş halinde. Dış borçlar Gayri

Safi Milli Hasıla'nın %60'ını oluşturuyor ve bu durumun yarattığı baskı yıllar geçtikçe artıyor. Nepal'de turizmin yanı sıra en önemli kaynaklardan biri de hidroelektrik enerji üretimine oldukça elverişli, hatırı sayılır miktarda arazi ve su kaynakları. "Nepal'in dağlık toprakları ve ırmakları, Nepal'i dünyanın en zengin su kaynaklarına sahip ülkesi yapar: öyleki Nepal, tek başına Kanada, ABD ve Teksas kadar elektrik üretebiliyor." (1) Henüz işleyen bir sektöre sahip olmasa da emperyalistlerin, Nepal'in rezervlerine olan ilgisi, petrolün de ülkenin önemli zenginlikleri arasında olduğunu göstermektedir. (2)

Fakat tüm iç dinamiklerine rağmen (doğal zenginlikler, genç nüfus potansiyeli vs.), 1970'lerde yoksul ülkeler sıralamasında 13. sırada olan Nepal, bugün en yoksul ikinci ülke olarak gösteriliyor. Ülkenin içerisinde bulunduğu yoksulluk ve az gelişmişlik durumunun, 'doğal kaynakların yetersizliği' veya 'emekçi sınıfların tembelliği' ile uzaktan yakından alakası olmadığı kuşku götürmez bir gerçektir. Bunu anlamak için Nepal'in 1816 Sugali Antlaşması (yarı sömürgeleşmeyi getiren antlaşma) öncesi ve sonrası durumuna bakmak

yeterli. Himalayaların eteklerine kurulu olan iki dev ülke Çin ve Hindistan arasında sıkışmıştır ve üç yanı Hindistan'la çevrilidir.

Nepal, tarihinde ilk kez İngiliz sömürgeciliğinin baskısına maruz kalmış. 1950'lerle birlikte birçok emperyalist gücün ve özellikle Hindistan yayılmacılığının etkisi altına girmiştir. Sosyal gelişmelerin tüm ekonomik ve ekonomi dışı göstergeleri bunu kanıtlar niteliktedir. Özellikle 1950'ler döneminden sonra, ticari-finansal ve diğer alanlarda tamamıyla emperyalizme bağlandığında, az gelişmişlik, çarpıklık ve bağımlılık etkisini çok daha fazla göstermeye başladı.

Şu anda Nepal'in dış borçları 150 milyar Rupee'nin üzerinde, yıllık mali açık 50 milyar Rupee'yi (ki bu yıllık bütçeye denk bir miktar) ulaşmak üzere. Ekonominin her alanında bağımlılığın katlanarak artması, ülkeyi her türlü emperyalist baskıya karşı korumasız bırakıyor. Ülkemizde de olduğu gibi ekonomik ve sosyal alandaki vahamet, emperyalizme bağımlılığın ve emperyalist etkinliğin artmasıyla doğru orantılı olarak, katlanarak artıyor.

Hindistan yayılmacılığı:

Nepal hiçbir dönem sömürge kon-

Tarih Çizelgesi: NEPAL

1768- Gurkha hükümdarı Prithvi Narayan Shah'ın Katmandu'yu fethetmesi birleşik krallığın temellerini attı.

1792- Tibet'te Çin'e karşı yaşanan yenilgi Nepal'in yükselişini durdurdu.

1816- Yaşanan savaş sonrası Nepal büyük oranda İngiliz himayesine geçti.

1846- Nepal, monarşi ilan eden ve dış dünyayla bağlantı kesen Rana hanedanının denetimine geçti.

1923- İngiltere, dış ilişkilerinin İngiltere denetiminde kalması şartıyla, Nepal'in bağımsızlığını resmen tanıdı.

1950- Rana karşıtı güçler Hint hükümdarı ile ittifak yaptı.

1953-29 Mayıs- Yeni Zelandalı Edmund Hillary ve Nepalli Sherpa Tenzing Norgay Everest'in zirvesine ulaşan ilk dağcılar oldular.

1955- Nepal Birleşmiş Milletler'e üye oldu.

1955- Kral Tribhuwan öldü. Kral Mahendra tahta çıktı.

1959- Çok partili yapıya geçildi.

1960- B.P. Koirala önderliğindeki Nepal Kongre Partisi (NKP) seçimleri kazandıktan sonra, Kral Mahendra parlamentoyu askıya alarak yönetime el koydu.

1962- Yeni anayasa "panchayat" olarak bilinen, kralın tek güç olduğu partisiz meclis

muna düşmese de, Hindistan üzerinden dünya emperyalist-tekelci sermayesine, özellikle de İngiliz emperyalizmine, bağımlı bir ekonomik ve siyasi yapıya sahip. Hindistan yayılmacılığı sadece Nepal için değil, birçok Güney Asya ülkesi için benzer bir konumda.

İngiliz emperyalizminin baskısıyla kabul edilen Sugauli Antlaşması'na dek Nepal temel endüstriyel üretimde kendine yetebilen bir seviyede idi (pamuklu kumaş, bakır ve pirinç-malzeme, ev aletleri, modern tüfekler dahil askeri malzemeler, şeker vs.). Ancak Sugauli Antlaşması ile başlayıp 1923 Nepal-Hindistan Antlaşması'yla devam eden süreç, Nepal'in kendi dinamiklerine dayanan gelişimini baltalamış ve Nepal yarı-sömürge konumuna düşmüştür. Bugün Delhi merkezli ABD, İngiliz, Japon, Fransız vs. şirketleri veya çok uluslu emperyalist tekeller ile Nepal arasındaki ticari ilişki, Nepal'in ihracatının %64,14'ünü, ithalatının ise yaklaşık %75'ini oluşturmaktadır. Nepal'in üç tarafının Hindistan tarafından çevrili olması, taşımacılık, haberleşme ve ticari bağlantıların Hindistan üzerinden olmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu da Hindistan yayılmacılığının etkilerine Nepal'in diğer ülkelere nazaran çok da-

ha açık olmasını sağlamaktadır.

YENİ BİR NEPAL DOĞUYOR

Ancak bir süredir emperyalizm ve gerici Nepal monarşisi açısından işler pek de yolunda gitmiyor. Dünya kamuoyunda Everest Zirvesi ve diğer turistik potansiyelleri dışında gündeme gelmeyen Nepal, artık uluslararası haber ajanslarında, emperyalist strateji belirleme merkezlerinde önemli bir gündem. Konu ise bu kez Everest değil, Nepal Komünist Partisi (Maoist) önderliğinde yürütülen Halk Savaşı. Nepal Halk Savaşı ve son gelişmelere geçmeden önce Nepal'in yakın politik tarihini bir kaç cümleyle özetleyelim.

1951 yılına kadar farklı hanedanlıkların iktidar mücadelesine sahne olan Nepal, 1951 yılından bu yana birleşik bir krallık tarafından yönetiliyor. 1990 yılına kadar (bazı kısa süreli istisnai durumlar dışında) hiçbir siyasi parti çalışmasına izin vermeyen krallık, 1990'da yoğun protestolar sonucunda çok fazla yetki sahibi olmasa da, seçilmiş bir parlamento-yu, anayasal monarşiyi kabul etmek zorunda kaldı. Ancak parlamenter

mücadeleye bağlanan demokrasi umutları kısa sürede boşa çıktı. Hindistan yanlısı ve kralcı olmakla suçlanan parlamento, 1990'dan bu yana sosyal ve ekonomik alanda en ufak bir ilerleme sağlayamadı.

Parlamenter mücadeleyi reddeder ve ülkede Halk Savaşı yürütmenin koşullarının fazlasıyla mevcut olduğunu savunan kadrolar tarafından kurulan Nepal Komünist Partisi (Maoist), 1995 yılında Halk Savaşı'na hazırlanmak için bir yıllık bir çalışma başlattı. NKP(Maoist) önderliğinde hızlı bir gelişim gösteren Halk Savaşı tüm ülkede etkili oldu. Ülkenin büyük çoğunluğunda halkın yerel iktidar organlarını oluşturmaya ve bunların bir çatı altında toplanmasına önderlik eden NKP(Maoist), 2001 yılında krallığı masaya oturmak zorunda bıraktı. Bazı kuşkuyla yaklaşımların aksine yeni bir anayasa, halkın kendi geleceğini belirleme hakkı ve halk iktidarı taleplerini tutarlı bir şekilde savunan NKP(Maoist), görüşme masasından güçlenerek ayrıldı. Beklenildiği gibi iktidarı kendi elleriyle teslim etmeye yanaşmayan Nepal monarşisi görüşmeleri bitirerek NKP(Maoist) ve halka karşı kapsamlı bir saldırı başlattı. Ancak tüm çabalarına rağmen

yapısını doğurdu.

1972- Kral Mahendra öldü, yerine Birendra geçti.

1980- Reform talepli muhalif hareketlilik yapısal referandum ile sonuçlandı. Ufak bir kesim panchayat sisteminin devamını destekledi. Kral (partisiz temelde olmak şartıyla) ulusal meclise doğrudan seçimlere izin vermeyi kabul etti.

1985- NKP, çok partili sistemin restorasyonu için sivil itaatsizlik kampanyası başlattı.

1986- Yeni seçimler NKP tarafından boykot edildi.

1989- Geleneksel olarak süregelen sürtüşme sonucu Hindistan Nepal'e sınırlarını kapattı. Bu ekonominin daha da kötüleşmesine neden oldu.

1990- NKP ve sol gruplar tarafından organize edilen demokrasi hareketleri, güvenlik güçleri tarafından bastırılan sokak gösterileri ölümler ve kitlesel tutuklamalarla sonuçlandı. Birendra baskıya bo-

yun olarak yeni "demokratik" yapıyı kabulendi.

1991- İlk seçimi Nepal Kongre Partisi kazandı. Giriya Prasad Koirala başbakan oldu.

1994- "Güvensizlik hareketi" sonucu Koirala hükümeti yıkıldı.

1995- Parlamenter mücadelenin reddi temelinde kurulan Nepal Komünist Partisi (Maoist), monarşinin yıkılması ve "halk cumhuriyeti" kurulması amacıyla "halk savaşı" başlattı.

1997- Devam eden politik istikrarsızlık so-

Mahendra 1970

Koirala

devrimci savaşın gelişimini engelleyemeyen, şehirler ve ordu karargahları dışında tüm etkisini yitiren gerici Nepal rejimi, Ocak 2003'te NKP(Maoist)'e görüşmelere başlama çağrısı yaptı.

Ancak ikinci ateşkes ve görüşmeler dönemi de geride kaldı ve Nepal Halk Savaşı'nda 7 aylık ateşkes sona erdi. Şimdi bütün ülkede yoğun bir mücadele devam ediyor. Himalayalar boyunca Halk Kurtuluş Ordusu ile kraliyet güçleri arasında dişediş çatışmalar yaşanıyor.

27 Ağustos'ta yapılan basın açıklamasıyla, NKP(Maoist) Başkanı Prachanda; "Ateşkes dönemi boyunca parti üyelerinin kraliyet ordusunun soğukkanlılıkla katledildiğini" ve "Maoistlerin temel taleplerinin ciddi biçimde tartışılmasını hükümetin reddettiğini" duyurdu. Bu ateşkesin kraliyet tarafından sonlandırıldığı anlamına geliyordu.

Ateşkes ve görüşmeler 29 Ocak 2003'te başladı. Objektif bir değerlendirme yapıldığında; NKP(Maoist)'in ateşkesin gereklerine uygun davrandığı, kraliyet güçleri alınan kararları sürekli çiğnerken, yükümlülüklerini yerine getirdiği açıkça görülüyor. Yazılı taahhütlere rağmen kraliyet güçleri

Maoistleri tutuklamaya ve katletmeye devam etti, kraliyet ordusunun karargahlarının 5 km. dışına çıkamayacağına dair varılan anlaşmaya uymadı. Ve en önemlisi; anayasal meclis ve cumhuriyetin ilanı yoluyla monarşinin tasfiyesini asla kabul etmeyeceğini ilan ederek, görüşmelerin devamı için Halk Kurtuluş Ordusu'nun silahlarını bırakmasını şart koştu. Sonrasında, üçüncü tur görüşmelerin devam ettiği sırada, 19 Maoist katledildi. Bu katliam Katmandu'nun 75 mil doğusundaki Ramchhap bölgesinde, Doramba kasabasında gerçekleşti. Uluslararası Af Örgütü ile bağlantılı bir ajansın haberine göre, gözaltına alınan 18 kişi tek tek kurşuna dizilerek öldürüldü. Katledilenlerden Baburam Lama (devrimci halk güçlerince oluşturulan) Halk Hükümeti Bölge Başkanı idi. Hükümet iyi niyetle görüşmelere devam ettiğini söylerken ordu ve polis en az 50 kişiyi öldürdü, yüzlerce kişi tutuklandı veya kaybedildi. Kasabalar ve köyler yağmalandı, tecavüz olayları yaşandı. 18 kişinin kurşuna dizilmesi bu tavrın bir devamıydı sadece.

HALK KURTULUŞ ORDUSU'NUN SALDIRILARI YOLUNDA

nucu başbakan Deuba yerini Lokendra Bahadur Chand'a bıraktı. Daha sonra Chand istifaya zorlanarak yerine Surya Bahadur Thapa geçirildi.

1998- Parti içi ihtilaf sonucu Koirala tekrar başbakan olarak, koalisyon hükümetinin başına geçti.

1999- Yeni seçimlerde Nepal Kongre Partisi oyların çoğunluğunu kazandı. Krishna Prasad Bhattarai başbakan oldu.

2000- NKP içerisindeki çalkantı sonucu başbakan Bhattarai alaşağı edildi. G.P. Koirala 10 yıl içerisindeki 9. hükümetin başına geçti.

2001- Nisan- Nepal Komünist Partisi (Maoist)'in çağrısıyla yapılan genel grev ülkenin büyük çoğunluğunda yaşamı durma noktasına getirdi. Bazı muhalif liderlerin de içinde olduğu birçok

gösterici tutuklandı.

2001- 1 Temmuz- Kral Birendra, Kraliçe Aishwarya ve diğer bazı yakın akrabaları "saray katliamı" sonucu hayatını kaybetti. Saldırıyı veliaht prensi Dipendra'nın gerçekleştirdiği ve sonra da intihar ettiği iddia edildi. Kral Dipendra otoritesini kullanamamak ve "Maoist isyancılar"a karşı pasif kalmakta suçlanıyordu.

2001- 4 Temmuz- Eski Kral Birendra'nın oğlu veliaht prensinin 12 Haziran'da kral ilan edilmişti) saldırıda aldığı yaralar sonucu ölmesinden sonra Prens Gyanendra kral ilan edildi.

2001- Temmuz- G.P. Koirala NKP (Maoist)'in artan saldırıları sonucu yerini Sher Bahadur De

hammad sınırlarını esnetmeye yetmedi. 5 yasal partinin organize ettiği mitinge saldıran kraliyet güçleri 2000'e yakın kişiyi tutukladı. Tutuklananlar arasında Nepal Kongre Partisi Genel Sekreteri ve Nepal Komünist Partisi/Birleşik Marksist Leninist'in üst düzey yöneticilerinden biri de vardı.

• Öte yandan NKP(Maoist), Halk Kurtuluş Ordusu ve Birleşik Halkın Devrimci Konseyi tarafından çağrısı yapılan 3 günlük (18-19-20 Eylül) genel grev, ülkede yaşamı gerçek anlamda durdurdu. Parti ve Halk Konseyi ortak açıklamalarında Nepal halkına grevin başarısı nedeni ile teşekkür ederken, bu düzeyde bir başarıyı devrimci mücadelede bir dönüm noktası olarak niteledi.

Ülkenin birçok bölgesinde kurulan yerel halk iktidar organlarından gelen bir haber de oldukça ilgi çekici ve önemli. Saktahani, Kalyan, Neta, Darshratpur, Lekshipharsa ve Gumi kasabası Halk Komiteleri'nden oluşan Sirkhet Bölgesi Halk Hükümeti'nin ilanından sonra, bölge; yayınlanan bir deklarasyonla Magar Özerk Bölgesi ilan edildi. Nepal'in içinde Magar ulusunun da bulunduğu çok parçalı bir etnik yapıya sahip olduğunu söylemiştik. Söz konusu bölgede NKP(Maoist) ve Magar Ulusal Kurtuluş Cephesi'nce yapılan

ortak çalışma sonucu Magar ulusunun bölge nüfusunun %51.70'ini oluşturduğu saptanmış ve halk iktidarında bu bölgeye ulusal özerklik tanınmıştır. Leninist "Ulusal Bölgesel Özerklik" perspektifinin somut örneğini oluşturan bu durum ülkemiz açısından da örnek teşkil etmektedir.

NEPAL'I NELER BEKLİYOR?

Özete aktardığımız tüm bu gelişmeler, Nepal Devrimi'nin katettiği mesafeyi yeterince anlatıyor. Stratejik denge aşamasında (kili iktidar durumu) olan Nepal Halk Savaşı, stratejik saldırı aşamasına yani iktidarı koparıp alma aşamasına çok yakın. Ancak bunun düşüncesi dahi emperyalistlerin ve Hindistan yayılmacılığının uykularını kaçımaya yetiyor. 2002 yılı içerisinde Nepal'i ziyaret eden ABD Dışişleri Bakanı Collin Powell; "Biz gerillaları, isyancıları ve Maoçuları sevmeyiz." demişti. Bu konudaki samirniyetinden şüphe daymadığımız Powell, yani ABD, o günden bugüne boş durmadı. NKP(Maoist)'i terör örgütleri listesine dahil eden ABD, birkaç yüzbin dolar seviyesinde olan Nepal savunma yardımını, kraliyet ordusunun modernizasyonu amacıyla 17 milyon dolara çıkardı. Nepal'de 5 yıllık "anti-terör" anlaşması imzalayan ABD, "isyana nedeniyle" 38 milyon dolarlık kalkınma kredisini de devreye sok-

tu. 2002 yılından bu yana yaklaşık 200 su bayını Nepal'e gönderen ABD, kraliyet ordusunun eğitimini üstlendi. Ayrıca 3000 adet M-16 otomatik tüfek kraliyet ordusuna hibe edildi, 8000'i ise yolda. Bu konuda "teknik (silah, taktik üstünlük vd.) ile insan arasındaki ilişkide, insanın belirleyici olduğu" Maoist önermesini hatırlatmakla yetiyor ve sözü, gönderilen silahlar konusunda Prachanda'nın yorumuna bırakıyoruz. "Savaşma yöntemimiz sayesinde başta silahlı polis gücünden az sayıda tüfek ele geçirmeyi başardık. Şimdi kraliyet ordusundan otomatik silahları bu tüfeklerle zapt ediyoruz. George Bush tarafından Nepal halkını basturmak için gönderilen o silahları da yakında Nepal halkını eline almayı, alacak ve emperyalizme yönetilecek."

Başta İngiliz emperyalizmi olmak üzere diğer emperyalist güçler ve Hindistan yayılmacılığı da oldukça rahatsız Nepal'de devrimin yaşanması durumunda bunun başta Güney Asya olmak üzere ciddi bir etki yaratacağının farkındalar. Bu durumda özellikle Hindistan üzerinden bir dış müdahalede bulunulması ıhtimali oldukça kuvvetli. Bu konuda Maoistler de belli hazırlıklar yapmaktalar. Güney Asya Maoist Partiler Organizasyonu (CCOMPOSA) da bu sürece yönelik belli hazırlıklar yapmakta.

uba'ya bıraktı. 11 yılda 11 hükümet.

2001- Temmuz- Deuba Maoistlere barış önerdi, ateskes başladı.

2001- Kasım- Maoistler taleplerine gerekli ciddiyele yaklaşımaması nedeniyle görüşmelerden çekildi. Ordu ve polis güçlerine yönelik saldırılar yoğunlaştı.

2001- Kasım- NKP (Maoist) korumasında artan kayıplar üzerine olağanüstü hal ilan edildi. Kral'ın emriyle tüm ordu gücünü Maoistlere karşı harekete geçirildi. NKP (Maoist) saldırılarını sürdürdü.

2002- Ocak- Nepal'i ziyaret eden ABD Dışişleri Bakanı Collin Powell "Biz isyancıları, gerillaları ve Maoçuları sevmeyiz" dedi ve Maoistlere karşı Nepal'e her türlü desteği sunacaklarını söyledi.

2002- Şubat- Maoist gerillaların çeşitli devlet hedeflerine yönelik saldırılarında 127 güvenlik görevlisi öldürüldü.

2002- Nisan- Maoistlerin gerçekleştirdiği iki büyük saldırıda 300'den fazla güvenlik görevlisi öldürüldü. NKP (Maoist)'in 5 günlük grev çağrısı çok büyük etki yarattı.

2002- Mayıs- NKP (Maoist)'e bağlı Halk Kurtuluş Ordusu ve Kraliyet ordusu arasında ülkenin batısında şiddetli çarpışmalar yaşandı. Deuba Maoistlere karşı yardım istemek amacıyla İngiltere ve diğer ülkeleri ziyaret etti. ABD başkanı George W. Bush 20 milyon dolar yardım taahhüt etti.

2002- Mayıs- Parlamento dağıtıldı, olağanüstü hal uzatıldı.

Kaldırılan Kraliyet ailesi

NEPAL Mİ GÖRMEZDEN GELİNİYOR, MAOİZM Mİ?

Emperyalistlere bağlı çalışan uluslararası haber ajansları neredeyse saat başı güncellenen Nepal haberleriyle ve bu "büyük felaket" üzerine yazılan sayfalarda yazı ile ustlerine düşen görevi yerine getiriyor ve konuyla ne kadar ilgili olduklarını kanıtıyorlar.

Fakat ilkimizdeki devrimci basının (Devrimci Demokrasi ve İşçi-Köylü gazeteleri dışında) neredeyse tamamı kahreden bir ilgisizlik ve suskunluk içerisinde. "X tane asker öldürüldü", "10 tane Maoocu gerilla öldürüldü" tarzındaki magazinleştirilmiş kısa haberler dışında Nepal Devrimi'ne ilişkin bir yorum veya doyurucu haberler yok denilecek kadar az. Reformist-revizyonist çevrelerin konuya ilgisizliği durdukları yer itibarıyla anlaşılır. Fakat devrimci siyasilerin ve yayın organlarının "uç maymunu" oynamalarının bir sebebi olmalı.

Devrimcilerin sınıf mücadelesini kendi ülke sınırlarına has görmediklerinden eminiz. Ancak: sınıf karakteri ve sınıf mücadelesi noktasındaki kayrayışları oldukça tartışılır olan küreselleşme karşıtı hareketlere sayfalarda yer

ayrılırken ya da Subcommandante Marcos'un her konuşması, piposu, oturup kalkması dahi magazin bir biçimde sayfalara taşınırken, Nepal'deki Halk Savaşı'na bu denli ilgisiz davranıldığında sormadan edemiyoruz: Nepal mi görmezden geliniyor Maoistler mi?

Öyle ya bugün bazılar, burjuva-bürokratik Küba rejimini, Kuzey Kore'yi ya da Chavez, Lula gibi kimi devlet başkanlarını sosyalizmin, özgür dünyanın temsilcileri olarak ilan ediyorlar. Ancak ülkenin yaklaşık % 80'inde denetimi ele geçiren devrimci iktidar organlarını oluşturan, iktidarı tümünden ele geçirmenin hazırlıklarını yapan Nepal halkından ve bu mücadelesinin önderliğini yapan NKP(Maoist)'ten özellikle bahsetmiyorlar.

Bu dostlarımızın Maoizmi küçük burjuva ideolojisi ve hatta revizyonizm olarak gördüklerini biliyoruz. Dolayısıyla "Marksizme düşman" bir ideolojinin propağandasını yapmamak konusundaki hassasiyetlerini, doğru bulsak da anlıyoruz. Ancak bu ideolojik ayrışmaların gölgelememesi gereken bir gerçek var: Nepal'deki savaş, Nepal halkının savaşidir, bu gerçeği hiçbir şey gizleyemez. Özgür Dünya'ya da

Nepal'deki gibi siyasal iktidarı hedefleyen halkların savaşı yaratacaktır.

Tüm dünya halklarının ve özellikle devrimcilerin görevi enternasyonal dayanışmayı yükseltmek, Nepal Halk Savaşı'nı sahiplenmektir. Emperyalizm karşıtlığının revaçta olduğu bugünlerde, emperyalist müdahale tehdidiyle karşı karşıya olan Nepal'deki Yeni Demokratik Halk İktidarı'nı savunmak anti-emperyalizmin olmazsa olmazıdır.

Özgür Dünya ve Yeni İnsan için savaşan Nepal halkını bir kez daha selamlıyoruz.

DİPNOTLAR:

- (1)-(2) Özgür Düşün Dergisi, Sayı 7, Nepal: Dünyanın Çatısındaki Devrim

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- www.cpm.org
- 2- www.rwot.org
- 3- www.bbc.co.uk
- 4- www.cia.org
- 5- "Politico-Ekonomik Rationale of People's War in Nepal", Yoldaş Baburam Bhattarai, Birleşik Halkın Devrimci Konseyi Başkanı

2002- Haziran- Hükümet Maoistler tarafından yapılan görüşme çağrısını reddetti ve önce Maoistlerin silah bırakmalarını şart koştu.

2002- Ekim- Kral Gyanendra seçimleri süresiz olarak askıya aldı ve başbakanlık görevini Lokendra Bahadur Chand'a verdi.

2003- Ocak- Hükümetin ateşkes önerisine NKP (Maoist) olumlu yanıt verdi. Taraflar arasında görüşmeler başladı.

2003- Mayıs/ Haziran- Lokendra Bahadur Chand başbakanlığından istifa etti. Kral Surya Bahadur Thapa'yı başbakanlığa getirdi.

2003- Ağustos- NKP (Maoist) politbüro üyesi ve enternasyonal ilişkiler sorumlusu Chandra Prakash Gajurel (Gaurav) Hindistan'da gözaltına alındı.

2003- Ağustos- Kralın ateşkes anlaşmasına uymaması ve yetkilerinden vazgeçmeyeceğini açıklamasından sonra NKP(Maoist) görüşmelerden çekildi ve ateşkesin bittiğini ilan etti. Maoistler halkın seçeceği bir yapının yeni bir anayasa hazırlamasını ve kraliçin akıbetini bu yapının belirlemesini istiyordu.

2003- Eylül- Kral'a karşı yapılan büyük yürüyüş sırasında bine yakın sayı da gösterici tutuklandı. Maoist gerillalar ülke geneline yayılan yeni bir askeri saldırı dalgası başlattı.

2003- Eylül- NKP(M), HKO ve Birleşik Halkın Devrimci Konseyi tarafından çağrısı yapılan 3 günlük genel grev büyük etki yarattı. Tüm baskı ve engellemelere rağmen neredeyse halkın tamamı grevi destekledi.

Sher Bahadur Deuba

NEPAL'DE DEVRİM- BİR GÖRGÜ TANIĞININ İFADELERİ

Nisan ayında Jared Philips Nepal'in devrimci üs alanlarında bir ay geçirdi. Yolların olmadığı kırsal alanlarda, çoğu zaman yürüyerek günde dokuz saat yolculuk etti. Yedi yıl önce silahlı mücadele başladıktan sonra, kızıl bölgeleri çok az sayıda batılı ziyaret etmiştir.

Mayıs ayında Yeni Zelanda'ya döndükten sonra, halk toplantılarında, radyolarda ve üniversitelerde görüşmelerini anlattı. Aşağıdaki makale bu konuşmalarından yapılan alıntılardan oluşmaktadır.

Birkaç yıldır sol yayınlardan Nepal'deki devrimi okuyordum. Bunlar büyük haberlerdi, fakat otosansür mekanizmasının birçok haberin yayınlanmasını engellediği kapitalist medyanın raporlarına dayanıyordu. Ben zaten bir devrim taraftarıydım ama daha fazla şey öğrenmek ve özgürlüğün inşasına yardım etmek istedim. Birçok üçüncü dünya ülkesinde halk savaşları var, ama ben özellikle Nepal devrimine yakınlaştım çünkü o daha canlı görünüyordu ve çok çabuk gelişmişti.

Nepal, sosyal değişime yakıcı bir şekilde ihtiyaç duyan bir ülke: Nüfusun % 70'inden fazlası açlık sınırının altında yaşıyor, % 60'ı eğitimsiz. Ulusal gelirin yarısı en zengin % 10 nüfusa gidiyor. Yaşam süresi erkeklerde sadece 55 yaş, kadınlarda ise 52.

Nepal ancak son on yılda

mutlak monarşiden anayasal monarşiye geçebilen, yarı feodal-yarı sömürge bir ülke. Nepal Komünist Partisi (Maoist), Mao Zedung tarafından Çin Devrimi'nde geliştirilen Halk Savaşı stratejisini kullanarak silahlı mücadeleye önderlik ediyor. Bu, devrime yoksul köylülüğe dayalı bir desteğin olduğu, ülkenin kırsal bölgelerinde üs alanları oluşturmayı esas alan (yarı feodal-yarı sömürge ülkeler için uygun olan) bir strateji. Uzun süreli bir savaş sonucu önce kırsal bölgeleri, daha sonra ise bütün ülkelerde emperyalizmin kaleleri olan şehirleri özgürleştirmek mümkün oluyor. Devrimin ilk aşaması, sosyalist devrimin takip ettiği Yeni Demokratik Devrim.

Küçük olan ama büyüyen işçi sınıfı devrimin önder gücü. Tarım işçileri, sözleşmeli işçiler, topraksız köylüler, yoksul köylüler, taksi şoförleri, ulaşım ve otel işçileri vb. emekçi katmanlar da devrime katılmış. Yaşamlarını topraktan sağlayan ve ayrıca yarıcılık gibi paralı işler de yapan orta köylülük de devrimde önemli bir yere sahip. Küçük burjuvazi ve milli burjuvazi (yalpalasalar da) devrimin yeni demokratik aşamasının ittifakları.

Nepal hükümeti Halk Savaşı'nı şiddetle bastırmaya çalıştı. Kitlesele katliamlar, tecavüz, işkence ve tutuklamalar halkın iradesini kırmaya çalışmak için kullanıldı. Hükümet 2001'de Maoistleri terörist olmakla suçlayarak olağanüstü hal ilan etti ve

ABD'yi müdahale etmeye çağırdı.

1 MAYIS'TA KİTLELER

Terörist olmaktan çok uzak olan NKP (Maoist), bir halk ordusuyla birlikte bir kitle hareketine önderlik ediyor. Orada kaldığım sürede karşılaştıklarım, bana NKP(M)'nin kitlelerle çok sıkı bağları olduğunu gösterdi. Bir üs alanının hemen dışında bir bölgede yapılan bir 1 Mayıs gösterisiydi ve binlerce insan gelip devrimcilerin konuşmalarını duymak için kilometrelerce yol yürüdü. Orada olmak için 3 gün boyunca yürüyen insanlar vardı. Diğerleri de gelmeye çalıştı ama aşırı dolu araçlara binemeyince başaramadılar. Bir kamyonun arkasına sıkıştığım için oldukça şanslıydım aksi halde ben de başaramayacaktım. Gösteride baktığım her yönde bir kırmızı bayrak ve insan denizi vardı.

Büyük kalabalıkların devrimci liderlerini desteklemek için sokağa çıktıkları yerler sadece köylük bölgelerle sınırlı değil. Daha ben ulaşmadan bir hafta önce, hükümetle görüşmeler için gelen Maoist liderleri karşılamak için Katmandu'da bir gösteri yapıldı. BBC'ye göre 30.000'den fazla insan Maoistleri desteklemek için sokağa çıkmıştı.

Kırsal alanlar devrimin en güçlü olduğu yerlerken, işçi ve öğrencilerin en önde olduğu şehirlerde de devrim büyüyor.

KARŞI-DEVİRİMİN TERÖR TAKTİKLERİ

2001 yılına kadar karşı devrimin esas gücü polisti ve Kral'a bağlı olan Kraliyet Ordusu Halk Savaşı'na karşı hiç kullanılmamıştı. Bir yönüyle bunun nedenini eski kralın (ailesinin büyük çoğunluğuyla birlikte şüpheli bir şekilde katledil-

di) yurtseverce duygularıydı. (Kardeşinin aksine) Hindistan yayılmacılığının açık ajanı olan yeni kralla birlikte ordu, Maoistlere karşı harekete geçirildi. Olağanüstü hal ilan edildi ve polise poster veya "isyancıları" destekleyen herhangi bir materyal taşıyanların vurulması emri verildi; bazıları 'düzmece çatışmalarda' öldürüldü. Polis gücüne arama emri olmadan arama yapma hakkı verildi; devrim sempati duyan gazeteler kapatıldı; toplantı yapma hakkı ertelendi. Yine de bu yapılanların hiçbiri devrimci hareketin hızını azaltamadı. Üs alanlarının derinliği arttı, faaliyetleri genişledi.

GELİŞEN ÜS ALANLARI

Halk Kurtuluş Ordusu gerillaları, silahlı mücadele yoluyla feodal toprak ağalarının topraklarına el koyarak, bunları "toprak işleyene" anlayışı temelinde topraksız ve yoksul köylülere dağıttı.

Üs alanlarında toprak ağalığı sistemi üç yolla ortadan kaldırıldı. Bazı toprak ağaları topraklarını bırakıp Katmandu'ya gitmeyi tercih etti, diğerleri Nepal Kraliyet Ordusu'na katılmak için ayrıldı. Bu gibi durumlarda topraklara el konarak kolektifleştirildi. Her şeye rağmen bazı toprak ağaları kaldı, topraklarının bir kısmını bıraktı ve devrim vergisi ödedi.

Bu üs alanlarında yaşam geliyor. Tarım çok yönlü olarak geliştiriliyor ve ürün artık çok daha bereketli. Sığırlarla dolu ahırlar ve her yerde koşturan tavuklar var ve insanlar neyin yeneceği neyin yenemeyeceği konusunda eski inanışlarını ve tabularını artık bırakıyorlar.

KADINLARA KIZIL SELAMLAR!
Kadınların yaşadığı değişimden

gerçekten etkilendim. Nepal'deki kadın hareketi bugün dünyada en gelişmiş olanıdır. Özgürleştirilmiş alanlar ile eski Nepal'deki kadınlar arasındaki fark akıl almazdı. Katmandu'da kadınlar erkeklerin kölesi gibiydi. Kadınlar yolda yürürken yere bakmak durumundaydılar. Kızıl bölgelerde ise durum çok farklıydı. Kadınlar gelip sıkı bir selam verip kızıl selamlar anlamına gelen "Lal Salaam" diyerek elimi sıkıyorlardı. Çok emin ve kendilerine güvenliydim.

Yaptığım gezinin en dikkat çekici kısmı, kadın hareketinin lideri ve Merkez Komite üyesi Yoldaş Parvati ile geçirdiğim zaman olsa gerek. Komünist liderler halkla birlikte yaşıyorlar; özel imtiyazları yok. Halk Parvati'ye çok düşküdü, gittiği her yerde sıcaklık ve sevgi ile karşılanıyordu.

Kadınların harekete geçirilmesi Nepal'de büyük bir sorun. Her yıl 100 binden fazla kadının Hindistan'a götürülerek fuhuşa zorlandığı tahmin ediliyor. "Mighty Nepal" adlı bir organizasyon bu kadınların yurtlarına geri dönmeleri için uğraşiyor. Maoistler, krallıkla yapılan görüşmelerde, bu organizasyonun her yeni hükümet tarafından yetkili kılınmasını amaçlarından biri olarak belirledi.

Ulusal baskı da devrimin uğraştığı konulardan biri. Nepal 60 farklı milliyetten oluşan farklı bir etnik yapıya sahip. Yeni Demokratik Devrim programı bu milliyetlerden on üçü için yeni devrimci hükümet olan Birleşik Devrimci Halk Konseyi yoluyla üst düzeyde temsil hakkı ve otonomi statüsü getiriyor.

Halk Kurtuluş Ordusu olmadan bunların hiçbiri mümkün ola-

mazdı. HKO yeni tarımın geliştirilmesi ve tahrip edilmiş binaların yapımıyla da meşgul. Bir HKO eğitim merkezini ziyaret edip, bazı fiziksel ve teorik eğitim çalışmalarını izleyebildiğim için yeterince şanslıyım. Çok etkileyiciydi. Bir saat boyunca bir çeşit yoga ve dövüş sporlarından oluşan fiziki çalışmalardan sonra Marksizm çalışması ile devam ettiler.

Genel nüfusun desteği çok açıktı. Partili olmayan örgütsüz insanlar kendi evlerinin duvarlarına "Gençler Kraliyet Ordusuna katılmayın" gibi sloganlar yazıyorlar.

Devrim şimdi askeri bir çekişmenin yaşandığı ikili iktidar (stratejik denge aşaması) aşamasına varmış bulunuyor.

ATEŞKES VE GÖRÜŞMELER

Ocak ayında hükümet devrimcileri "barış görüşmeleri"ne katılmaya çağırdılar. Şubat ayında ateşkes ve görüşmeler ilan edildi ve daha yeni bozuldu. Fakat üs alanında çok az kişinin hükümetin fikirlerinin değişeceğine inandığı çok açıktı. 1 Mayıs'ta devrimci liderlerden biri şöyle söyledi; "Eğer hükümet bizi ciddiye almazsa ateşkesi bitiririz."

Biz batıda onların mücadelelerini destekleyerek ve dış müdahalelere karşı çıkarak bize düşen görevi yerine getirebiliriz. Yeni Zelanda'ya döndüğüm gün Nepal Komünist Partisi (Maoist)'in ABD tarafından "terörist örgütler" listesine dahil edildiğini öğrendim. Nepal'de gördüğüm terörist bir organizasyon değil fakat devrimci bir hareketti. Yeni bir Nepal yaratmaya ve bunun dünya devriminin bir parçası haline getirmeye kararlılar. □

giden'e

yarım kalınsız bir dostluğu tamamlamaya, kahreden bir ayrılığa geliyordum yollarda çoğalıp eksilerek... İçinde bulunduğum arabanın yanından geçen araçları, tüm ışıkları bir bir sayıyordum. Hepsini tarihin çöplüğüne gömülecek cellatlara benzetiyordum. araba hızlandıkça daha çok cellat gömüdüğümün oyununu oynayıp kendimce umutlanıyordum. Yanımda oturan yaşlı ve meraklı kadının Türkçe ile Kürtçe'yi birbirine karıştırıp yorgun sesiyle "çenam sen nereye gidiyorsunuz" sorusunu bile gülmeden kaskatı cevaplıyordum. Ben sustukça kadın bana daha çok soru soruyordu. Susup uyuyor numarası yapıyordum, çünkü konuşamıyordum. Konuştuğumda kucak dolusu gözyaşı dökülecekti ellerime, ağtılar sökülecekti dudaklarımdan biliyordum. Yol uzun, yol uzun... Uzadıkça uzuyor, bitmek bilmiyordu. Beni sana getiren yolların aynı zamanda seni bizden uzaklaştıracağını düşünüp yollara küfrediyordum. Tüm güzel yaşanmışlıkları takılmış bir makine gibi başa dönüp anımsamaya çalışıyordum. Araba bu kısa, ama bir o kadar uzun yolculuğun sonuna geldiğimizi yavaşlamasıyla haber veriyordu. Hayatının en güzel yolculuğuna çıkacak dostumla en acılı, en sevinçli, en coşkulu, en hüznü, en inançlı, en karamsar, en sevdalı, en nefret dolu anlarımızı yaşayacağımız saatlere adım atıyorduk. Arabadan inmeden önce düşüncelerimi toparlamaya çalışıyordum. İnip karşımda seni gördüğümde vücudumdaki tüm tüyler ayaklandı, ağızda kan tadı hissettim. Evet, uzun zamandan sonra karşımdaydın. Karşımda ve oracıkta. Evet oracıkta. Gözüm öyle büyük görünüyordun ki, etrafındaki tüm nesnelere varlığını yitirmiş gibiydi. Buğday teninle, hafif kambur ama kamburuna inat başı dik duruşunla, üzerinde mavi gömleğin ve bol pantolonunla karşımdaydın. O kara gözlerinle dostluk dolu bakıyordun gözlerime. İçimden sana bir daha bırakmamacasına sıkıca sarılıp sarsıla sarsıla ağlamak geldi. Sonra beni daha çok son gördüğün halimle hatırlayacağımı düşünerek hayatımın en iyi oyununu oynamaya başladım. Gözlerimiz dolu dolu yaklaştık birbirimize ve uzun bir süre kucakladık birbirimizi. Uzun zamandır dostluğumuzun verdiği sıcaklığı hissedememenin verdiği özlemle sıkı sıkı sarılıp kenetlendik. Herhalde bu kucaklayış ikimizin de yüreğindeki fırtınayı ele verecek diye düşünmüş olacaktık ki, bu hüznü anı bölmek için aynı anda konuşmaya başladık. Sonra güllümsedik, tekrar aynı anda konuşmaya çalıştık. Hal hatır sorduktan sonra nasıl konuşacağımızı, ne konuşacağımızı bilemedik bir an. Yavaş yavaş ve sessizce ufak bir çay bahçesine oturduk son kez, karşılıklı çay içeceğimizi düşünerek. Öylece oturuyorduk karşılıklı. Gözlerinde hüznü, gözlerinde inanç, sevinç, umut, inat, hasret... yeni doğmuş bir bebeğin merakı... İnancını, sevdanı, hırsını, umudunu dolduruyorsun gözlerinle gözlerime. Al kolye yapıp boynuna tak diyorsun. Uzun zamandır görülemeyişimizden dolayı neler yaptığımızı soruyoruz birbirimize. İkimiz de kısa cevaplar vererek geçiştiriyoruz soruları. Ben asıl konuyu açmaya çalıştıkça sen kapatıyorsun. Hiçbir şey farklı değilmiş, olmayacakmış gibi davranıyorsun. Yine göz göze geliyoruz. Gözlerinin siyahını gecenin en koyu karanlığından, inancının güzelliğini mavinin en aydınlık yanından almış, diye düşünüyorum. Maviyi düşününce gömleğine takılıyor gözlerim. Gömleğin kan rengine bürünüyor ansızın. Bir mavi oluyor bir kan kırmızı, bir mavi bir kan kırmızı... Silkiniyorum. Gözlerine bakıyorum aydınlık, gömleğine bakıyorum kan kırmızı. Beynimde birbiriyle çelişen onlarca fikir, birbirinin ardına saklamaya çalıştığım onlarca hisle savaşıyorum. Sana hiç bıkmadan, cevabını bildiğim sorular soruyorum. Sen de hiç bıkılmamacasına, bildiğimi bile bile cevap ve-

riyorsun. Olsun, yine de gidiyorsun diyorum sonra. Sadece duygularıyla bakarken, gözlerinde kocaman bir gidiyorum görüyorum ve yıkılıyorum. Evet gidiyordun, bir daha dönmeyecektin, yanımda olamayacaktın.

Zaman sürekli geriye dönsün, tekrar tekrar dönsün istiyordum. Konuştukça daha konuşacak çok şeyin olduğunu düşünerek konuşmalarına hız veriyordum. Sözcükleri büyük bir hızla ard arda dizip nefesimi sonuna kadar kullanıyordum.

Nereye gideceğimizi konuşmadan ayaklarımız bizi aynı yere götürüyordu. Karşıda güneşin sabah ilk gülümsediği, diriliğini, toprağını bereketli kılan yiğitlerden aldığı, nice isyana sahne olmuş, nice yiğide kollarını açmış, nice yiğidi düşman vermiş, üzerinde bir gelin duvağı gibi görünen ince tülünü rüzgara bırakmış o görkemli dağlar gülümsüyordu. Yüzümüzü dağlara çevirerek yürüdük patika yolda. Yolun sonunda: asilliğini, hırçınlığını, dürgunluğunu o görkemli dağlardan alıp tüm güzelliğiyle bize sunan ırmağın kenarına vardık. İrmağın sesindeki ağıtları, çılgınları, haykırışları, zılgıtları, isyanı, güzelliği duyup yüreğimizde hissederek oturduk kenarına. Az ilerideki arabadan bize ulaşan türkülle, hüznün ve coşkunun doruğuna ulaştık birbirimize fark ettirmeden. Sonra sustuk. Sustukça kelimeler büyüyor içimizde. Güneş yavaş yavaş ufukta kaybolmaya yüz tutuyor ve o güzel yolculuğun saatinin yaklaştığını haber veriyordu. Güneş ufuktan süzülüp küçülürken, sen büyüyordun tüm sadeliğinle. Köyden ekinleri toplayıp, samanı mereğe atıp da gelmiştin. Ellerini nasır tutmuştu ama yumuşacıktı. İnsanı huzura kavuşturan ellerine sıkı sıkı tuttu ellerimi ve dostluğumuzun geçmişini ve geleceğini anlattın bir bir. Güçlü olmamız gerektiğini, hayallerimizi büyük kurmamız gerektiğini, bu uğurda herkesin bulunduğu yerde savaşması gerektiğini, bize yakışanın bu olduğunu yineledin.

Gidişinle durağanlığımın harekete dönüşeceğini, tüm sessizlikleri çığlığa dönüştürmek için çaba sarf edeceğimi düşündüm. Buralar senin yaşama biçimine, düşünmelerine, isyanına yemiyordu biliyordum. Aniden gözlüklerimi çay bahçesinde unuttuğumu fark ettim. Seninle ayrıldıktan sonra gözlüğü almayı unutmamam için kendi ellerimle yaptığın sarı kırmızı yeşil kolyeyi boynuma taktım. Son sigaralarımızı ciğerlerimizi doldururcasına içtik.

Saat ilerledikçe göç hazırlığın ve heyecanın artıyordu. Davana olan inancımı ve bu uğurda savaşmam gerektiğini şu cumlelerle anlattın bana: "Hayat güzel bir kadın, belki birkaç çocuk, iyi bir iş, aile ve çok paraya sahip olmaktan ibaret değil. Hayatın anlamı benimle birlikte veya bensiz tüm çocukların tüm annelerin, tüm insanların mutluluğunda." Bir an senink gelmek istedim. Ay büyümüştü ve yolculuk saati gelmişti. Ay büyüdükçe şakağında nabız gibi atan ağrı da artıyordu. Gülümsüyordun. Binip gideceğin arabanın önüne kadar kol kola yürüdük, hiç konuşmadık, sadece yüreklerimizin sesini dinledik. Ben çaresizleştiğimi hissediyordum, sen umutlandırıp utandırıyordun beni. Son konuşmalarımızı yapıyorduk artık:

- Ben uzaklaştıkça sen umutlanacaksın. Kendini çaresizlikle baş başa bırakma sakın. Ölümü düşünmemeye çalış. Yarın sen ben, bir başkası dünyadaki diğer kardeşlerimiz gibi ölebilir, öldürülebiliriz. Hadi yüzünün kederini dağıt.
- Gidip güneşi yudum yudum içerek baharlar gönder bize. Karla kaplı zirvelerin rüzgarlarını estir bizden yana. Böylece so yanımda beslediğim özlemimin, inancımın, umudumun bir parçası olacaksın. Uğurlar olsun dostum!
- Dostlarıma olan inancımı her gün bir yıldızla paylaşacağım. Sizi her paylaştığım yıldız daha bir parlayacak. Sizi özlediğimde bütün gökyüzü ışığa boğulacak. Sizi yüreğimde besleyeceğim. Kendine ve dostlarıma iyi bak. Gülüşünü yitirme.
- Asıl sen kendine iyi bak. Seni çok özleyeceğim.

Son kez sessizce sıkı sıkı sarıldık. Bu defa tutamadım kendimi, şğıladım. Sessizce binip arabaya, uzaklaşın el sallayara. Arabanın ardından öylece bakakaldım. Koca kenite yalnızlaştığımı hissettim bir an. Sadece bir an. Bizi kuşatan kötülükleri düşünerek, kavganın haklılığına bir kez daha inandım. Aynı inançla, aynı sevdıyla, aynı hasretle çevirdim yüzümü in sanlığın kavgasına. Gideceğin yerleri, ölümüne bir nefes yakınlığında ateş altında yaşayacağını geçirdim aklımdan. Seni bir yolculuğa uğurlarken, bir sırtında çantanla doruklardayken, bir ateş başında koyu sohbetlerdeyken, bir seni bağrıma basa o bin bir güzelliğin seyrine dalmışken, bir ananı öperken, bir bana bir şeyler anlatırken, bir bir hayal ettim. Hiç tanımadığım yerlerde, tanımadığım insanlarla yürüyecektin artık, ama yüreğimi her yoklayışında seni görecektim rahatlıkla.

Küçük ayaklarla da olsa büyük adımlar atmaktı seninki. Süreceğin yeni bir hayatı ve bildiklerini orada öğrendiklerin katarak verecektin kavganı. Daha çekecek acılarımız, kanayacak yaralarımız duruyordu ortada. Kahreden bir ayrılığa gidip değildi bu. Bu ayrılık sıcaktı ama yakmıyordu. Bir isyanın koynuna zılgıtlarla, halaylarla girmektir bu. Seni toprağıktı cıklar gibi kucakladım ilkin. Sonra, bir düşün oldu gidişin. Bu düşünün an an görüntüledim gözümde. Kalabalığa karıştın. Sesler, gürültüler, insanlar, koşuşturan, duran, konuşan insanlar... Birisi dünyanın öte ucundaki başka birinin acısını ve d renişini saklıyordu gözlerinde. Bir diğeri ise korkusunu. Öteki çocuğunu taşıyordu gözünde. Bir başkası parasını, öbür ölümü... Bir gün bütün maskelerin düşeceğine inanarak yürüyordum karanlıkta. Daha önce fark edemediğim bir güzelli

sarmıştı etrafımı. Acıktığımı hissedip bir pastaneye girdim ve iki pasta aldım. Biri senin içindi. Dışarı çıktığımda kapı önündeki çocuk pasta poşetine gözlerini ilâştirerek :

- Abla selpak alsana, hadi abla! dedi.

Senin için aldığım pastanın birini çocuğa uzatıp senmişsin gibi gözlerine baktım ve:

- Borcun olsun, dedim.

Çocuğun borcunu bir gün mutlaka ödeyeceğine inanarak ayrıldım yanından. Seni o güzel yolculuğa uğurlamanın; yitenebile inancınızdan arda kalacaklarla ve yeni sevdalarla, yeni hasretlerle yeni güzellikler yaratacağımızın huzurunu, güvenini, mutluluğunu yaşıyordum. Güneşe dokunup kıpkızıl olmak ve o güzelliği yansıtmak etrafa... Ne güzel dünya bu! diye bağırardım geldi avazım çıktığı kadar.

Öykümüz aynı değildi ama benziyordu. İkimizde aynı coğrafyanın, aynı tarihin insanıydık. Kim bilir gülüşünü hangi dağın zirvesinde bırakacaktın. Gittin, iyi ki gittin. Süt dolu bir torbayla öylece çıka gittin. Ne güzel sevda bu!

FABRİKA AVLUSUNDAKİ AĞAÇ

Fabrikada kart basmadan
besin emiyor kökleri.

Ücret almadan
fiskırıyor dallarından
yapraklar.

Acı çekmeden
değişiyor yaprakların rengi
mevsime göre.

Korkusuzca
Bırakıyor dallarını
soğukta çirileçiplak.

Kasalar arasında
avlıda durmasına
karışmıyor hiç kimse.

Bu ağaç bir özlem
kendisi bilmese de.

LEAN NIELSEN

Nazım Hikmet'in "Yaşamaya Dair" adlı şiiri şöyle başlar:

*"Yaşamak şakaya gelmez
büyük bir ciddiyetle yaşayacaksınız
bir sincap gibi mesela."*

Ciddiyetle yaşamaktan söz ederken karşımıza sincapı çıkaran Usta sanırsınız şaka yapar ama peşi sıra ekler:

"yani, yaşamın dışında ve ötesinde hiçbir şey beklemeden,

yani, bütün için gücün yaşamak olacak."

Bir sincap yaşamını sürdürürebilmek için hiçbir aşkın gücün yardım ummaz. Çevrelediği koşullar içinde kendine dayanır, savaşır verir. Yaşamı ciddiye almak, yaşam içindeki sorunların yaşam içinde çözümleri olduğunu bilmektir.

Bir canlı için yaşam, varlığını sürdürme etkinliklerinin bütünü; beslenme, korunma, çoğalma olarak kabul edilir. Ancak insan için yaşamak biyolojik etkinlikler içinde kalmaz, insan düşünür ve eylem...

İnsanın diğer canlı varlıklardan farklı bir özelliği vardır. Bu özellik kültürdür. Kültür, değişik kullanımlarından bağımsız -bilgi, görgü birikimi-, insanın doğaya karşı yaratıcılığının tamamıdır. Diğer canlılar doğanın kendilerine çizdiği sınırlar içinde yaşarken, insan iş-eylem temelinde dayanarak bu sınırları aşar, doğada olmayanı yaratır. Binlerce yıldır süren evrim, emek ögesiyle birleşince ortaya bilinç çıkar. Bilinç farkında olmak ve farkındalıklarına göre eylemektir. İnsan kendinin farkındadır. Kendi üzerine düşünüp, kendine bir nesne olarak dışardan bakabilir. Öyleyse insan yaşamını nesne edip ona dışardan bakabilir. Kendi yaşamını kurtarılan kişi şu sorularla yüzleşebilmelidir.

Nasıl yaşıyorum?

Beni, ben yapan ne?

Rasgele mi yoksa sorumlulukların gereği mi yaşıyorum?

İnsan toplumsal bir varlıktır. Toplumsal konumu insan bilincini ve yaşamını belirler. Üretim araçları dağılımındaki durumu, bilincine doğrudan etkiler. Üretim araçlarından yoksun olma yabancılaşmayı doğurur. Yabancılaşma, insanın, ürettiğine ve kendisine aykırı düşmesidir. İnsan kendi özünü; emeğine ve etkinliğine ters düşürülmüştür. Başlıca iktisadi alanda ortaya çıkan yabancılaşma, yaşamın tüm alanlarına sıçrar. Sahte gerçeklikler yaratılır. Yaşamların dünyasının başka türlü olmayacağı; şaşmaz, değişmez, duran olduğu hissi verilir.

Yaşam anlam vererek yaşıyor. Yaşama nasıl bir anlam verilirse öyle yaşıyor. Yabancılaşmanın kırılması kişinin kendini sorun yapmasıyla başlar. Bu içe bakıştır. İçe bakan biri kendisiyle konuşur, kendini eleştirir, deneyimlerinden dersler çıkarır. Yetkine doğru kendi kendini aşma çabasında olur, ancak hiç-

bir zaman kendini tamamlanmış kabul etmez. Değerler ve ilkeler oluşturur. Tanımadığı, "yüzünü bile görmediği" insanlar için "hiç kimse buna zorlamamışken" savaşını verir. Böylelikle kendini yaşar.

Yaşama gerçekçi bakar. Gerçeklikte karşılığı olmayan kabullerinden kurtulmasını bilir. Pratikte kendini sınar. Böylelikle bir "beni" oluşur. İnsanı birey yapan bilincinin derinliğidir. Bu derinlik tüm insanlık tarihini kapsama sahiptir. Bizler insanın yarattığı tarihin bir sonucuyuz. Ben oluşturmak kolay değildir. Tek çatlak ses olduğunda muhalefet edebilmek için sağlam temeller gereklidir. Yaşamda sağlam tutamakları olmayanlar savrulur gider.

Yaşam eşitsizliği ortadan kaldırmak için bir çok olunak barındırıyor. Olanaklar kendini kolayca sunmuyor. Ulaşabilmek için görüş zenginliği gerekir. Anlamlı bir mücadele iç zenginliğiyle sağlanır. Kuru, verimsiz yaşamlar hayatın tek bir parçasına saplanıp kalanlardır. İyi zengin kişi yaşamın tüm alanlarına: düşünsel, biyolojik, kültürel, bilimsel, politik, yayılır. Yaşam özen göstererek, kendine sarılanları can suyuyla besleyecektir. Dönüştürücü yaşamak eninde sonunda kuram-eylem birliğine dayanır. Kuramı olmayan yaşamı da beceremez. Yaşadığını sanar da, biyolojik etkinliğin ötesine geçemez.

Çoklukla edindiğimiz kimliklere sığınarak yaşıyoruz. Kimliğimizle kişilik açtığımızı kapatma uğraşındayız. Bir başka insanla yalın yüzleşmekten kaçınıyoruz. Oysa en temel durumumuz insan olmak. Dersimli, Varlı, Türk, Kürt... olmadan önce insanız. Kişilik yalnızca kimlik ile özdeşleştiriliyorsa, ben ortadan akar. Bu durumda kimliği sınırlamak gerekir.

Eşitlikçi bir dünya yaratmak için uğraş verenlerin bir bütün olarak tüm gerici değerlere karşı sivas vermeleri zorunludur. Uzun zamandan beri insanlığın başına dolanmış burjuva-feodal değerlerden arınmak siyasal kimlik edinmekle olmaz. Düşlerindeki yaşamı gerçekleştirmeye çalışanların, yaşamlarında farkında olarak ya da olmadan gerici değerleri yeniden üretebildikleri de olur. Bu kimi zaman arkadaş söylenmiş kırıcı bir sözde, kimi zaman kadına erkeğe bakışını ele veren bir davranışta, kimi zaman alışkanlıklarda ortaya çıkar. Ezmeden, ezilmeden, hak yemeden, hak yedirmeden yaşamaktır insana yakışan. Estetik değerleri amaçlayarak yaşamak. Dışındaki dünya, içerideki dünyalar güzelleştirilmeden güzelleşmez.

Yaşamak insan için üç boyutludur. Dün, bugün yarın düzlemine yayılır. Geleceği olan bir varlık taşlar, umut eder. İnsan yaratıcıdır. Bu insanın türse mirasıdır. Bir taş baltadan başlayarak, uzayın sınırlarını araştırabilecek düzeye ulaşmıştır. İnsan için hiç bir durum mutlak değildir. En kötünün yaşandığı arıya en yakın andır.

*"Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
yennişinde bile, mesela, zeytin diyeceksin!"*

Düşündüren-İm

Değiştiren-İm

SOSYALİZM EZBERCİLİKLE ÖĞRENİLEMEZ*

Sosyalizmi öğrenmek için neye gereksinime duyarız? Sosyalizmin bilgisini elde etmek için, genel bilgi toplamından neleri seçip ayırmalıdır? İşte, ne zaman sosyalizmi öğrenme görevi yanlış biçimde sunulsa ya da fazlasıyla tek yanlı olarak yorumlansa, birdenbire karşıımıza çıkan birkaç tehlike.

Doğal olarak, insanın aklına gelen ilk düşünce, sosyalizmi öğrenmenin, sosyalist kitaplarda içerilmiş bulunan bilginin toplamını yutarcasına öğrenmek anlamına geldiği oluyor. Ancak, sosyalizmin incelenmesinin böyle bir ta-

nımı, fazlasıyla kaba ve yetersiz olacaktır.

Eğer sosyalizmin incelenmesi salt sosyalist kitaplardakilerin yutarcasına öğrenilmesiyle kalsaydı, çok kolaylıkla kitap cambazları ve kabadayılarımız olurdu. Bu da çoğu zaman bize zarar verecekti; sosyalizmi kitaplar ve broşürlerde bulunanlardan ezber öğrenmiş böyle kişiler, bu bilgiyi bir araya getirmekte ve sosyalizmin gerçekten istediği biçimde davranmakta yetersiz kalacaklardı.

Bize eski kapitalist toplumdan kalan en büyük kötülüklerden ve talihsizliklerden biri,

kitapların pratik hayattan tümüyle ayrılmış (kopuk) oluşudur. Çünkü, içlerinde her şeyin olabilen en iyi biçimde betimlendiği kitaplarımız vardır; ancak bu kitaplar, çoğu durumlarda, komünist toplumu yanlış betimleyen en iğrenç ve ikiyüzlü yalanlardı. Bu yüzden, sosyalizm hakkındaki kitaplarda yazılanların salt 'rutin' bir özümlemesi son derece yanlış olacaktır. Biz artık, konuşmalarımızda ve yazılarımızda, daha önceden sosyalizm hakkında söylenenleri salt tekrarlamakla kalmıyoruz; çünkü bizim konuşma ve yazılarımız, her yerdeki günlük çalışmayla bağ-

lanlıdır. Çalışma olmaksızın, mücadele olmaksızın, sosyalist kitap ve broşürlerden elde edilmiş 'rutin' bir sosyalizm bilgisi değersiz olacaktır; çünkü, kuramın kılıdından o eski ayrılmışlığı, eski burjuva toplumunun en iğrenç özelliğini oluşturan o eski ayrımı sürdüren budur. ...

Eski okul her şeyi tıka basa dolduran, öğrencileri beyni tı kayıp köstekleyen yararsız, gereksiz ve yavan bir bilgi yığını yutarcasına öğrenmeye zorlayan ve genç kuşağı tornadan çıkmış memurlar durumuna getiren bir okuldur. Ama bundan, insanlığın bilgi birikimini ele geçirmeden sosyalist olunabileceği sonucunu çıkarırsanız büyük bir yanılgıya düşersiniz. Sosyalizmin kendisinin bir sonucu olduğu bilgi toplamını ele geçirmeden, sosyalist bilimin sonuçları olan sosyalist sloganları ezbere öğrenmenin yeteceğini düşünmek yanlıştır.

Marksizm, sosyalizmin insanın bilgi toplamından nasıl doğduğunu gösteren bir örnektir.

Aslolarak Marks'ın yarattığı sosyalist kuramın, sosyalizm biliminin, bu Marksizm öğretisinin —bir deha bile olsa— tek başına 19. yüzyılın bir sosyalistinin ürünü olmaktan çıktığını; dünyanın her yanında, bu öğretiyi kapitalizme karşı mücadelelerinde uygulayan milyonlar ve on milyonlarca proleterin öğretisi olduğunu okumuş ve duymuşsunuzdur.

Marksizm'in neden en dev-

rimci sınıfın milyonlarca ve on milyonlarca insanın kalbini kazandığını soracak olursanız, alacağınız bir tek cevap olacaktır: Çünkü Marks'ın dayanağı, kapitalizmde kazanılan insan bilgisinin sağlam temeliydi. İnsan toplumunun gelişme yasalarını inceleyen Marks, kapitalizmin gelişmesinin kaçınılmaz olarak sosyalizme yol açtığını anlamıştır. Aslolan, Marks'ın bunu ancak bu kapitalist toplumun en kesin, en ayrıntılı ve en derin incelenmesi temeli üzerinde kanıtlanmış olmasıdır; bunu başarabilmesinin nedeni de, daha önceki bilimin bütün öğrettiklerini tümüyle özümlemiş oluşuydu.

Biz, insan toplumunca yaratılmış olan her şeyi, bir tek ayrıntısını bile ihmal etmeden, eleştirici bir gözle inceledik. İnsan düşüncesinin yarattığı her şeyi inceledik, eleştirdik, işçi sınıfı hareketinde denemeden geçirdik ve burjuva sınırlamalarıyla çevrilmiş ya da burjuva önyargılarıyla bağlanmış kişilerin çıkaramayacağı sonuçları çıkardık. ...

Eski okuldan, genç insanların kafalarını, onda dokuzu yararsız, onda biri de çarpıtılmış çok büyük miktarda bilgiyle yüklenme sistemini almamalıyız. Ama bu, kendimizi sosyalist sonuçlarla sınırlayabileceğimiz ve yalnızca sosyalist sloganları belleyeceğimiz anlamına gelmez. Sosyalizmi bu yolla yaratamayacakız. Ancak kafanızı in-

sanlığın yarattığı bütün bilgi hazineleriyle zenginleştirerek sosyalist olabilirsiniz.

Tıka basa doldurmaya gereksinme duymuyoruz; ama, temel olguların bilgisiyle her öğrencinin kafasını geliştirmeye ve kusursuzlaştırmaya kesinlikle gereksinme duymuyoruz. Çünkü, elde ettiği bütün bilgi kafasında sindirilememişse, sosyalizm boş bir şey, salt bir yafa; sosyalist de salt bir kabadayı olacaktır. Bu bilgiyi yalnız özümlemek değil, eleştirerek özümlemek zorundasınız; öyle ki, yararsız süprütülerle tıka basa doldurmayın kafanızı, ama eğitim gören çağdaş insandan ayrılamayacak olan bütün olgularla zenginleştirin.

Bir sosyalist bu bilgiyi, geniş çapta ciddi ve sıkı bir çalışmaya girişmeden, eleştirici bir gözle incelemesi gereken olguları anlamadan, kaptığı hazır sonuçlara bakarak sosyalizmiyle kurulanmak için alırsa, çok kötü bir sosyalist olacaktır. Böylesi yüzeysellikler kesinlikle ve son derece zararlıdır. Az şey bildiğimi biliyorsam eğer, daha çoğunu öğrenmek için uğraşacağım; ama bir insan sosyalist olduğunu ve hiç bir şeyi adamakıllı bilmek gereğini duymadığını söylüyorsa, asla sosyalist falan olamayacak demektir.

* Lenin, «Rus Genç Komünistler Birliği Kongresinde Konuşma» (1920)□

Öneriler, Eleştiri ve Yazmak Üzerine

Jtiraf etmeliyim ki, Özgür Düşün'ün 14. sayısındaki eleştiri yazısı olmasa, bu çalışma da ele alınmayacaktı. Bir çok dost ortamın da ve sohbette dile getirilen eleştirilerin kısmen de olsa Cemil Güleriyüz tarafından yazılı olarak sunulması, elimizdeki bu çalışmanın esin kaynağı olmuştur. Bir anlamda bu yazı yukarıda bahsi geçen çalışmanın bir devamı veya ona bir katkı olarak ele alınabilir. Böylece bizde üzerimize düşen sorumluluğun gereklerinden birini -sadece birini- yerine getirmeye çalışacağız!

Öncelikle bir çok çözümlemeye olduğu gibi, eleştiri konusunda da genel bir mantık hakim söylemlerimize. Eleştiriye ele alırken hemen ikili bir ayrıma tabi tutmaktayız. Yapıcı ve yıkıcı eleştiri. Eleştirinin insanı geliştirdiğinin farkındayız. Bu nedenle eleştiri alma noktasında da oldukça heyecanlıyız. Ama peşinden hemen şöyle bir sınırlama gelmekte: Eleştiri gelsin, ama yapıcı olmasın kaydıyla. Böylece daha başından itiraz şerhimizi koymuş olmaktadır. Birincisi, eleştiriye ikiye ayırıp, yapıcı olanı istemekle, eleştirinin boyutlarını ve kapsamını sınırlandırmış oluyoruz. İkincisi, sınırlandırarak ve ehlileştirerek eleştiriye, eleştiri olmaktan çıkarıyoruz. Bu haliyle törpülenmiş, sulandırılmış, aşırıkları alınmış görüşler eleştiri olmaz; öneri olur, temenni olur veya herhangi bir şey. Ama eleştiri olmaz.

Bu nedenle biz genel olarak yapılanın aksine, yıkıcı eleştiri almaktan korkmamalıyız. Hatta tercihimiz yıkıcı eleştiriden yana olmalıdır. Yıkıcı ki yerine yenisi inşa olsun. Bunu Özgür Düşün özelinde düşündüğümüzde ise, gelen eleştiri rüzgarları altında, eğer yıkılmadan ayakta durabiliyorsa -ki durmakta- dergi iyi yoldadır. Yok eğer bu gelen ağır eleştirileri kaldıramayacak düzeydeyse, bir takım şeyler yerinde gitmemektedir.

Bunun için samimiysiz ve yapıcı bir eleştiridense, yıkıcı ama samimi ve içten bir eleştiri tercih edilmelidir. Çok iyi biliyoruz ki bugün bir çok aksaklığın nedeni, olayları ve olguları içselleştirememekten kaynaklanmakta. İçselleştiremediğimizden kendimizi yapılan çalışmalara ait hissetmiyoruz. Yüzeysellik ve yapıyor gibi görünmek tüm çalışmalarımıza yansımaktadır.

&&&

Özgür Düşün, neden sonuç diyalektiği içinde düşünüldüğünde bir sonuçtur. Bu sonucu yaratan nedenler çeşitlilik arz etmektedir. Yüzlerce sayılabilir. Kısımca buna gerek yoktur. Temel neden olarak gençliğin egemen sistemle olan çelişkisi verilebilir. Dergi, uzun süre eksikliği hissedilen bu alanda -gençlik alanında- varolan ihtiyacı karşılamak üzere yola koyulduğunda büyük heyecanlar yarattı. Yaratıcılarının gençler olması ve kolektif bir çalışma yöntemiyle

hazırlanması, üstüne üstlük kendi içinde özerk olması bu heyecanı daha da arttırdı. kolektifliğin ve özerkliğin ne kadar kullanıldığı ayrı bir çalışma konusudur. Dışardan görüldüğü kadarıyla bir çok aksaklığa rağmen kolektifliğin başarıyla uygulandığını söyleyebiliriz. Ne var ki özerklik konusunda insan tereddüt içinde kalabiliyor. Tereddütün nereden geldiğinin bünyesinde çıktığı yayıneviyle olan ilişkilerinden kaynaklanmakta. Özgür Düşün'ün yayıneviyle olan münasebeti nerede başlamakta, nerede bitmekte? Bunun bir sınırı var mı? Varsa nedir?

Dergiyle yayınevi arasında bu yönlü bir ayrışma gereklidir? Buda eleştiriye açık bir konu. Tabiki bu öznel bir değerlendirilmedir ve tamamen bu satırların yazarına ait olup, dışardan gözlem sonucu elde edilmiştir.

Yukarıdaki çekimlere rağmen şu nu açık yüreklilikle söylemek mümkün: Özgür Düşün kendi içinde tüm olumsuzluklara ve eksikliklere rağmen, başlı başına bir olumluluktur. Olumluluktur, çünkü her türlü değerini hunharca tüketildiği bir zaman sürecinde, kendince yaşanan bu erozyona karşı bir set olmaya çalışmaktadır. Bunda ne kadar başarılı olduğu veya olacağını zaman gösterecektir. Ama şu, bilinen ve gözardı edilemeyecek bir gerçekliktir ki, tamamen iyi niyetli çabalarla yola koyulan bir avuç insanın bugün geldiği aşama önemlidir.

&&&

Aradan geçen bir yıllık süre zarfında görüldüğü kadıyla dergi kendisine yöneltilen eleştirileri, büyük bir olgunlukla karşılamakta, hatta bu eleştirileri okurlarıyla paylaşmaktan memnuniyet duymaktadır. Bu tavır önemlidir. Bu kendine güvenin bir işaretidir. Böyle de olması gerekir. Zira diyalektik-materyalist bir dünya görüşüne sahip olanlar, yani bilimsel sosyalistler, düşünsel anlamda hiçbir şeyden korkmazlar. Daha doğrusu korkmamaları gerekmektedir. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, dergi her daim okurlarına, dergiyi eleştirmele-ri yönünde çağrıda bulunmuştur. Bu çağrı sadece dergi bileşenlerine değil üçüncü şahıslara da yapılmıştır. En azından klişeleşmiş sözünü tekrarlamaktan kaçınmıştır. "Eleştirmenin yolu üretimden geçer". Bu söz genel bir mantık silsilesi çerçevesinde ele alındığında doğruluk arz etmektedir. Ama bu her zaman ve her yerde geçerlidir anlamına gelmemektedir. Örneğin Özgür Düşün'ü eleştirmek için, bil fiil bu üretime katılmak gerekmemektedir. Olması gereken, üretimin bir parçası olmaktır. Üretime dahil olmayan eleştiremez anlayışı da kanunca sakatlıklar taşımaktadır. Tabii ki Özgür Düşün kolektifinin bir parçasıysa kişi, yukarıdaki söz geçerlilik kazanır. Ama bu yargı üçüncü kişiler nezdinde kabul göremez. Tüm bunlarla birlikte bugüne dek geçen 14 sayı içinde bir çok eleştiri yazısına yer verilmiştir. Bu da memnuniyet vericidir.

&&&

Tüm bu yargılarımızdan sonra asıl söylemek istediklerimize geçebiliriz. Eleştirilerimize Cemil Güleriyiz'in bitirdiği noktadan ya da kaldığı yerden başlayabiliriz. Haddim olmayarak araştırmaya ve inceleme yazımında yöntemimiz nasıl olmalıdır ya da "Bir tez nasıl yazılır"ın üzerinde durmak istiyorum. Bu söyleyeceklerimiz genel akademik kurallardır, aynı zamanda edebi jargona da uygundur. Ama olmazsa olmaz kuralar değildirler. Yalnız, bir çalışma bu

yöntem dahilinde hazırlanırsa hem daha iyi anlaşılır, hem de belirlenen hedefe daha rahat ulaşır. Bunu yaparken tüm çalışanların affına sığınayorum. Niyetimiz tamamen "dergimizin" daha iyi bir noktaya taşınması ve kalıcı olmasıdır.

Yazma edimi çoğunlukla basite alınır. Çok sık karşılaşıldı, vakit buldukça bir şeyler karalıyorum! diyen anlayışlarla. Basite indirgenen her olay gibi, bu da sahibini şaşırtan sonuçlar yaratır. Yazma, istenildiği her an hazır metinler sunulabilecek bir uğraş olarak algılanır. Oysa yazı yazma okuma eyleminden daha zordur. Bununla birlikte kişiyi daha çok geliştirir.

Şu bilinmelidir ki, bellekteki düşünsel zenginliği "okunur" hale getirmek yazanlar, için çok zor bir uğraştır. Zihinlerde kusursuz kurgulanan düşünceler kağıda aktarıldığı zaman kopukluk yaşanır. Kendi kurgunuzla çelişirsiniz. Aslında anlatmak istediğinizin tam olarak bu olmadığı düşüncesi ile kıvrıp durursunuz. Aktarma dili farklı bir edimdir. Seçimi çok iyi yapmak gerekmektedir. Aksi taktirde kendinizi güç durumda bırakabilirsiniz.

Şimdi yazı yazma üzerinde durabiliriz. Bir çalışma yaparken nelere dikkat edilmelidir? Hangi kistlar göz önünde bulundurulmalıdır? Ya da hangi yöntem dahilinde hazırlanmalıdır? Bir yazının içeriği kadar biçimi ve hangi plan dahilinde sunulduğu da önemlidir. Dergide çıkan yazılar genelde ilk öğretim yıllarımızda öğrendiğimiz plan dahilinde yazılmaktadır. "Giriş, gelişme ve sonuç"tan oluşan bu tür çalışmalar basite kaçmaktadır. Çalışma yapılırken karşı görüşlere yer verilmediği gibi, bu alanda yapılmış diğer çalışmalara da yer verilmemektedir. Yer verilen çalışmalar da olmuştur - haksızlık etmeyelim - ama bu söylediklerimiz genel içindir. Ayrıca genel geçer fikirler öne sürülmekte, kendi özgün fikrimiz oluşturulamamaktadır. Yani teşhis yapılmakta, ama reçete yazılmamaktadır.

Yukarıdada belirttiğimiz gibi çalış-

mamızı giriş-gelişme-sonuç basitliğinden kurtarmak ve onu belli bir yöntem dahilinde sunmak için, herhangi bir araştırmayı altı bölüm halinde ele alabiliriz. Bu söyleyeceklerimiz çalışmanın içeriğinden ziyade şekline dairdir.

>Birinci olarak çalışmaya genel bir giriş yapılır. Bu kısımda araştırmada üzerinde durulacak konular nelerdir belirtilir. Daha sonra cevap aranan sorular nedir, gösterilir. Araştırmanın önemi ve amacına değinildikten sonra, son olarak da araştırmanın hangi plan dahilinde inceleneceği belirtilmelidir.

>İkinci olarak, literatür taraması yapılır. Burada konuyla ilgili yapılmış araştırmalar, bu araştırmaların savları ve farklı yaklaşımları, önceki araştırmaların eksiklik ve fazlalıkları, ve son olarak da araştırmamızın konuya bakışı ve katkısı ele alınmalıdır.

>Üçüncü bölümde bir model oluşturulur. Önerilen kuramsal modelimiz ve model için takip edilecek yöntem belirtilir. Aynı zamanda veri toplama kaynakları ve de araştırmanın kuramsal savları belirtilmelidir.

>Dördüncü bölümde açıklama ve tartışmaya yer verilir. Konuya yaklaşım, getirilen açıklamalar ve yorumlar, açıklama ve yorumların somut delilleri ortaya serildikten sonra önemsenen yönler ve bunların tartışılmasına yer verilmelidir.

>Beşinci bölüm ise sonuç bölümüdür. Burada araştırmanın genel fakat kısa bir özeti yapılır. Araştırmanın emplikasyonları nelerdir -ve varsa önerilerimiz- dile getirilir. Tüm bunlar yapıldıktan sonra altıncı olarak da kaynakçaya ve notlara yer verilir. Burada şu ayrımı iyi yapmalıyız: Kaynakça ve dipnotlar ayrı şeylerdir, bu nedenle ayrı verilmelidirler. Özgür Düşün yazarlarının en büyük eksikliği dipnotlara yer vermeme-leridir. Sadece yazının sonunda genel bir kaynakça verilmekle yetinilmekte. Bu da beraberinde bir çok aksaklığı getirmektedir. Birincisi yazının belirtiler kaynaklardan yararlanıp yararlanmadı-

ğını nasıl anlayacağız? İkincisi yazarı yazdığı yazıyı kendi cümleleriyle mi yoksa, farklı kaynaklardan aldığı cümlelerle mi oluşturduğu anlaşılmalıdır. Çoğunlukla farklı kaynaklardan alınan alıntılar kendi cümleleriymiş gibi sunulmaktadır. Bu çok önemli bir eksiklik.

Araştırma ve inceleme yazarken özellikle kendi fikirlerimizle yazmaya çalışmalıyız. Yapılan araştırma-inceleme ve akademik çalışmalarda, diğer kaynaklar sadece iddiamızı gerekçelendirmek, konunun sınırlarını çizmek, önceki çalışmaların katkılarını ve sınırlılıklarını belirlemek vb. gibi amaçlar için kullanılmalıdır. Bu şekilde yazmaya çalışırsak daha verimli olur.

Alıntıyı da iki türlü yapmalıyız. Birincisi dolaylı alıntı. Burada bir kaynaktan başkasının fikrini kendi kelimeleriyle yazıyorsun. Kaynak gösterilmesi zorundadır. İkincisi ise dolaysız (direkt) alıntıdır. Burada bir kaynaktan yaptığımız alıntıya aynen, kelimesi kelimesine tezimizde yer veriyoruz. Dolaysız alıntı dört satırı geçtiği takdirde ayrı bir formatta (daha küçük bir fontta yazmak, paragraf başı hizasında yazmak, italik yazmak gibi) yazarak farklılığı mutlak suretle vurgulanmalıdır. Yukarıdaki iki alıntı türünden birincisinin, yani dolaylı alıntının tercih edilmesi daha faydalıdır. Çünkü bu durum anlatım ve ifade gücümüzü artırır. Ve aynı zamanda tezimize akıcılık kazandırır.

&&&

Bir yıllık süre zarfında bu yöntemle uyulduğu da oldu uyulmadığı da. İkincisi daha ağırlıktaydı. Buna rağmen bir çok başarılı çalışmaya imza atıldığı söylenebilir. Her geçen gün daha iyiye doğru da yol alınmaktadır.

Bir eleştiri de kaynakçanın niteliğine dair. Tüm araştırma ve inceleme yazılarını ele alıp incelediğimizde, görülmektedir ki kullanılan kaynakça benzer yayınlardan oluşmaktadır. Yani aynıdır. Çok yönlü bir çeşitliliğe, okumaya ya da yeni literatüre rastlamak neredeyse im-

kansız gibidir. Bu da bizim okumalarımızın sığlığını gözler önüne sermektedir. Hemen hemen aynı kitaplar okumakta, aynı çalışmalardan alıntılar yapılmaktadır. Referans gösterilen kaynakça da benzeşmektedir. Böyle olunca da yazılan yazılar birbirinin tekrarı haline dönüşmekte ve kendisini aşamamaktadır. Aşabilmesi için beslendiği kaynağın zengin olması gerekmektedir.

Oruçoğlu "bizi tekrarlarımız mahvediyor en çok" derken aslında böylesi bir gerçekliğe vurgu yapmaktadır. Bir takım belli başlı eserler veya ustaların kitaplarının dışına çıkılamamakta. Örneğin Ahmet Cevizci'nin felsefe sözlüğü istisnasız tüm okurlar tarafından kaynakça olarak kullanılmıştır. Aslında şunu da hemen peşinen belirtmek gerekirse, normalde sözlük veya ansiklopediler kaynakça olarak belirtilmezler. Bunlar temel eserlerdir ve herkesin rahatlıkla ulaşabileceikleri genel geçer çalışmalardır. İkincisi, Ahmet Cevizci'nin sözlüğü bu alanda hazırlanmış en yetersiz ve nesnellikten uzak sözlüklerden bir tanesidir. Buna rağmen ne yazık ki en çok başvurulan eserlerdendir. Bununla birlikte bazı yazıları ne tür bir kategoriye koyacağımızı çözemedik. Derleme midir? Araştırma mıdır? Bol alıntılı bir yazı mıdır? Yoksa çalıntı bir yazı mıdır? Örneğin 11.sayıdaki "Kavram nedir? ve 12.sayıdaki "Metafizik nedir? kısa yazılarında 5 kaynakça verilmiş, beşi de aynı felsefe sözlüğünden oluşmaktadır. Anlayabildiğimiz kadarıyla beş ayrı sözlük bir araya getirilmiş ve bu kavramlara ilişkin ifadeler olduğu gibi aktarılmış. Oldukça basite kaçılan bir yazı yazma tekniği.

Yine 12.sayıdaki George Thomson'un yazısı ilginçtir. Sanki ismi geçen yazar o yazısını özellikle Özgür Düşün için ele almıştır. Oysa George Thomson öleli 16 yıl oluyor (1903-1987), yani Özgür Düşün'e yazı yazmasının olanağı fiilen yoktur. Öyleyse yazının alındığı çalışma belirtilmelidir. Ya da küçük bir not düşülmelidir. Bu yapılmamıştır, ya-

ılmadığı için de bilmeyen okurlarımız George Thomson'ı derginin bir yazarı olarak algılayabilirler.

Bir başka örnek vermek gerekirse, süreci tahlil ederken ya da emperyalizme değinilirken, Lenin'in temel çalışması "Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" haricinde farklı bir kaynağa bakmak ihtiyacı hissedilmemektedir. Tabii ki bahsi geçen çalışmanın içindeki tezler bugün için de geçerli olabilir ama, geçen bunca zaman içinde çok farklı kitaplar ve tahliller de çıkmıştır. En azından oralarda neler-söylenmekte, ona bakmakta fayda var. Emperyalizm olgusu incelenirken bugün için A.Negri'nin "İmparatorluk" kitabına bakmamak çalışmamızı eksik bırakacaktır kanaatinde: Ya da milliyetçiliği incelerken, sadece Stalin'in bilinen temel görüşlerine başvurmak, koca bir olguyu bu görüşler ışığında tahlil etmek yeterli midir? Dikkat, burada doğruluğu veya yanlışlığı tartışmıyoruz. Stalin'in görüşleri milliyetçiliği anlamamız için yeterli olabilir bu ayrı bir konudur. Ama bugün için A.Smith'in "Milli Kimlik", E.Hobshawn'ın "Milletler ve Milliyetçilik", E.Gellner'in "Milliyetçiye Bakmak", M.Viroli'nin "Vatan Aşkı", B.Anderson'un "Hayali Cemaatler"ini okumadan yapılacak bir milliyetçilik çalışması eksik ve yetersiz kalacaktır. Örneğin 11-12-13. sayılardaki "Tarihte Yöntem Sorunu" iyi bir çalışma olmasına rağmen eksik kalmıştır. Eksiktir, çünkü tarihte yöntem sorununu incelerken olmazsa olmaz kaynakça E.H.Carr'ın "Tarih Nedir?" çalışması olmalıdır. Oysa bu çalışmaya hiç değinilmemiştir. Tarihi anlamamız için yukarıda bahsi geçen çalışma şarttır. Yoksa Marksist tarih anlayışını kavrayamayız. Kavrayamadığımız için de tarihte yöntem sorununu ortaya koyarken eksik bırakmış oluruz.

Söylemek istediklerimizi toparlırsak, herhangi bir olguyu açıklarken sadece yıllar önce hazırlanmış belli başlı çalışmalara bakmamalıyız. Bugün için çıkan yeni kaynaklara da göz atmamız ve

çalışmamızı bunun üzerine şekillendirmeliyiz.

Öneriler...

Dikkat çeken bir konu, dergideki yazıların ikili bir ayırma tabii tutulmasıdır. Yazıların bir kısmı "okur yazar kaleminden" başlığı altında yayınlanmaktadır. Bir kısmı ise normal. Birincisi, bu ayırım neye göre yapılmaktadır? Madem ki dergi kolektif bir çalışmanın ürünü ve yayınlanan tüm yazılar yayın kurulunun denetiminden geçmekte ve onlara oluruyla yayınlanmakta, gelen yazıların ayrıca "okur-yazar kaleminden" başlığı altında yayınlanmasının bir gereği var mı? Kabul edilen yazı zaten kolektif çalışmanın dahilî olmamakta mıdır? Yayınlanan yazıların denetimden geçtiği düşünüldüğünde bunun bir gereği var mı diye düşünmeden geçemiyoruz. Önerim böylesi bir ayırımın kaldırılmasıdır. Gelen mektup ve eleştiri-öneri yazıları hariç.

İkinci önerim şekil itibariyle belli bir standartta tuturulmasıdır, örneğin şimdiye dek çoğunlukla bütün yazılar imzasız çıktığı halde 14. sayıda iki yazı imzalı çıkmıştır. Birincisi, belirtmişimiz

gibi Cemil Güler'ünki, ikincisi Hasan Ceylan imzalı. Gözden kaçmış olabilir. Özellikle yapıldıysa sorun var demektir. Gerçi şair Hasan Ceylan'ın yazısını isimsiz yayınlamak doğru olmaz/olmayabilir. Ama bu konuda belli bir standartın olması gerekmez mi? Ya hep olsun ya da hiç. Arada bazı yazıların imzalı çıkması şekil itibariyle iyi durmamaktadır.

Üçüncü önerim, dergide bulmaca sayfasının kaldırılarak yerine, her türlü görüşün ve düşüncenin sansüresiz ve hiçbir kaygı duyulmadan yayınlanabileceği bir bölümün kurulmasıdır. Böylece sınırlı olan sayfa sayısı daha yararlı kullanılmış olacaktır. Mesela bir "yüz çiçek köşesi". Bu düşünce platformunda amatör ve profesyonel tartışmalara, aykırı görüşlere yer verilmelidir. Örneğin genel anlamda derginin politik ve ideolojik görüşleri ve bakış açısını benimseyen bir okur-Bay A- derginin herhangi bir konudaki -mesela seçimler- açılımını eksik veya yanlış bulmaktadır. İşte bu karşıt görüşü rahatlıkla dergide dile getirebilmelidir. Veya AB konusunda farklı düşünmektedir. Bunu da rahatlıkla "yüz çiçek platformunda" sergileyebilmelidir.

"Öneriler, Eleştiri ve Yazmak Üzerine" adlı yazının sahibi okur-yazarımızın eleştirilerine ve açıklanmasını istediği konulara dair kısa bir açıklama yapmayı uygun görüyoruz.

Jık önce eleştiriye olumlu bulduğumuzu söylemeliyiz; böyle eleştirilerin devamlılığı bizim kendimizi geliştirmemiz için gereklidir. Yalnız akıldaki soru işareti bırakan bazı noktaları cevapsız bırakmamak gerekiyor.

"Yapıcı eleştiri" sözüyle kastedilen alternatif sunan eleştiridir. Yanlış işaret etmekle kalmayıp doğrusunu da öneren eleştiridir. Yani hem var olan yanlışlığı yerle bir eden, hem de yanlışın yerine

doğru olanı inşa etmeye imkan veren eleştiridir. "Yıkıcı eleştiri" ise mevcut olanı onu iyi incelemeyen hırpalarken, yerine gelecek olanı ya da kalıcılığını düşünmeyen anarşist eğilimlerin

ürünüdür. Böyle bir eleştiri samimi de olsa, yararsızdır. Alternatifi sunan, yanlış yolun yanında doğrusunu gösteren eleştiri ehlileştirilmemiştir. Tam tersi eleştiri yapanın da sırtına olumlu bir sorumluluk yükleyerek eleştirinin derinliğini artırır. Diğer türlü; bu yanlış, şu doğru değil, bu hatalı diyerek yıkan ve ardından

Bu yönlü çalışmalar olmasa dahi, dergi kolektifi okurlarını bu platformda tartışmanın içine çekmeli olan tartıştırabilmelidir. Sıradan basit konular da olabilir, teorik bir takım çözümler de. Önemli olan okurların bu tartışmanın içine çekilebilmesi ve tartıştırılmasıdır.

Dördüncü olarak, dergi belli bir konsept içinde hazırlanmalıdır. Yani her ay dergide çok değişik ve farklı yazıya rastlamaktayız. Her konudan çalışma mevcut. Bunun yerine daha bütünlüklü hazırlanabilir. Örneğin dosya çalışmalarına gidilebilir. Örneğin öndümüzdeki Eylül sayısının ana teması "eğitim" olabilir ya da "savaş". Ve dergide de bu eksikli yazılara yer verilirse daha yararlı olur kanarındeyim. Ki son sayı özelleştirme ağırlıklıydı; bu biraz daha derinleştirilebilir.

Son olarak tekrar belirtmek gerekmektedir ki, tüm olumsuzlukları ve eksikliklerine rağmen, Özgür Düşün başına bir olumluluktur. Kazançtır. Önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Her şeyden önce en hafif ifadesiyle insanların kendilerini ifade etmesinin kanallarını açmakta, yeni kalemlere yazma olanağını sağlamaktadır...

suya sabuna dokunmadan kaçan eleştirinin faydası nedir ki? Ayrıca, bir eleştiriyi yıkıcı yapan, seçilen sözcüklerin sertliğinde değildir; bu ancak eleştiriyi üslup açısından kırıcı kılar. Samimi bir eleştirinin de, karşı devrimci ve gerici ideolojileri hedef almadıkça uygun bir üslupla şekillendirilmesi, kırıcılık ve alaycılıktan uzak olması, böylece samimiyetini üsluba da taşıması beklenir.

Hedefini bulan, hem yıkıcı hem de yapıcı olabilen nitelikli eleştiri ancak bir üretim sürecinin sonucunda ortaya çıkarılabilir. Üretim süreci derken kastedilen; eleştirilen konuda bir üretimde bulunmaktır, bu da konuyu en azından incelemiş olmaktan geçer. Yoksa

eleştiri, sağ bir öznellikten kurtulamaz. Teorik ve pratik birikimin artışının yolu üretimden geçer ve bu nicel-nitel artış eleştirinin derinliğini artırır. Fikirsiz tüketimin fikirsiz üretimin önüne geçtiği günümüzde, üretime vurgu yapmak görevimizdir.

Dergimizin, yayınevi ile bağlı ideolojik-politik doğrultunun aynı olmasından kaynaklıdır.

Araştırma yazılarını yazarken bir sistematik kullanmak gerektiği doğrudur, ancak bu sistematığı tek bir yöntemle sınırlamamak gerekir. Araştırma yazılarında kesin olarak ortak olması gereken tek nokta, fikir hırsızlığından kaçınmasıdır; diğer noktalar yazılara çeşitlilik ve renk katar.

Ayrıca, belirli bir konuda yazılan araştırma yazısı yazılmadan önce, şüphesiz ki o konudaki belli başlı kaynaklar incelenmelidir. Literatür taramasını geliştirmenin gerekliliğine katılıyoruz, ancak bu konuda bir standart yoktur. Üstelik, dergide yer alan araştırma yazıları akademik çapta araştırmaların sonuçları değildir; bu yüzden

bu tür araştırmalarda uyulması gereken katı kuralların birebir uygulanması beklenmeyebilir. Yazı yazabilmek için eleştiride belirtilen "olmazsa olmaz kitaplar" değerlendirmesi de oldukça öznel olmuştur; tarih yazısı için başvurulacak tek kaynak E.H. Carr değildir, onlarca sayılabilir. Aynı şekilde, emperyalizm incelenirken kullanılacak okuma listesi Sweezy'den tutun da A.Gunder Frank'a kadar genişletilebilir; ancak böyle bir şartlandırma yazıyı pratik olmaktan uzaklaştırır ve özellikle okur-yazarlarımızı yazı yazma konusunda güç durumda bırakır. (Bu noktayı 14. sayıdaki 'Kadro Hareketinin Eleştirisi' adlı yazıda gözden kaçırmışız. Bu yazıda da olmazsa olmaz kitaplardan bahsediliyor, dolayısıyla bu paragraf bu yazının da bir eleştirisi olarak okunabilir.)

Sözlükler ve ansiklopediler kaynakça olarak gösterilebilirler. Belli bir ifade bir sözlükten ya da kaynaktan alıntılanırsa, bunu kaynakçada göstermemek yanlış bir davranıştır.

Okur- yazar ayrımı gereklidir.

Dergi bir kolektifin çalışmasıdır ve bu kolektifin ortaklaştığı siyasi-felsefi bir hat vardır. Okur-yazarlarımız ise herhangi bir ideolojiden, felsefi akımdan vb. yana tavır koyabilirler. Dergi, kolektifin ortaklaştığı düşünceler ışığında yazılan yazılar ve bu kolektifin dışından gelebilecek her türlü yazıdan oluşur. Derginin kimliğinin ortaya konması için bu tür bir ayırım gerekli ve kaçınılmazdır. Örneğin, bu dergiye burjuva-liberal düşüncelere sahip okur-yazarların yazıları da gelebilir ve bunlar da nitelikli yazılar oldukları sürece "okur-yazar" başlığı altında yayınlanır -ve gereken cevap da verilir. Hem derginin siyasi kimliğinin daha belirgin olması hem de yüz çirkin de dergimiz sayfalarında açabilmesi için bu ayırım yerinde ve gereklidir.

Özgür Düşün Kolektifi bir kolektif olarak yazılarını imzasız yayınlar. Ama okur-yazarlarımız isimlerinin konulmasını istemişlerse (veya Hasan Ceylan örneğinde olduğu gibi sanatçılarımızın yazılarında) yazılar imzalı çıkmaktadır. □

SJRADAN İNSANIN ŞARKISI

Belki de insandık bir zamanlar
ya da insan olacağız günün birinde,
Bütünüyle iyileştikimizde her şeyden,
ama bugün insan değilsek, neye yarar?

Pasaporta yazılmış bir adız yalnızca,
aynadan yansıyan dilsiz bir görüntü,
bir sürü boş lafın çarptığı duvarlar
ve ölü bir yankının yankıları.

Çoktan ayaklar altında bütün insanlık,
burada rol yapmayalım boşu boşuna!
Bizler, insanlığı çoktan yitirmiş bu kentlerde,
hala insan mı diyeceğiz kendimize? Hayır!

Büyük kent yollarının tozu toprağıyız yalnızca,
birer numara tapu kadastro sayfalarında,
uzun kuyruklarıyız bir belge damgalatmanın,
ve kendi kendimizin gölgeleriye, o kadar.

Kurtulacaksa içimizdeki insan günün birinde,
ancak bir yol gider bu özgürlüğe:
Saatbaşı sormak, bizler insan mıyız?
Ve saatbaşı vermek yanıtını: Hayır!

Bizler, daha resmi insanın
köfü birer taslağıyız yalnızca.
Zavallı bir mırıldanışı sonraki büyük şarkının.
İnsan mı diyorsunuz bizlere? Bekleyin daha!

JURA SOYFER
Çev: Ahmet Cemal

KÜÇÜK BURJUVA DEVRİMCİLİĞİ ÜZERİNE

Lenin, "Sol Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı" isimli ünlü eserinde küçük burjuvazinin sınıf karakterini şöyle açıklıyor: "...Marksistler için teorik olarak tanımlanmış ve Avrupa'nın bütün devrimcilerinin ve devrimci hareketlerinin deneyimiyle tam olarak doğrulanmış bir gerçek varsa, o da, kapitalist düzende sürekli bir sömürü ve baskıya ve çoğu kez yaşam koşullarının hızla kötüleşmesine ve hızla yıkıma uğrayan bir toplumsal tip olarak küçük mülkiyet sahibinin ...aşırı bir devrimciliğe kolayca geçtiği, ama tutarlı, örgütlü, disiplinli ve sağlam bir tutumu benimseyemediğidir."(1)

Peki küçük burjuvazinin tutarlı, örgütlü, disiplinli ve sağlam bir tutumu benimseyememesini neye bağlamalıyız? Bu sorunun yanıtını George Thomson'dan dinleyelim: "*Küçük burjuva ideolojisinin belli başlı özellikleri, küçük mülk sahibi olarak küçük burjuvazinin toplum içindeki durumundan kaynaklanır. Sözgelimi, küçük burjuvanın burjuva toplumunda kazanılmış hakları vardır; ama öte yandan da büyük mülk sahipleri tarafından sömürüldüğü için her zaman yıkıma uğrama ve proletaryanın yanına itilme tehlikesi altındadır. Mücadele eden iki ana sınıf arasında değişken bir yerde bulunduğundan, yalpalama eğilimi gösterir.*" (2)

Üniversite gençliğinin küçük burjuva sınıf karakterine sahip olduğu "su götürmez" bir gerçekliktir. Egemen

iktidar tarafından her geçen gün biraz daha köşeye sıkıştırılan, rahat yaşam şansı gitikçe azalan ve gelecek kaygısıyla yüz yüze gelen küçük burjuva, "kapitalizmin dehşeti karşısında aşırı bir devrimciliğe kolayca geçerek, sınıf mücadelesinden kopuk ve yanılsamalı bir ruh haliyle" YÖK protestosu, basın açıklaması, polisle yaşanan gerginlikler, eylemlerde (araç-amaç ilişkisini kuramamaktan kaynaklanan) dükkân camlarının kırılması vb. pratiklerde bulunup devrimcilik yaptığı hissine kapılabiliyor.

Veya bir grup faşistle yaşanan çatışma sonrası "İşte bu ya üniversite mücadelesi böyle olur" diyebiliyor. **Ve yıllar sonra** okulu bitiren küçük burjuva devrimcisinin bilinci, gerçek yaşam karşısında "eşekten düşmüş karpuz" misali paramparça oluyor. "Bu çeşit devrimciliğin kararsızlığı, kısırlığı çabucak boyun eğişe, kayıtsızlığa ve giderek bir burjuva bevesinden bir ötekine çalınca sevda lanmaya dönme eğilimi" ile toplumsal çelişkiler içinde kaybolup gidiyor.

"*Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf, entelektüel üretim araçlarını da elinde bulundurur.*"(3)

İşte küçük burjuva devrimciliğinin kavrayamadığı veya önemsemediği can alıcı gerçekliği Marks böyle belirtiyordu. İktidarı elinde bulunduran burjuvazi, özel mülkiyeti kutsayan, bencillik vb. zaafı bir erdemmiş gibi sunan anlayışları, çeşitli kurumlar aracılığıyla işçi sınıfı ve diğer ezilen sınıfların beynine sürekli olarak kazıma ça-

bası içindedir. Özellikle eğitim sistemi bu çabayı aralıksız sürdürür. Eğitim kurumlarının niteliğini Mao şöyle açıklıyor: "*Yüksek öğrenim adını verdikleri bu sistemin neye benzediğini biliyoruz. İlkokuldan üniversiteye kadar 17-18 yıl... Öğrenciler işçilerin nasıl çalıştığını, köylülerin toprağı nasıl sürdüğünü öğrenmeden yıllarını harcıyor... Bu eğitim sistemi içinde kaldıkça daha da cahilleşiyorlar.*" (abç) (4). Kaptalizmin verdiği kültür "böyle gelmiş böyle gider", "gemisini kurtaran kaptan", "her koyun kendi bacağından asılır" kültürüdür. Yani cahilleşme kültürü Bencillik, kurnazlık ve vurdumduymazlık sürekli bilinçlere aşılardan bir kültürle iç içe yaşayan üniversite gençliği ve ona "önderlik" etmeye çalışan küçük burjuva devrimciliği yan yana gelir ve üniversitelerin içinde bulunduğu durumun vahameti sanırım anlaşılır.

Çözüm ideolojik mücadeleye sıkıya sarılmaktan geçmektedir. Proleter kültürle donanmayan üniversitelerini sonu burjuvazinin bataklığıdır. Zira yaşadığımız sistemde sınıf atlayıp kapitalist olmak veya sağlam bir koltuk kaparak "rahat" bir yaşam sürmek küçük burjuvazi için ancak rüyasında görebileceği bir gerçeklik halini almıştır.

Dipnotlar:

1-Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı, LENİN, s.23, Sol Yay.

2-Devrimci Diyalektik Üzerine George THOMSON, Şubat Yay.

3- Sabah Tufanı Cilt 2, s.213, H. Seyin, Berfin Yay. □

Özgür Düşün yayın hayatına başladığından bu yana birçok eleştiri aldı ve zaman zaman bu eleştirileri okurlarıyla paylaştı. Eleştiriliyor olması, dergimiz okur kitlesi için bir veri oluşturuyor. Bu da, derginin gelişimini sağlayacak olan eleştirel bakış açısının okur kitlemizde yerleşmesini sağlıyor. Bu aynı zamanda okur sorumluluğunun da gereğidir. Tüm yapılan eleştirileri bir potada erittiğimizde ise, dergimizin genel olarak gençlik içerisinde istenilen düzeyde sahiplenilmemesinin sebepleri açığa çıkacaktır.

Doğada her şey karşıtıyla vardır, öyleyse söz konusu eleştiriler kaynaklık eden hatalı çizgi, ona alternatif olup sorunu açacak olan doğru çizgiyle birlikte vardır. Yani, eleştirilen yanlarımız olduğu gibi kalamaz, kalmamalıdır. Öyleyse sorun, eleştirmekten daha öteye gidip alternatif üretmektir.

Günceli yakalamak, ayrıntılarla ilgilenmek gerekir.

Aylık bir yayın çıkarıyor olmamız, güncel refleks göstermemizi zorlaştırabilir, ancak bu bahane edilemez. Ay boyunca gündemde kalan kimi konular hakkında (Irak işgali, İmam Hatip tartışması, MGK gizli yönetmeliği, yerel seçimler vb.) yazılacak kimi kısa politik değerlendirmeler günceli yakalamamızı sağlayacaktır. Bugüne değin bunu başyazının üstüne yıkarak kolaycılığı tercih ettik; oysaki kısa bir diyalogdan, anlık bir görüntüden ve hatta

sarf edilen bir cümleden yola çıkarak genel bir perspektif sunabilir, dergiyi daha canlı hale getirebiliriz. Araştırma-inceleme yazılarının dergiye verdiği dingin hava bu şekilde daha hareketli hale getirilebilir.

Araştırma inceleme yazıları günün ihtiyacını karşılamalıdır.

Derginin ilk sayısından itibaren çeşitli konularda yazılan araştırma inceleme yazıları okurlara sunuldu. Ama yazıların kimileri güncel-politik durumla ilişkilendirilmediği için veya gündemde çok tali bir

sorun olarak kaldığı için ihtiyaca cevap verememiştir. Meseleyi örneklersek; Kürtçe eğitim için dilekçe verenlerin gündemde olduğu dönemde, ulusal soruna veya dil sorununa ilişkin bir incelemenin yapılması, emperyalist işgalin olduğu koşullarda (bugün) günle ilişkilendirilerek bir emperyalizm çalışmasının yapılması gündemde olacaktır. Bu şekilde bakıldığında, uyuşturucu kullanımının gençlik içerisinde hızla arttığı haberlerinin gündemde olduğu bu günlerde dergimizde yayımlanan "uyuşturucu" çalışması isabetlidir. Araştırma-incelemelerin konusu çelişkinin yoğunlaştığı meseleler arasından seçildiğinde yazı daha çekici hale gelecek ve dergi da-

ha da canlanacaktır.

Peki bu şekilde yazılmayan yazılarda yanlış şeyler mi söyleniyor? Elbette ki hayır. Ancak bizim için önemli olan, doğru şeyler yazmaktan başka, ihtiyacı karşılayan nesnel gerçekliğimizin ne ötesinde ne de gerisinde olan yazılar yazmaktır.

Semt gençliğinin haklı tepkisi ve pasif tutumu hakkında:

Başından beri tüm bu söylediklerimiz ve daha birçok gerekçeden dolayı dergimiz semt gençliği için çok çekici değildir. Bu durumu tersine çevirmek ise bugünün esas görevlerindedir. Ve bu görevin öznesi semt gençliğinin kendisidir. Doğadaki renklere birinin yok olduğunu düşünelim. Bu eksiklik doğayı ne kadar etkiliyorsa, semt gençliğinin rengini dergiye katmaması da dergiyi o kadar etkilemektedir.

Herkes durduğu yer itibarıyla yaşama, olaylara değişik bir gözle bakar. Bizim göremediğimiz bir gerçeği semt gençliği görüyor olabilir. Emegini emeğimizle buluşturarak dergiye katacağı zenginlik çok daha geniş bir okur kitlesine sahip olmamızın ön koşuludur.

Dergimiz genel çizgisi itibarıyla doğru bir hat yakalamıştır. Olaylara gerçekçi yaklaşmayı, öznel niyetleri gerçekliğin yerine geçirmemeyi bir ilke haline getirmiştir. Bu anlamıyla, kuru ajitasyondan ziyade içeriğe önem vermektedir. Yakaladığı bilimsellik semt gençliğinin devrimci enerjisiyle bütünleştiğinde etkili bir araç olacaktır. □

**ÖZGÜR DÜŞÜN
KOLEKTİFİ'NDEN**

Marksızım Öncesi Rus Devrimci Hareketi

1905 Rus Devrimi'ni ve 1917 Ekim Devrimi'ni merak eden ve araştırmak isteyen insanlar genelde 1900'lerin başından başlayarak devrimi anlamaya çalışırlar. Fakat bu devrimin iç ve dış etkilerini kavramak için çok daha gerilere gitmek, yani Marksizm'le tanışmamış genç Rus aydınlarının kurduğu devrimci örgütlenmelerinin tarihini, 1861'de yukarıdan gelen "Toprak Reform"unu ve bunun öncesi olan köylü ayaklanmalarını bilmek gerekir. Ülkemizde, Marksizm öncesi Rus aydınlarının halkı örgütlenme ve devrim yapma çabaları hep küçümseştir. Burada bu devrimcileri küçümseyen ve kendi oluşumlarını "Diğel-leri narodnikti ya da devrimci öemokratti, biz ise Bolşevik partiyiz." diyerek tanıtan kurumlar unutmamalıdır ki, Marksizm'le tanışmanın olanaksız olduğu bir dönemde ve Rusya gibi aşırı katı ve despotik tarzda bir yönetimin bulunduğu bir ülkede bu genç aydınlar, kendi canlarını ve emeklerini ortaya koyarak Bolşevik anlayışın ve onun kitlelerle buluşmasıyla oluşan devrimin mimarları olmuşlardır.

"Gerçekleştiği andan başlaya-

rak, dünya sosyalizminin gelişmesi üzerinde son derece belirleyici etkilerde bulunmuş olan 1917 Ekim Devrimi'ni yapan Rusya'nın emekçi sınıflarının ve Rus İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan halkların Rus egemen sınıflarına karşı sürdürdükleri toplumsal mücadelelere ve bu mücadelelerin siyasal ve entelektüel yansıması olarak Rus devrimci hareketinin ve Rus marksizminin kaynaklarına dönmeksizin, çağımızın kapsam ve mahiyeti bakımından en önemli devrimini kavrayabilmek olanaksızdır." (Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi - İletişim Yayınları)

17. Yüzyıl Rusya'sı

Rusya pek çok Avrupa ülkesinin aksine, merkezi bir devlet haline çok daha önceden geldi. Fakat bu merkezileşme Avrupa ülkelerindeki gibi kapitalizme evrilmeye aşamasının bir parçası olmaktan çok, çarın kendine doğrudan doğruya bağlı yeni bir toprak sahibi sınıfın oluşmasını sağlayıcıydı. 1649'da çıkarılan yasalarla toplumsal yaşamın bütünü merkezi yapının kontrolüne girdi. Serfliğe kurumsal bir yapı kazandırıldı.

Yeni yasalara karşı birçok köylü ayaklanması oldu. Fakat bu ayaklanmaların çoğunun başarısız olmasının temel nedeni köylülerin 'Küçük Babaları' addettikleri çara karşı savaşmak konusunda son derece isteksiz olmalarıydı. Devlet Baba, yani bu sistemin temel direği masum, ama toprak sahipleri kalleşti. Bu köylü ayaklanmalarından en örgütlü ve ses çıkartanı Pugaçev Ayaklanması'dır.

Eski büyük ailelerin etkisi azaltıldı. Ailelerin yükselmesinde devlet görevleri başlıca araç durumuna geldi. Meslekten yöneticilerin oluşturduğu dyak (aristokrat memurlar) sınıfı yeni bir güç kazandı. Bu dönemde bir yandan aristokrasi içinde Avrupa'nın etkisi güçlenirken, bir yandan da halk

içinde batılılaşma karşıtı, kilise yanlısı akımlar ortaya çıktı. Bu merkezi yapının oluşmasından sonra başa geçen I. Petro (1672-1725) düzenli orduyu kurdu ve devlet gelirlerini artırdı. Güçlü deniz ordusu sayesinde İsveç'e boyun eğdirdi böylelikle batıyla doğrudan ticaret yollarına kavuştu. Toprak sahibi soyluların arazilerini ve serfler üzerindeki haklarını genişletirken, mülkiyetin babadan en büyük oğula geçmesini sağlayan düzenlemeyle geniş toprakların bölünmesini engelledi. Kiliseye ilişkin köklü reformlar yapıldı. Kilise, mutlakiyetçi rejimin başlıca dayanaklarından biri haline getirildi. Eğitim alanında batıya özgü birçok kurum Rusya'ya girmeye başladı (1724-Petersburg Bilim ve Sanat Akademisi). Bu eğitim kurumları bilimsel ve teknolojik gelişmede öncül bir rol oynadı. Bu dönemde çara danışman niteliğinde yardımcı olacak 'senato' adlı bir kurum kuruldu. Petro'nun ve ardıllarının yaptığı reformların amacı İngiliz-Fransız ittifakına karşı koyabilecek ve onların nüfuz alanlarını ele geçirebilecek bir Rusya yaratmaktır. Bu da ancak Batılı güçleri taklit ederek ve onların hükümet biçimlerini uygulayarak mümkündür. Fakat otokrasinin despotluğu yüzünden Batı ülkelerinin yaşadığı aydınlanma Rusya'da çok sınırlı gerçekleşti. Bu aydınlanmacı fikirlerin yayılması ancak üniversite ve yarı-gizli mason localarıyla sınırlı kaldı.

Köylü Ayaklanmaları

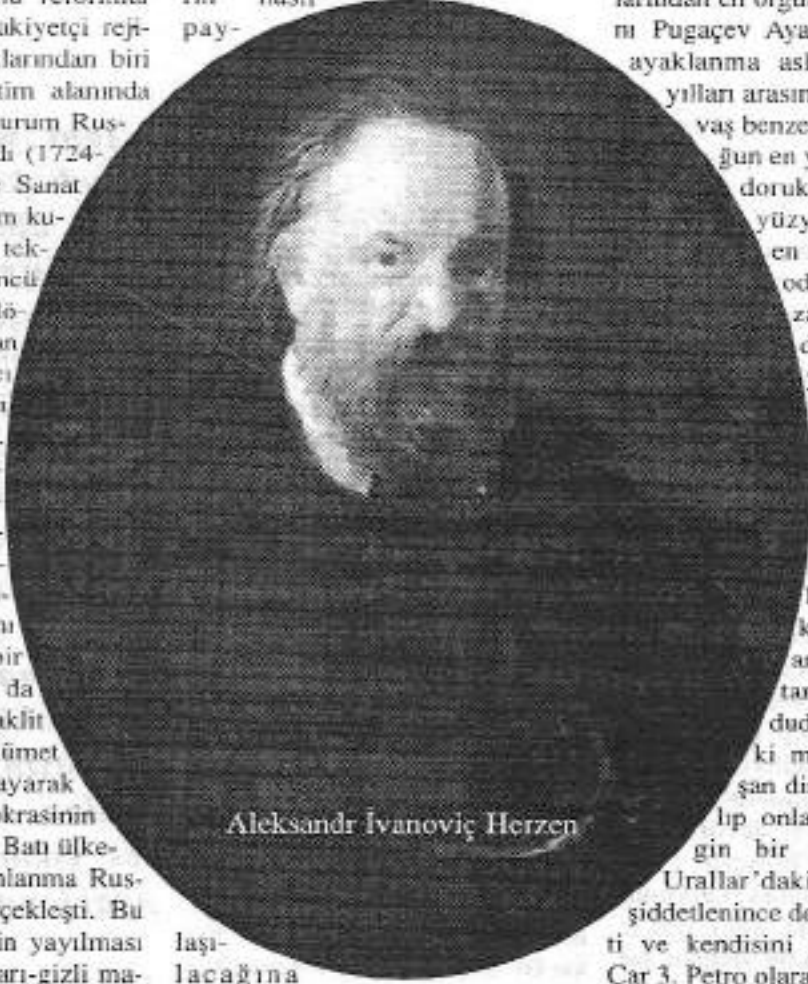
Rusya'da köylülerin serfleştirilme tarihi, nerdeyse devletin tarihiyle başlar. Merkezi yapının güçlenmesiyle serfler üzerindeki baskılar ve onlardan alınan vergiler katlanılmaz bir hale gelmişti.

Fakat Rusya'daki bu toprak düzeninin kendine has -kimilerine göre olumlu kimilerine göre olumsuz özellikleri- vardı. Bunlardan en önemlisi mirdi. Aynı zamanda köyün ortak toprakları, dünya ve barış anlamına gelen mir, bütün 19. yüzyıl Rus düşüncesine damgasını vuran bir kavram oldu. Mir serflerin kendilerine ait olan ve büyük toprak sahibinin toprakları işlendikten sonra işlenen ve ürünlerinin ortaklaşa tüketildiği topraklardı. Aslında bu, başta sadece serflerin kendilerine ait toprakların nasıl pay-

riyordu. Bu mir yapısının verdiği ortaklaşmacı özellikler serflerin ağırlaşan vergiler ve acımasız kanunlara karşı ayaklanmalarını ve toplu hareket etmelerini hızlandırıyordu. Yeni yasalara karşı birçok köylü ayaklanması oldu. Fakat bu ayaklanmaların çoğunun başarısız olmasının temel nedeni köylülerin 'Küçük Babaları' addettikleri çara karşı savaşmak konusunda son derece isteksiz olmalarıydı. Devlet Baba, yani bu sistemin temel direği masum, ama toprak sahipleri kalleşti. Bu köylü ayaklanmalarından en örgütlü ve ses çıkartanı Pugaçev Ayaklanması'dır. Bu ayaklanma aslında 1713-1775

yılları arasında yaşanan iç savaş benzeri bir huzursuzluğun en yaygınlaştığı anın doruk noktasıdır. 18. yüzyılda gelişen bu en büyük anti-feodal köylü ve Kazak isyanının önceri, ayaklanmaya adını veren Yumelyan Ivanoviç Pugaçev'dir. Asil mesleği askerlik olan Pugaçev, 1768-74 Osmanlı-Rus Savaşı'na katılan emir erleri arasındaydı. Savaş tam bitmeden ordudan ayrılarak, eski müminlerden oluşan dini bir gruba katılıp onlarla birlikte gezgin bir hayata başladı.

Urallar'daki ayaklanmalar şiddetlenince de bu bölgeye geçti ve kendisini öldü zannedilen Çar 3. Petro olarak tanıtılarak taraftar toplamaya başladı. Kısa zamanda 30 bin kişiyi bulan orduyla bütün güneydoğu Rusya'yı kontrol altına almayı başardı. Pugaçev'in toplumsal-siyasal programı, Ural güneyinde Don ve Volga Kazakları'nın ağır yaşam koşulları ve ülkede hızla yayılan veba salgını, halkın ayaklananlar et-

Aleksandr İvanoviç Herzen

laştı- lacağına karar veren bir kurumsal yapının çökmesiyle ortaya çıkmıştı (bu toprak işleme işinin tek tek küçük aileler tarafından yapılmasının çok verimsiz olacağı görüşünden sonra). Bu üretim biçimi, yaşama da kendisini yansıtan serfleri zamanlarının çoğunu bir arada geçiren birer komün üyesi haline geti-

rafında toplanıp çara karşı "ölen eski çarla" birlikte savaşmalarına sebep oluyordu. Fakat Osmanlı-Rus savaşını kazanan 2. Katerina, Rus Dönemi'nin en ünlü generallerinden biri olan Suvorov'un önderliğinde güçlü bir orduyu Pugaçev'in üzerine yollayınca ayaklanma bastırıldı. Ordusu dağılan Pugaçev esir alındı. 10 Aralık 1774'te özel yapılmış demir bir kafesle Moskova'ya getirilip kendine hep bağlı kalmış olan silah arkadaşlarıyla birlikte idam edildi. Pugaçev ayaklanmasının sonucunda savaşçı Kazaklar arasında yoğun bir askere alma kampanyası gerçekleştirildi; böylece ayaklanma potansiyeli olan Kazaklar artık isyancılara karşı çarlık yöneticileri tarafından kullanılacaklardı.

Dekabristler

1812 yılından itibaren Rusya'nın Fransa'yı yenmesiyle, birçok Rus subayı Batı dünyasının fikirleriyle tanıştı. Subayların savaşta sonra ülkelerine dönünce gördükleri -hala ağır koşullarda sürmekte olan- serflik düzeni onları derinden ekiliyordu. Bu yüzden çarın istibdadına karşı gizli çevreler oluşturmaya başladılar. Bunlardan en önemlisi Kurtuluş Birliği'ydü. Bu örgüt, 1. Aleksandr'ın ölümüyle gülünç bir siyasi bunalım yaşayan ülkede, Konstantin'in çar olması ile meşruiyet ekseninde bir propaganda yürütmeye başladı. Bundan sonra bir ayaklanma planı hazırlandı. Bunun da başlangıç tarihi Nikola'nın taç giyme töreniydi. Burada tüm askeri birlikler kendisine biat edeceklerdi. 14 Aralık sabahı Kurtuluş Birliği'ne bağlı alaylar çara biat etmedi ve ayaklanma başladı. Fakat Dekabrist önderlerin kararsız tutumları yüzünden ordular kısa sürede dağıtıldı ve ayaklanma bastırıldı. Hükümet güçleri binlerce Dekabristi ya mahkum etti ya da Sibiryaya sürdü. Sibiryaya artık birçok Rus devrimcisine ev sahipliği edecekti.

Dekabristler başarısız olmalarına karşın çarlık nezdinde büyük bir korku yarattılar. Aynı zamanda birçok Rus aydını ve öğrencisinin siyasallaşmasını sağladılar. Artık devrimin ateşi aydınların yüreklerinde yakılmıştı.

Bu ayaklanmadan sonra Rusya'da birbirine zıt iki akım geliyordu. Biri Batı'nın "aydınlanma" düşüncesi, diğeri de 1. Nikola'nın baskı rejimi sayesinde buna tepki olarak gelişen Slavcılıktı. Aydınlanmacıların Slavcılara karşı en önemli silahı Hegelcilik'ti. Uzun süreler bu düşünce akımı Rus aydınını ve devrimcilerini etkilemiştir.

Vissarion Grigoryevič Belinskiy – Aleksandr İvanoviç Herzen

Bu iki düşünür, Rus devrimci demokratlarının o dönemde önderleriydiler. İkisi de soylu ailelerin çocuklarıydı. Devrime karşı olan kozmopolit Batıcılar'a ve

Slavcılara karşı mücadele ettile Belinskiy, Herzen'in yetişmesinde büyük rol oynamış ve onu Hegel'le tanıştırmıştı. Herzen'le birlikte Rus aydınları ilk kez yüzlerini ezilen sınıflara dönmüş ve devrim projesinin başarısının bu sınıfların eylemliliğine bağlı olduğunu kavramışlardı. 1848'te Batı Avrupa'daki gelişmelere çok şey bağlayan Herzen, buradaki devrimin yenilgiye uğramasından sonra bir düş kırıklığı yaşadı. Bunda dolayı bir süre yayıncılıkla uğraştı. Çan adlı dergiyi çıkarttı. Bu dergi özgür Rus basımının oluşmasında önemli etkilere sahipti. 1860'lardan sonra Rusya'da toplumsal mücadelenin gelişmesi Herzen'i yeniden umutlandırdı. Çan dergisinde 1861 reformunu aldatıcı yüzünü gösterdi ve çarlığın halk üzerindeki baskısını şiddetle kınadı. Rusya'da köylü kitlelerin hareketi ve batıdaki işçi sınıfının savaşımı, Herzen'in "sınıflarüstü" burjuva demokratik hayalleri aşmasına yardımcı oldu.

19. Yüzyıl Rusya'sı

1861 Manifestosu, ne kadar göstermelik olsa da Rusya'da artık geri dönüşü olmayan bazı gelişmelerin habercisiydi. Rusya'da artık kapitalizm gelişmeye başlıyor, feodal yapı ise çözülüp yarı-feodal yapıya evriliyordu. Bu reform dışında, Batı merkezli sansürün hafifletilmesi, mahkemelerde jüri sisteminin hayata geçirilmesi, yerel yönetim meclislerinin kurulması ve eğitim kurumlarının göreceli olarak özerkleştirilmesi gibi reformlar da yapıldı. Özellikle üniversitelerle ilgili reform Rusya'daki devrimci hareketin gelişmesinde çok önemli bir rol oynadı. Dönemin genel atmosferine uygun olarak geniş bir tartışma ve düşünsel üretim merkezi haline gelen üniversiteler, küçük bir memurluktan başka bir şey umut edemeyen küçük taşra soylu çocuklarının önüne yepyeni ufuklar açıyordu. Sansürden kurtulan Rus edebiyatı bir çok önemli eseri dünya edebiyatına kazandırıyor. Dostoyevski'den Ölüler Evinde Notlar 1861'de, Yeraltından Notlar, Suç ve Ceza 1864'te; Çerņışevski'den Nasıl Yapmalı 1864'te, Turgenyev'den Babalar ve Oğullar 1862'de, Tolstoy'dan Savaş ve Barış 1865'de yazıldı. Bu yaratıcılık ve eleştirel durum sadece edebiyat ve sanat dünyasıyla sınırlı değildi. Özellikle aile kurumu bu eleştiriden nasibini almıştı. Pek çok Rus genci resmi kurumun onayını almadan sivil evlilik adını verdikleri bir ilişki tarzını benimsemişti.

1866-90 dönemlerinde Rusya'da kapitalizm önemli ölçüde gelişti. İmalathanelerin sayısı iki kattan fazla arttı. Elle çalışmanın yerini yavaş yavaş makineler almaya başladı. Demiryolları ağı yedi kat arttı. Donetz Havzası, Bakü Petrol Bölgesi gibi yeni sanayi bölgeleri kuruldu. Sanayi işçilerinin yarısı 500 ya da daha fazla işçi çalıştıran işletmelerde toplanmış bulunuyordu.

Nikolay Gavriloviç Çerņışevski

Bir rahip ailesinden olan Çerņışevski üniversite yıllarında devrimci düşünceyle tanıştı (1846-1850). 1854 yılında Çağdaş dergisiyle ilişkiye geçti. Dergi, bu dönemde devrimci güçlerin büyük bir bölümünü etrafında toplamıştı. 1861'de yazdığı "Köylülerin Efendiliği" adlı bir bildiriyle köylüleri çarlığa karşı ayaklanmaya çağırdı. 1859'da Herzen ile birlikte Rusya'daki ilerici güçlere bir eylem planı hazırlamak amacıyla Londra'ya gitti. Ekonomi-politik anlayışının temelinde; Rusya'da bir köylü devrimiyle (temel ve öncü güç olarak köylüleri görüyordu) eski köylü ortaklıklarına (mir) dayanarak sosyalizme geçilmesi fikri vardı. Çerņışevski, Rusya'da kapitalizmin kaçınılmaz olarak gelişeceğini (sömürge olmadığından) tespit edemiyor ve varolan geri ilişkiler düzeyini toplumsal değişim açısından bir avantaj olarak görüyordu. 1864 yılında yazdığı "Nasıl Yapmalı" romanı o dönem Rus gençliği için bir tür siyasal program haline gelmiştir.

Narodnizm

Kelime kökü olarak narod (halk) kelimesinden gelen Narodnizm, Rusya'da 19. yüzyılın ortalarında başlayan bir radikal hareketi nitelendirmekte kullanılır. "*Narodnizm, köylülerin ve küçük üreticilerin çıkarlarını dile getiren ve Rusya'nın kapitalist gelişme aşamasını geçirmesinin zorunlu olmayıp, bu aşamayı atlayabileceği görüşünü savunan - ister reformcu isterse devrimci tüm Rus demokratik ideolojilerine verilen ad oldu.*" (Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi - İletişim Yayınları) 19. yüzyılın Rus muhalif hareketinin öncü gücü olan bu hareketin genel olarak kullandığı en önemli kitleleşme aracı şiddetti. Fakat bu şiddet, ordu şeklinde bir örgütlen-

meden öte devlet kademesindeki önemli bürokratlara yapılan suikastlardan ibaretti. Bu tür uygulamalardan dolayı pek çok Narodnik örgüt, hedeflenen kişileri imha etse bile, bırakın kitleleşmeyi, çarlık polisinin yoğun baskıları sonucu kısa sürede çöktü. Narodniklere göre devrimci mücadelede iki taraf vardı: Bunlardan biri çarlık, öte yandaysa işçiler, köylüler, öğrenciler ve aydınlardan oluşan bir bütün olarak halk vardı. Fakat Narodnik hareket öğrenci ve aydın çevreleri dışında bir yerde örgütlenemedi. 1874 yılında suikast ve kör şiddet yönteminden vazgeçen bu genç aydınlar büyük bir kampanya başlattılar. Bu, "**Halka Götme Kampanyası**"ydı. İnsanlık tarihi ve öğrenciler için gurur verici bu olayda on binlerce genç aydın, okullarını, ailelerini ve her türlü maddi olanaklarını terk ederek, canlarını ve gençliklerini ortaya koyarak köylülerin arasına girip onları bilinçlendirmeye çalıştılar. Fakat bu çalışmalar kısa zamanda başarısızlığa uğradı. Köylüler hala yoğun bir şekilde çara inanıyorlardı ve bu gençlerin onları kurtaracağına inanmıyorlardı. Çoğu çarlık polisi tarafından yakalanan (25000 genç tutuklandı) bu gençler -başarısızlıklarının ötesinde- tüm dünya gençliğine hayatta insana özgü bazı değer yargılarının her şeyden üstün olabileceğini kanıtladılar. Bu gençler arasında yapılan araştırmada, bunların %31'inin toprak soylusu, %13'ünün yüksek rütbeli asker, %11'inin de küçük burjuva ailelerden geldiğinin ortaya çıkması çok ilginçtir. Bu tutuklanan insanların yaş ortalaması da yirmi beştir. Bu kampanyanın başarısızlığı, Narodnik hareketin bir kısmını bilimsel sosyalizme ve en devrimci sınıf olan proletaryayla tanıştıracak ve böylece Rus devrimci hareketinde yepyeni bir dönem başlayacaktır. □

RÜZGARLA BİR

Hangi günün gecesidir / yazı kısta kılan bilir
Gün içinde görünmeden / günü suya salan bilir
Dağlar düze iner birden

Aşkı sonsuz kılan bilir / rüzgarla bir olan bilir

Göl göl olur damda biri / çentik atar günlerine
Sel sel akar diğerleri / güneş güler tenlerine
Biri bine döner birden

Yolu yakın kılan bilir / rüzgarla bir olan bilir

Rüzgar çocuk sesleriyle / mavi bir düşünür gökte
Sözde türkü dalda çipak / olur açar her yürekte
Gözden perde iner birden

Düşü gernek kılan bilir / rüzgarla bir olan bilir

ADNAN YÜCEL

ÇİZ-DÜŞÜN?

seyit saatçi-aşkin ayrancıoğlu

